

KOMORNÍ LISTY

časopis soudních exekutorů

*Časopis je zapsán do Seznamu recenzovaných
neimpaktovaných periodik vydávaných v ČR.*

II/2021
13. ročník

SLOVO PREZIDENTA

ROZHOVOR

ČLÁNKY

CO JE NOVÉHO

JUDIKATURA

Z HISTORIE

ZPRÁVY Z KOMORY

vydává Exekutorská komora
České republiky

16. GALAVEČER PRÁVNÍKA ROKU

ZRUŠEN

ČESKÁ ADVOKÁTŮV
KAMORA

právníkroku 2020

epravo.cz

Váš partner na cestě právem

PANDEMIE VYGENERovala DVOJROČNÍK PRÁVNÍKA ROKU 2020/2021

Do poslední chvíle jsme doufali, do poslední chvíle připravovali zasedání poroty, evidovali práce odevzdané v kategorii Talent roku, sbírali nominace, chystali jednodušší rezervační systém na vstupenky, plánovali novinky na galavečer. Prostě přípravy jako posledních 15 let. Leč člověk míní, covid mění...

Dne 10. listopadu představenstvo ČAK po dohodě s druhým organizátorem Právníka roku – mediální a vzdělávací skupinou EPRAVO.CZ, **přípravy na lednový 16. galavečer zastavilo** a letošní ročník uložilo tak říkajíc „k ledu“. Smutně, ale logicky, s péčí řádného hospodáře a pořadatele říkáme, že zodpovědně nemůžeme jinak...

Současná neuspokojivá pandemická situace se svými omezeními, která pravděpodobně potrvají v nějaké podobě minimálně do Vánoc, podle názoru organizátorů znemožňují konání tradičního galavečera v plánovaném termínu a rozsahu.

Bohužel, nemáme ani žádnou jistotu, že koncem ledna, tedy za necelé tři měsíce, i pokud budou omezující opatření rozvolněna, nebude ve společnosti i nadále panovat obava z účasti na hromadných akcích a zároveň bude možná nadále hrozit riziko, že kolísavá vládní opatření nám galavečer znemožní konat ze dne na den.

Za této situace je potřeba zohlednit i ten aspekt, že pokračování přípravných prací na galavečeru znamená pro oba pořadatelské subjekty nemalé náklady, přičemž hrozí reálné riziko jejich zmaření. Že by byly zmařeny i vklady dalších partnerů Právníka roku je rovněž nasnadě.

Proto přišlo rozhodnutí představenstva ČAK o „zazimování“ letošního ročníku a vzniku historicky prvního dvojročníku Právníka roku 2020/21.

Co přesně to bude znamenat pro již nominované a pro autory prací v kategorii Talent roku?

Co pro partnery a organizátory soutěže, co pro ty, kteří se galavečerů zúčastňují?

- Tak tedy, **16. ročník PR bude trvat (doufáme, že výjimečně) dva roky – roky 2020 + 2021**. Kategorie vyhlášené letos zůstávají v platnosti i pro rok 2021, organizátoři jejich počet mohou v příštím roce i rozšířit.
- Nominace na odborná ocenění učiněné do konce října letošního roku zůstávají rovněž v platnosti a do 31. 10. 2021 budou přijímány další.
- Autorské práce v kategorii Talent roku odevzdané do konce října 2020 zůstávají „ve hře“, a to bez ohledu na to, že by jejich autoři po lednu 2021 přesáhli povolený autorský věkový limit 33 let.
- Finanční příspěvky partnerů Právníka roku 2020 budou použity za souhlasu jejich poskytovatelů na organizaci galavečera dvojročníku Právníka roku 2020/2021 koncem ledna 2022 v Praze, kde se, jak doufáme, opět v hojném počtu sejdem.

Věříme, že časový prostor, který takto nechtěně vznikl, nám umožní připravit řadu novinek a překvapení pro tento celojustiční společenský večer.

✿ PhDr. IVA CHALOUPKOVÁ, organizační výbor Právníka roku

EDITORIAL

JUDr. Vendula Flajšhansová

soudní exekutorka
Exekutorský úřad v Plzni
členka prezidia Exekutorské komory ČR

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

v době, kdy píšete tento editorial, vrcholí jednání o další novele občanského soudního řádu a exekučního řádu v Senátu PČR, a tak předpokládám, že než se dostanou Komorní listy do vašich rukou, bude o Senátem schválené verzi jasno a výsledek hlasování ve Sněmovně budeme moci s vysokou mírou pravděpodobnosti předjímat. Bohužel, již dnes je zřejmé, že spokojeni nebudeme.

Od účinnosti zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti, uplynulo dvacet let, a tak jsem se ohlédla za jeho vznikem a významnými novelami, abych čtenáři připomněla, kam nás ta která novela posunula a co nám či státu přinesla.

Nejprve se vrátím do roku 2001. Tehdy skupina poslanců předložila návrh zákona o soudních exekutorech, který měl reagovat na neutěšený stav nalézacího i vykonávacího řízení. Zákonodárce spatřoval problém v nepřiměřené délce nalézacího řízení, neefektivnosti a zdlouhavosti řízení vykonávacího. Byl si vědom neutěšeného stavu vymáhání práva a obával se ztráty důvěry v soudy, ale i v základy právního státu. Nebylo žádným tajemstvím, že mnozí věřitelé hledali praktické možnosti, jak vymoci přiznanou pohledávku jinak než zákonnou cestou. Prostřednictvím zavedení profese soudního exekutora doufal zákonodárce v nápravu. V zemích, kde byli soudní exekutoři zavedeni dříve než v ČR, došlo ke zvýšení efektivnosti vymáhání pohledávek, snížení počtu případů, kdy jsou pohledávky vymáhány nezákonným způsobem, neboť při rychlém vymožení soudem přiznaných nároků není důvod uchýlovat se k nestandardním řešením. Jako nepřímý důsledek efektivnosti exekučního řízení nastalo i snížení nápadu zejména u sporné občanskoprávní agendy, neboť účinná a rychlá exekuce vede strany sporu k úsilí dosáhnout mimosoudního řešení.

Přijetím zákona o soudních exekutorech byla všechna očekávání zákonodárce naplněna, dlužno dodat, že se tak stalo výhradně zásluhou soudních exekutorů.

Na samém počátku své existence byl však exekutor spíše vykonavatelem, rozhodoval toliko exekučním příkazem o způsobu vedení exekuce a příkazem k úhradě o nákladech exekuce. O právech a povinnostech účastníků řízení rozhodoval výhradně soud. Postupem času si exekuční řád prošel několika desítkami novelizací a pravomoc soudního exekutora se výrazně změnila.

Novela exekučního řádu provedená zákonem č. 286/2009 Sb. převedla na soudní exekutory administrativu, kterou byly dříve zatíženy soudy a dále zjednodušila nařizování exekucí. Od její účinnosti se exekuční řízení zahajuje pouze návrhem podaným soudnímu exekutorovi, který odstraňuje vady podání, v nesporných případech rozhoduje o odkladu, o zastavení exekuce, o vyškrtnutí ze soupisu, provádí rozvrhová jednání, vydává rozhodnutí o rozvrhu výtěžku a činí úkony soudu prvního stupně v odvolacím řízení.

Novela občanského soudního řádu č. 396/2012 Sb. byla další snahou o odbřemnění soudů. Zrušila dosavadní řízení o nařízení exekuce a soudnímu exekutorovi svěřila rozhodování o odmítnutí či zamítnutí exekučního návrhu. Současně sledovala omezení dvojkolejnosti výkonu rozhodnutí a exekuce, čímž přinesla zrychlení a zefektivnění výkonu exekučních titulů a v neposlední řadě i úspory ve výdajích státu vynakládaných na soudní výkon rozhodnutí.

Obě shora citované novely byly jednoznačným důkazem toho, že soudní exekutoři byli krátce po svém zavedení erudovaní natolik, že jim stát ochotně svěřil část své rozhodovací pravomoci a ačkoli sám novelami sledoval mj. úspory na výdajové straně rozpočtu, finanční dopad svěřeni agendy exekutorům neřešil, přestože bylo zřejmé, že s jejím zajištěním budou muset personálně posílit své úřady, a kromě mzdových nákladů se zvýší i jejich výdaje provozní. A tak se stalo, že více než deset let exekutoři financují převzatou agendu ze svého.

Z důvodové zprávy k novele č. 396/2012 Sb., pokud jde o její hospodářský a finanční dosah, vyplývá, že do doby účinnosti zákona asi 20 % finančních prostředků, s nimiž soudy nakládaly, se vydalo v souvislosti s rozhodováním o nařízení exekuce a vyznačováním právní moci na usnesení o nařízení exekuce. Předpokládalo se, že v důsledku provedené novelizace tyto náklady klesnou asi na 1–2 %.

Vezmeme-li tedy v úvahu výčet všech pravomocí, které soudním exekutorům svěřil exekuční řád a jeho novely, je evidentní, že soudní exekutoři převzetím části agendy dosud vykonávané soudy státu ušetřili obrovské finanční prostředky, přispěli k rychlejší a efektivnější vymahatelnosti práva a potažmo i ke zrychlení justice v nalézacím řízení. Je proto tristní, pokud více než deset let po přenesení agendy na soudní exekutory není na straně státu vůle alespoň část nákladů za bezvýsledná řízení refundovat, přestože u jiných právnických povolání tak stát činí automaticky.

Cílem právě projednávané novely exekučního řádu je mj. zastavení marných exekucí, tedy takových, kde nebyly vymoženy ani minimální náklady exekuce. Soudní exekutoři však na jejich vedení vynaložili nemalé prostředky a další ještě vynaloží v souvislosti s jejich zastavením. Výdajovou stránku věci však zákonodárce pro futuro opět seriózně neřeší, když skrze zálohy volí naprosto nefunkční řešení. Opravdu si takový přístup po dvaceti letech existence a služby pro stát zasloužíme? Za mě je nejvyšší čas na změnu.

Vážené kolegyně, vážení kolegové, po celý rok jsme v zajetí stresu spojeného s naším povoláním, proto alespoň nyní s příchodem léta na chvíli zapomeňte na všechny starosti a užijte si zasloužené dovolené. Jako členka prezidia vám mohu slíbit, že bez ohledu na to, co nového nám novela exekučního řádu přinese, budu v úsilí o důstojné podmínky výkonu našeho povolání pokračovat.

OBSAH

SLOVO PREZIDENTA	7	Kam kráčíš, exekutorská profese? Mgr. Jan Mlynarčík prezident Exekutorské komory ČR
ROZHOVOR	10	Rozhovor prezidenta EK ČR s novými členy prezidia Mgr. Pavlou Fučíkovou a Mgr. Pavlem Tintěrou
ČLÁNKY	14	Subsidiární použití občanského soudního řádu v exekučním řízení Mgr. Jan Krejsta
	18	Podstata dražeb prováděných exekutorem podle § 76 odst. 2 EŘ JUDr. Karel Svoboda
	24	Vyvlastnění nemovité věci v zájmu soukromé osoby JUDr. Mgr. Milan Dočkal
CO JE NOVÉHO	30	Náhradní výživné pro maminky a neplatiče – zvýší se agenda exekutorům? JUDr. Daniela Kovářová
JUDIKATURA	33	Z judikatury Ústavního soudu rubriku připravila Mgr. Ing. Lucie Mikmeková
	38	Judikatura v exekučních věcech rubriku připravil Mgr. David Hozman
Z HISTORIE	49	Stalo se... JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
ZPRÁVY Z KOMORY	51	Profil soudního exekutora
	52	Z jednání prezidia EK ČR Mgr. Petr Prokop Ustohal
	54	Sněm soudních exekutorů zvolil nové prezidium
	55	Otevřený dopis vládě České republiky
	56	Vzpomínka na JUDr. Jana Grégra

ABSTRAKTY

Mgr. Jan Krejsta

Subsidiární použití občanského soudního řádu v exekučním řízení

Vzhledem k tomu, že exekuční řád neobsahuje kompletní úpravu exekučního řízení, musí být doplňován úpravou obsaženou v občanském soudním řádu, zejména úpravou výkonu rozhodnutí. Charakter řízení o výkonu rozhodnutí a exekuce se však v některých ohledech významně liší. Úpravu obsaženou v občanském soudním řádu je tak nutné do exekuce promítat způsobem odpovídajícím jejím specifikům. O jaká specifika se jedná?

JUDr. Karel Svoboda, Ph.D.

Podstata dražeb prováděných exekutorem podle § 76 odst. 2 EŘ

Ustanovení § 76 odst. 2 exekučního řádu předpokládá, že exekutor může vedle vlastní exekuční činnosti provádět na návrh oprávněných osob i dražby movitých a nemovitých věcí. Přitom má postupovat „přiměřeně“ podle ustanovení exekučního řádu, případně občanského soudního řádu. Nelze odéstát, že dražby konané při využití § 76 odst. 2 exekučního řádu jsou velmi různorodé a stejně tak jsou různorodé i důvody, které k dražbě podle § 76 odst. 2 exekučního řádu mohou vést. Procesní normy upravující exekuční prodej movitých a nemovitých věcí jsou při řešení okolností předcházejících jiným typům dražby a případně řešící následky provedení dražby na neexekuční dražby aplikovatelné jen s velkou rezervou. Článek „Podstata dražeb prováděných exekutorem podle § 76 odst. 2 exekučního řádu“ se pokouší najít systém, který umožní rozpoznat pravidla, jimiž se má konkrétní neexekuční dražba prováděná exekutorem řídit. Vychází z aktuální judikatury Nejvyššího soudu.

JUDr. Mgr. Milan Dočkal

Vyvlastnění nemovité věci v zájmu soukromé osoby

Článek vyvlastnění nemovité věci v zájmu soukromé osoby pojednává o základních aspektech tohoto právního institutu ve světle současné jurisprudence a právní praxe. Primárním cílem předkládaného textu je pojednání o hmotněprávních podmínkách vyvlastnění, zejména pak o nezbytnosti osvědčení veřejného zájmu v případech, kdy na straně vyvlastnítele nevystupuje stát, avšak osoba soukromého práva, jelikož nepanuje nějaké zásadní právní povědomí, že i v určitých případech může být takový postup tzv. lege artis. Vlastnické právo tak není absolutně nedotknutelné, jelikož i veřejnoprávní úprava vyvlastnění reprezentuje jeden z možných zásahů do tohoto ústavně garantovaného základní práva. Jak se pak podává v závěru samotného článku, jsem přesvědčen, že správní orgány by měly k otázce vyvlastnění přistupovat maximálně zdrženlivě, a to zejména za takové situace, kdy o vyvlastnění majetku jiné soukromé osoby žádá vyvlastňovací úřad jiná osoba soukromého práva.

KAM KRÁČÍŠ, EXEKUTORSKÁ PROFESE?

Mgr. Jan Mlynarčík
soudní exekutor
Exekutorský úřad v Jablonci nad Nisou
prezident Exekutorské komory ČR

Nadpis mého pojednání může na první pohled působit poněkud kýčovitě. Nicméně, kdy jindy by bylo příhodnější využít českou parafrázi názvu nejslavnějšího románu polského spisovatele Henryka Sienkiewicze než v situaci, kdy se musíme rozhodnout o dalším směřování exekutorské profese, neustále se pohybující na rozhraní politického a společenského přijetí či odmítnutí.

Na první pohled se může zdát, že je pro příslušníky exekutorského stavu všechno v uvozovkách „v pořádku“. Lidé se stále zadlužují, exekuce se nařizují a někteří soudní exekutoři mají práce dostatek. Málokdo má však skutečnou představu, jak se věci ve skutečnosti mají, a jak málo stačí k tomu, aby hesla jako právní stát, vláda práva či vymahatelnost soudních rozhodnutí pozbyla své podstaty, a jak málo stačí k tomu, aby profesi exekutora už nikdo nechtěl či nemohl vykonávat.

Sněm soudních exekutorů si dne 29. dubna 2021 zvolil nové vedení, které bude reprezentovat a hájit zájmy soudních exekutorů a zasazovat se o narovnání dlužnicko-věřitelského prostředí. Nové prezidium čeká v jeho tříletém funkčním období mnoho výzev, kterým bude muset čelit, a mnoho úkolů, které je třeba splnit nebo o jejich splnění alespoň reálně usilovat. Jedním ze sěžejných úkolů bude snaha o zajištění racionální právní úpravy exekucí. Prezidium se již od samého počátku své činnosti soustředí na zapojení do legislativního procesu tak, aby zabránilo největším excesům, k nimž může dojít v rámci v současnosti schvalovaných právních předpisů, a aby dosáhlo pozitivních změn s potenciálem změnit exekuční prostředí k lepšímu.

Nový exekuční řád

Stávající právní úprava exekučního řízení vychází z více než 20 let starých principů, které jsou v mnoha ohledech již překonané nebo neodpovídající podmínkám moderní společnosti. Neustálé novely exekučního a občanského soudního řádu vedly k závažnému narušení rovnováhy mezi právy dlužníků a věřitelů, respektive povinných a oprávněných v exekučním řízení. Stát vyžaduje po soudních exekutorech, aby odváděli stále více a více administrativní práce a další agendy. Od roku 2001 jim však

nepřiznal žádnou finanční náhradu nákladů spojených s výkonem nových povinností, natožpak spravedlivou odměnu. To vše navzdory tomu, že náklady na výkon exekuční činnosti již více než dvacet let stále narůstají. Exekuční řízení je zbyrokratizované, práva účastníků řízení nejsou spravedlivě vyvážena a soudním exekutorům, coby vykonavatelům soudní moci, je odpíráno právo na spravedlivou odměnu.

Největší výzvu pro nás, coby reprezentanty Exekutorské komory ČR, proto představuje nastartování prací na novém, komplexním a moderním exekučním kodexu. Velká část úsilí tak bude směřovat k zákonodárci, kterého je nutné přesvědčit o nezbytnosti nové úpravy. Nový exekuční řád by byl i příležitostí ke komplexní úpravě místní příslušnosti soudních exekutorů, jejímž prostřednictvím by bylo možné realizovat zákonné právo účastníku řízení na soudního exekutora, tedy obdobně jako nyní právo na zákonného soudce. Ustavičné záplaty současného, děravého exekučního řádu nejsou dlouhodobě udržitelné, neboť již nyní musí většinu právních ustanovení složitě vykládat judikatura tak, aby byla v praxi vůbec aplikovatelná.

Nevyhnutelně musíme také přesvědčit zákonodárce o nesmyslnosti a protichůdnosti některých schvalovaných novelizací. Za všechny jmenuji například aktuální téma povinného nahrávání telefonických hovorů se soudním exekutorem či jeho zaměstnanci, které je součástí novely exekučního a občanského soudního řádu. Záměrně opomím náklady na straně soudních exekutorů, které se i pro menší exekutorský úřad pohybují v řádech statisíců, a které stát opět nehodlá žádným způsobem sanovat, a věnuji se důsledkům takové právní úpravy pro samotné účastníky řízení. Racionální soudní exekutor, coby podnikatel nesoucí slovy Ústavního soudu „riziko podnikání“, zřejmě omezí počet telefonních linek dostupných pro účastníky řízení, aby co nejvíce minimalizoval finanční náklady a požadavky na zajištění dostatečně zabezpečeného úložného datového prostoru pro uchování nahrávek hovorů. Výsledek tak paradoxně přinese omezení dostupnosti soudního exekutora pro účastníky řízení, což nikdo nechce.

Vzhledem k legitimnímu požadavku na racionálního zákonodárce se nemůžeme smířit s kontraproduktivními novelizacemi, jejichž jediným myslitelným přínosem je příslovečné zavření úst některých zájmových skupin. Je na čase, aby si představitelé moci zákonodárné uvědomili, že požadavky právního státu nebude možné naplňovat v případě, kdy se většina věřitelů raději obrátí na různé inkasní a vymahačské agentury spíše než na soudního exekutora, z důvodu neúměrně komplikovaného a zbyrokratizovaného exekučního řízení. Exekuce mají probíhat rychle a efektivně.

Prezidium tedy čekají velké argumentační i politické bitvy o smysluplnou právní úpravu exekučního řízení. Tyto takzvané boje se ostatně odehrávají již nyní, neboť prezidium je velmi aktivní směrem k politikům i k odborné a laické veřejnosti. O důležitosti změn je ostatně zapotřebí společnost přesvědčovat, na čemž už usilovně pracujeme. A s tím se ostatně pojí i další prioritou nově zvoleného prezidia spočívající ve vzdělávání a celospolečenské osvětě ve vztahu k exekucím a soudním exekutorům.

Osvětová činnost směrem k veřejnosti

Osvětová činnost směrem k odborné veřejnosti se bude tradičně odehrávat na poli konferencí, seminářů a přednášek, jichž se mohou a měli by účastnit i samotní členové exekutorského stavu a jejich zaměstnanci. Kdo by konečkonců měl mít lepší přehled o exekučním řízení než soudní exekutor. Cílit však musíme i na širokou veřejnost. Největší roli v ovlivňování veřejného mínění v současnosti hraje internet a sociální sítě. Navážeme proto na činnost předchozího prezidia, které úspěšně zvýšilo sledovanost profilů Exekutorské komory ČR na sociálních sítích. Tyto aktivity zamýšlíme razantním způsobem zintenzivnit tak, aby se edukativní obsah podařilo distribuovat co nejširšímu okruhu příjemců. Za tímto účelem obstaráme tvorbu snadno pochopitelných a přesto kvalitních, informativních materiálů, až již v tištěné nebo digitální podobě.

Máme možnost jednoduše a efektivně informovat společnost o osobě soudního exekutora a jeho činnosti. Nutně potřebujeme rozbourat hluboko zakořeněný mýtus, v němž soudní exekutor vystupuje pouze jako ten, kdo přichází zabavovat movitý majetek do domácností dlužníků. Cílem je proto vzdělávat veřejnost o tom, kdo skutečně soudní exekutor je, v čem spočívá jádro jeho činnosti, a jak může konkrétním osobám v konkrétních situacích pomoci s řešením jejich problémů, ať již vymožením pohledávky či jiného plnění, osvědčením skutkového stavu či jinou činností. V roli oprávněného ostatně nevystupují pouze banky, telefonní operátoři či jiné velké instituce. Věřitelem, a posléze oprávněným, se může stát kdokoli a v takovém případě bude rád za každou pomoc, kterou může získat. Lpět musíme také na zásadě, podle níž náklady vymáhání hradí ten, kdo vymáhání zavinil. Nemůžeme přistoupit na systém, v němž by si služby soudního exekutora platil oprávněný a dlužník se přitom různými právními či faktickými kličkami vyhýbal plnění svých závazků. O tom všem a mnohém dalším chce prezidium veřejnost vzdělávat, neboť s podporou většiny společnosti snáze dosáhneme změny systému exekučního vymáhání k lepšímu. Důraz budeme klást především na dluhovou prevenci a na to, jak se vyvarovat dluhové pasti.

Digitalizace exekuční činnosti

Legislativa i veřejné mínění mají bezpochyby nejzávažnější dopad do naší činnosti. Nesmíme však zapomínat i na praktické záležitosti s potenciálem rychleji a efektivněji zlepšit podmínky provádění exekuční činnosti. V tomto směru hraje prim především digitalizace veškerých činností. Navzdory tomu, že soudní exekutoři bezesporu zaujímají pomyslnou čelní pozici mezi ostatními právníckými profesemi v oblasti digitalizace a elektronizace procesů, nabízejí se oblasti, kde lze činnost ještě více optimalizovat. Chtěli bychom se proto věnovat vytvoření jednoduché a všeobecně použitelné možnosti dálkového nahlížení do exekučního spisu, což může uspořit náklady na straně účastníků řízení i samotných soudních exekutorů, kteří k této činnosti nebudou muset vyčleňovat prostory, informační technologie či personál. S podporou dotčených orgánů by bylo možné uvažovat i o zřízení určité formy společného úložiště dat sloužícího pro účely snížení administrativní zátěže na straně subjektů poskytujících soudním exekutorům součinnost nebo pro účely poskytování elektronické formy exekučních spisů exekučním soudům či dohledovým orgánům. Obojí má velký potenciál zefektivnit exekuční činnost včetně souvisejících agend a snížit náklady účastníků, součinnostních subjektů i soudů a soudních exekutorů. Uvedené se nabízí i jako cesta, jak se oprostit od přežitých fyzických spisů zasílaných buď v papírové, nebo elektronické podobě na datových nosičích. Důležitým předpokladem v tomto ohledu je vyjednání podpory soudů, respektive Ministerstva spravedlnosti, které se

zavázalo k digitalizaci a elektronizaci justice a které bohužel tento úkol nenaplnuje tak, jak se předpokládalo.

Další činnosti soudního exekutora

Samozřejmě existuje daleko více úkolů a oblastí, kterým se bude prezidium Exekutorské komory ČR ve svém funkčním období věnovat. Spatřujeme kupříkladu potřebu kultivace exekučního prostředí a rozšíření zákonného okruhu činností soudního exekutora o další činnosti – mediační a smírná řízení, administrace oddlužení a podobně. Vedení Komory tedy bude mít plné ruce práce.

Kam tedy kráčí naše exekutorská profese? Kterým směrem se ubírá? Navzdory pochmurnějšímu úvodu mého zamýšlení hledím do budoucnosti exekutorského povolání s optimismem. Věřím, že si stát uvědomuje, že potřebuje zodpovědné, zkušené, nezávislé a nestranné vykonavatele soudní moci, jimiž soudní exekutoři jsou. Ostatně to již několikrát dokázal, když se v minulosti postavil proti návrhům na zrušení exekucí a exekutorů. Je ovšem na čase, aby si stát také uvědomil, že nelze exekuční činnost nadále pouze komplikovat, ale že je zapotřebí ji naopak kultivovat a nastavit jasná a jednoduchá pravidla odpovídající požadavkům moderního právního státu.

Právě zde stojí nové prezidium Exekutorské komory České republiky, aby o tyto cíle usilovalo. Cíl známe, cestu k němu také. Věříme, že s Vaší podporou, podporou členů exekutorského stavu, jsme schopni dosáhnout úspěchů.

ROZHOVOR PREZIDENTA EK ČR S NOVÝMI ČLENY PREZIDIA

Mgr. Pavlou Fučíkovou a Mgr. Pavlem Tintěrou

Mgr. Pavla Fučíková

soudní exekutorka
Exekutorský úřad Ostrava
členka prezidia Exekutorské komory ČR

Mgr. Pavel Tintěra

soudní exekutor
Exekutorský úřad Rakovník
člen prezidia Exekutorské komory ČR

Na dvou pozicích prezidia Exekutorské komory ČR došlo při posledních volbách ke změně. Novými členy se stali Pavla Fučíková (Exekutorský úřad Ostrava), která již jednou stála na pozici prezidentky Komory, a Pavel Tintěra (Exekutorský úřad Rakovník). Stručný rozhovor s nimi vedl současný prezident Komory Jan Mlynářčík. Všichni tři jsou dlouholetí kolegové, a proto snad laskavý čtenář pochopí, že si vzájemně tykají.

Pavlo, Pavle, co vás přivedlo k myšlence ucházet se o místo v prezidiu Exekutorské komory?

Pavla Fučíková: No přece ty! (smích). Stalo se něco mezi nebem a zemí, co úplně nedokážu vysvětlit. Pár dní předtím, než jsi mi zavolal, zdali bych nezvážila svou opětovnou kandidaturu do prezidia, se mi v hlavě mihla myšlenka, že bych to mohla znovu zkusit. Jenže mé obavy z toho, jak by mou kandidaturu přijali ostatní kolegové, byla silnější než troufalost svou účast v prezidiu nabídnout. Přece jen byl konec mého volebního období doprovázen nepříjemnou mediální kauzou, která rozhodně Exekutorské komoře neprospěla. O sobě, mé rodině a mých zaměstnancích ani nemluvím. Jenže pak jsi zavolal ty a Martin (Tunkl* pozn. redakce) s tím, že kandidovat prostě musím! No, a bylo jasno, myšlenky se potkaly (smích). Práce pro Komoru mě vždy naplňovala a za těch dvacet let našeho fungování nebylo téměř období, ve kterém bych nebyla aktivní v některém jejím orgánu. Dokonce jsem po svém prezidentování pokračovala na pozici místopředsedkyně revizní komise. Už ale dobře vím, že věci nejdou tak, jak bychom chtěli, a vybojovat pro exekutory být jen malou výhodou považuji za velký úspěch.

Pavel Tintěra: Členem exekutorského stavu jsem již více než patnáct let. Za tu dobu jsem poznal spoustu věcí, lidí a vzájemných souvislostí. Od samého začátku svého působení jsem se snažil dělat také něco pro

Komoru, být prospěšný nejen úřadu, který mi dával práci, ale i celému stavu. Prošel jsem všemi pozicemi od běžného administrativního pracovníka přes koncipienta až po kandidáta a vždy se snažil být nějak užitečný, stál jsem u zrodu Komorních listů, připravoval a praktikoval různá školení a semináře. No, abych to zjednodušil, neumím být pouze pasažérem, který se veze, vždycky se snažím alespoň střídat za volantem. Po jmenování soudním exekutorem jsem se stal členem Kárné komise, ale současně jsem s pár kolegy začal uvažovat nad tím, jestli tím správným místem pro to, nějaké věci ovlivnit, není prezidium. Pak přišla kandidatura a úspěch ve volbě. Chci ale podotknout, že k funkci přistupuji s velkou pokorou. Nemám patent na rozum, mám ale chuť posloužit stavu v zájmu všech.

Nové složení prezidia funguje teprve krátkou dobu, nicméně nabízí se otázka, jak prozatím vnímáte spolupráci s jeho ostatními členy?

Pavel Tintěra: Do současného prezidia jsem přišel v podstatě jako úplný nováček. Všichni čtyři už zkušenosti s prací v prezidiu máte a víte, co to všechno obnáší. Všichni čtyři jste mě však okamžitě přijali jako sobě rovného, což nesmírně oceňuji a vážím si toho. Na spoustu věcí můžeme mít rozdílné názory, o spoustě věcí si každý z nás může myslet, co chce, ale současně musíme mít neustále na paměti, že tvoříme orgán, který je tváří celého exekutorského stavu. Nesmírně si vážím toho, že všichni respektují i mé názory, že respektují i názory zcela odlišné a oceňuji snahu docházet při rozhodování ke kompromisům. Každá mince má však dvě strany. To, že jste mě přijali jako sobě rovného, zároveň znamenalo, že jsem byl bez varování a jakéhokoliv hájení vržen do víru aktuálního dění. I za to jsem však nakonec rád.

Pavla Fučíková: K tomu, abychom mohli prosazovat své záměry a cíle, je zapotřebí silné a semknuté prezidium. Prezidium, jehož členy jsou lidé, kteří si dokážou naslouchat, vést odbornou diskusi, efektivně pracovat a kooperovat. Kterí si nebudou škodit a veřejně dehonestovat vlastní práci či ostatní kolegy. Kterí sdílejí stejný hodnotový žebříček. Kterí nebudou brát kritiku osobně a umí respektovat kolektivní rozhodnutí a nepůjdou proti orgánu, jehož jsou členy. Myslím, že přesně takové prezidium teď máme.

Parlamentem České republiky v těchto dnech prochází další z řady novel exekučního a občanského soudního řádu. Co na ni říkáte?

Pavla Fučíková: Myšlenkovou linkou obou komor je především vyřešit dlouho běžící bezvýsledné exekuce, bohužel mnohdy na náš úkor. Tuto snahu vítám, protože sama bych ráda zastavila exekuce tam, kde vidím, že jejich pokračování nemá žádného valného významu. A ne bavíme se o exekucích, které běží dva tři roky, ale o těch,

které máme v administraci již déle než deset patnáct let! Jenže místo jednoduchého řešení se nám předkládá složitý proces s prodlužovacími zálohami, které se podle jedné komory platit musí, podle druhé nemusí. Nechápu, proč by soudní exekutor, kterému jsou svěřeny mnohem zásadnější pravomoci, jako je rozhodování o procesních návrzích účastníků řízení – odkladu a zastavení, ustanovování opatrovníků a zástupců k ochraně oprávněných zájmů účastníků řízení či vedení dražeb a rozdělování výtěžku z dražeb nemovitého majetku povinných, nemohl sám zastavit exekuci tam, kde dospěje k závěru, že exekuce postrádá svůj účel? Jen samotné vyzývání ke složení tzv. prodlužovací zálohy a rozhodování o ni bude ve výsledku dražší než to, co bude muset oprávněný zaplatit, uvažuje-li Ministerstvo spravedlnosti o tom, že se záloha bude pohybovat někde kolem 200 až 500 Kč! Na druhou stranu se nám podařilo dost věcí zákonodárcům vysvětlit a navrhované změny byly v legislativním procesu upraveny podle našich doporučení. Za všechny například mohu uvést zjednodušení v doručování, které by mohlo probíhat na nově zřízenou centrální desku.

Pavel Tintěra: Mě nezbyvá než souhlasit s Pavlou. Chápu motivace, které k myšlence změn vedly. Co je však pro mě osobně zklamáním, je celý průběh legislativního procesu. Nechci se opakovat, ale způsob, jakým bylo s původním návrhem v průběhu projednávání naloženo, mě opravdu zklamal. Mrzí mě, že především v posledních fázích projednávání novely v Poslanecké sněmovně bylo patrné, že názor odborné veřejnosti, a tím nemyslím pouze naši Komoru, nikoho moc nezajímal. Dokladem budiž to enormní množství, často protichůdných, pozměňovacích návrhů a množství chyb, se kterými pak návrh putoval do Senátu. Samozřejmě uvidíme, jak se novela osvědčí v praxi, osobně mám však spíše obavy.

Takže co zcela prvořadého by podle vás měla novela či novely řešit? Co stav dlouhodobě potřebuje řešit?

Pavel Tintěra: Exekuční řád je tady s námi již dvacet let. Za tu dobu doznal spoustu změn, vždy se však jednalo spíše pouze o dílčí, mnohdy ad hoc reagující změny, kterým často chyběla celková koncepce. A teď nemám na mysli to, že exekuce se již nenařizují usnesením, ale soud pouze pověřuje k provedení. Nyní jsou na stole změny dle mého větší, zásadnější s větším dopadem nejen na exekutory a účastníky řízení. Mám ale za to, že celková koncepce chybí i dál. Máme za sebou dvacet let zkušeností s exekucemi, za posledních dvacet let se i nějakým způsobem vyvíjela společnost a výsledkem toho všeho je novela, která má za úkol teď a tady zastavit staré exekuce, zmírnit dopady na dlužníky a přidat některé nesmyslné povinnosti exekutorům. Kde je dlouhodobá koncepce? Co dalších dvacet let? To, aby nevznikaly další exekuce, se řeší krkolomnými právními konstrukcemi, tomu, kdo odvedl práci, se naopak nepřiměřeně paušalizujícím zjednodušením nepřiznává odměna. To opravdu

nemáme ambici po dvaceti letech přijít s moderním procesním předpisem, který zohlední vývoj v minulosti, věcně posoudí stávající stav a současně bude při znalosti předchozích závěrů vhodně nastavovat pravidla pro budoucnost? Musíme mít nutně několik typů výkonu rozhodnutí? Musí výkon rozhodnutí upravovat současně několik procesních předpisů? Takže za mě pokud možno již co nejméně novel a spíše zcela nový exekuční řád.

Pavla Fučíková: Já souhlasím a jak tě tak poslouchám, dovolím si ještě upozornit i na problém nákladů. S novými povinnostmi by měl být automaticky řešen nárok na náhradu nákladů, které implementace nových procesů vyžaduje. Proč má například soud nárok na úhradu poplatku za pořízení opisu jedné listiny ze spisu a my bychom měli bez nároku na cokoli předávat účastníkům řízení celý exekuční spis? To je jen velmi jednoduchý příklad dvou přístupů k témuž, ale takových zcela evidentních nepoměrů bych našla celé desítky. Myslím, že nastal čas také na celkovou revizi exekučního tarifu, který byl šitý na míru exekučnímu zákonu, přijatému již v roce 2001. Jenže od té doby se podstatně změnila okolnosti a podmínky, za kterých naši službu poskytujeme. Vedle nového exekučního řádu by měla být rozhodně i snaha o napsání nového exekučního tarifu.

Pavel Tintěra: Jednoznačně souhlasím. Díky za doplnění.

Již několik let se zde vede souboj mezi příznivci a odpůrci teritoriality. Mezi námi samotnými, v parlamentu. Jak si myslíte, že to dopadne v horizontu konce příštího volebního období?

Pavla Fučíková: Otázku místní příslušnosti jsem vždy považovala za zástupný problém jiných neřešených problémů. Nikdy jsem se nepovažovala za podnikatele a myslím, že toto postavení se s poskytovanou službou exekutora neslučuje. Naopak zdravou konkurenci považuji za motor, který pomáhá rozvoji a snaze, být co nejlepší. Nepovažuji za správné, že se věřitelé nemají nepodílet na nákladech služby, kterou si objednají. Proč máme nést „podnikatelské riziko“ u exekučních případů, které nelze odmítnout? Proč máme nést náklady za mnohaleté vedení exekuce, u níž se nakonec ukáže, že by nebylo spravedlivé, aby náklady nesli jejich účastníci? Tohle jsou podle mě mimo jiné otázky, které vedly kolegy k zamýšlení nad jiným principem fungování. Bohužel nás tento princip a snaha uvést ho v život, uvnitř stavu rozdělily a naše vztahy výrazně ovlivnily. Ztratili jsme svou jednotu a tím oslabili své postavení v prosazování jiných, neméně důležitých otázek našeho fungování. Nicméně věřím, že je čas na zásadní změnu a že v příštím volebním období přijde.

Pavel Tintěra: Pokud máš na mysli volební období parlamentní, tak tam samozřejmě nevím, ale volební preference už nám možná něco naznačují. Pokud máš na

mysli volební období prezidia, pak jsem už během svého krátkého působení došel k závěru, že v této otázce panuje shoda. Vnímám argumenty pro i proti zavedení teritoriality, vnímám projevy současného nastavení systému a nemohu jinak, než znovu konstatovat to, co jsem již několikrát veřejně prohlásil. Exekuce vnímám jako součást výkonu spravedlnosti, jako jeho další fázi, která nemůže podléhat výrazně jiným pravidlům. Mám pocit, že slovo teritorialita již dělá jakékoliv změně v tomto smyslu poněkud medvědí službu. Spolu s některými kolegy jsme se proto před časem pokusili definovat tzv. princip nezávislého přidělování exekucí se zachováním reálné odpovědnosti osoby exekutora za jednotlivé případy. Nehovoříme tedy pouze o teritorialitě, zužující problém nepřijatelně na otázku územního principu, ale vnímáme jej širěji. Máme za to, že je potřeba stanovit nová jasná pravidla příslušnosti soudního exekutora tak, aby co nejvíce odpovídala postavení soudu či soudce.

Jak si podle vás stojí exekutoři v otázce tzv. „digitalizace justice“?

Pavla Fučíková: Za sebe si troufám říci, že ze všech právnických profesí jsme ve vývoji a využívání informačních technologií na prvním místě. V této oblasti není žádný důvod ke skromnosti. Dokonce si myslím, že jsme v tomto směru předběhli i ostatní evropské země. Vzpomínám si na květen roku 2016, kdy jsem se účastnila zasedání Mezinárodní unie soudních exekutorů v Lisabonu. Hostící země tehdy využila příležitosti a všem zúčastněným představila nově zaváděný systém elektronických dražeb nemovitostí. Viděli jsme první elektronickou dražbu v přímém přenosu. Přitom u nás jsme elektronicky dražili již o mnoho let dříve! Tyto naše elektronické dovednosti a zkušenosti jsme se naučili brát jako takovou samozřejmost. Byli to soudní exekutoři, kteří uváděli v život elektronické exekuční spisy, používání datových schránek a portálů dražeb. Na každém úřadě běží nespočet doplňujících informačních systémů a pomocných databází, ve kterých probíhá elektronická výměna dat s jinými subjekty. Každý z požadavků státu související s elektronizací exekučních úkonů jsme beze zbytku splnili. Podívejme se jen na Centrální evidenci exekucí. Když ji Ministerstvo spravedlnosti předávalo v roce 2001 naší Komoře, mělo podobu sešitu A4 s několika málo ručně zapsanými řádky s do té doby nařízenými exekucemi. Dnes je to obrovská fungující databáze hodná obdivu. To, že si výpis z ní můžete pořídit z pohodlí svého domova či na pobočkách České pošty, není zásluha nikoho jiného než exekutorů. Škoda jen, že tuto naši snahu nedokáže stát více ocenit. Ale nechci se opakovat.

Pavel Tintěra: Řekla jsi to naprosto přesně a já si jen dovolím opakovat tvoje slova – není žádný důvod ke skromnosti. Elektronické spisy, elektronická výměna dat, elektronické dražby. V tom všem byli exekutoři svého času jistými průkopníky a jsem si jistý, že v tuto chvíli

nebude jakýkoliv požadavek na další digitalizaci nepřekonatelným problémem, ale zajímavou výzvou. Ostatně, oba víte, že zákonodárce, Bůh ví na čí popud, prosadil do novely povinnost poskytovat účastníkům spis na nosiči dat s tím, že jasným favoritem byl CD disk. Byť se k tomu dnes již nikdo moc nehlásí, je to tak (smích). A byli to právě exekutoři, kteří přišli s tím, že když už, tak v dnešní době takto zužovat výběr, je nepřijatelné. Výsledkem je rozšíření možnosti zpřístupnit spis elektronicky.

No a na závěr – jak vidíte budoucnost našeho stavu?

Pavel Tintěra: Netroufám si moc odhadovat, protože do toho vstupuje opravdu velká spousta neznámých, které nijak neovlivníme. Obávám se však, hlavně při čtení poslední novely, že velký vliv bude mít ekonomika úřadu. Na exekutory jsou kladeny čím dál vyšší finanční požadavky bez

adekvátní kompenzace a především malé, ale i střední úřady mohou začít narážet na finanční stropy. To je však jen jedna stránka věci. Současně věřím, že i veřejnost se časem naučí vnímat naši činnost jako součást výkonu spravedlnosti, a že před námi stojí nové výzvy, především v oblasti další činnosti.

Pavla Fučíková: Pro část z těch, kdo mají velké úřady, je to jistě udržení alespoň současného stavu, protože vybuodovali fungující stroj na vymáhání pohledávek a očekávají, že se jim bude jejich snaha dlouhodobě vyplácet. Pro ty menší je mnohdy budoucnost nepochybně už jen bojem o udržení úřadů, zaměstnanců a prestiže tak, aby vůbec byli schopni efektivně pracovat. A především ty druhé enormně zajímají nedořešené otázky, o kterých jsme hovořili výše.

SUBSIDIÁRNÍ POUŽITÍ OBČANSKÉHO SOUDNÍHO ŘÁDU V EXEKUČNÍM ŘÍZENÍ

Mgr. Jan Krejsta
soudní exekutor
Exekutorský úřad Brno-město

V ustanovení § 52 odst. 1 zák. č. 120/2001 Sb., exekučního řádu (dále jen ex. řád), je obsaženo základní pravidlo vztahu ustanovení exekučního řádu a ustanovení zák. č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen o. s. ř.). Aplikační praxe občas působí dojmem, že se zapomíná, že se ustanovení subsidiárního občanského soudního řádu mají použít přiměřeně.

Na otázky neupravené exekučním řádem se podle § 52 odst. 1 ex. řádu přiměřeně použije úprava obsažená v občanském soudním řádu. Jinak řečeno, úprava obsažená v exekučním řádu vylučuje použití úpravy obsažené v občanském soudním řádu.

Právní úprava exekuční a další činnosti exekutora i výkonu rozhodnutí podle občanského soudního řádu obsahuje celou řadu odkazovacích ustanovení, odkazujících na použití jiných ustanovení (například § 34 odst. 5 ex. řádu, § 311a, 320a odst. 3, 326b odst. 1 o. s. ř.), jiných částí právního předpisu (§ 73a odst. 7 ex. řádu, 254 odst. 1 o. s. ř.) nebo celých jiných právních předpisů (§ 52 odst. 1, 120a odst. 2, 121 odst. 7 ex. řádu). V některých případech je uvedeno, že se odkazovaná úprava použije obdobně (například § 7 odst. 6, 17 odst. 4, 70 odst. 3 ex. řádu, § 297 odst. 3, 319 odst. 3, 320a odst. 3, 320ab odst. 8, 328b odst. 5, 337 odst. 2, 353 odst. 3 o. s. ř.), jindy přiměřeně (například § 18 odst. 2, 29 odst. 12, 52, 55c odst. 5, 60, 65, 69, 73a odst. 7, 108 odst. 1 ex. řádu, § 320 odst. 2, 326b odst. 1, 328b odst. 4, 337d odst. 3 o. s. ř.) a v některých případech bez bližší konkretizace (§ 34 odst. 5 ex. řádu, 254 odst. 1, 270 odst. 4, 274 odst. 1 a 2, 299 odst. 1, 311a, 320a odst. 4 o. s. ř.). Z uvedeného vyplývá, že při použití odkazované úpravy je třeba vždy rozlišovat a zabývat se tím, zda má být použita obdobně nebo „jen“ přiměřeně. V případech, ve kterých míra použití odkazované úpravy není v právním předpisu výslovně uvedena, je to třeba dovozovat výkladem.

Podle čl. 41 odst. 1 Legislativních pravidel vlády slovo „**obdobně**“ ve spojení s odkazem na jiné ustanovení téhož nebo jiného právního předpisu vyjadřuje, že toto ustanovení se vztahuje na vymezené právní vztahy v plném rozsahu. Podle odst. 2 téhož ustanovení lze slova „**přiměřeně**“ ve spojení s odkazem na jiné ustanovení téhož nebo jiného právního předpisu použít výjimečně a vyjadřuje volnější vztah mezi tímto ustanovením (na které se odkazuje – pozn. autora) a vymezenými právními vztahy.

Volnějšímu vztahu mezi oběma úpravami (tedy na straně jedné té, ze které se odkazuje, a která má být úpravou, na kterou se odkazuje, doplněna, a na straně druhé úpravou, která má být na základě odkazu k doplnění použita) je třeba rozumět tak, že úprava, na kterou se odkazuje, se nepoužije, respektive nemusí použít v plném rozsahu, ale pouze **v rozsahu a způsobem, který odpovídá specifickým úpravám, která má být pomocí odkazu doplněna.**

Podle § 52 odst. 1 ex. řádu se mají ustanovení občanského soudního řádu použít přiměřeně. Nikoliv obdobně. Exekuční řízení je v mnoha ohledech odlišné od vykonávacího řízení podle občanského soudního řádu. Při subsidiární aplikaci úpravy výkonu rozhodnutí je tak nezbytné se vždy zabývat tím, zda použití této subsidiární úpravy je přiměřené specifickým exekučním řízením podle exekučního řádu.

Mezi **specifika exekučního řízení** patří zejména:

- a) **exekuční řízení vede soudní exekutor** a soud může do jeho činnosti zasahovat jen v případech a způsobem, který stanoví exekuční řád,
- b) v exekučním řízení je přípustná **pluralita povinných**,
- c) v exekuci k vymožení peněžitého plnění je přípustná **pluralita způsobů provedení** exekuce v rámci jednoho řízení,
- d) **o způsobu provedení** exekuce zásadně **rozhoduje soudní exekutor**, nikoliv oprávněný,
- e) při provádění exekuce **soudní exekutor postupuje z vlastní iniciativy**, aniž by k tomu bylo třeba návrhu oprávněného,
- f) v exekučním řízení se **vymáhá nejen pohledávka oprávněného, ale rovněž náklady exekuce** soudního exekutora.

Ad a) Exekuční řízení od jeho zahájení vede soudní exekutor (srov. § 28 a 35 ex. řádu). Dohled státu nad prováděním exekucí se mimo jiné projevuje v tom, že soudní exekutor nemá pravomoc exekuci provést dříve, než k tomu je pověřen exekučním soudem (§ 35 odst. 3 ex. řádu). Nicméně i před pověřením podle § 43a ex. řádu má pravomoc ve věci vydávat rozhodnutí, a to i jiná než jen ta, která jsou výslovně předpokládána v § 39 ex. řádu. I před vydáním pověření tak může (má pravomoc) rozhodnout o právním nástupnictví (podle § 107 či 107a ve spojení s § 254 odst. 1 o. s. ř. a § 52 ex. řádu), ke kterému

(z pohledu hmotného práva) došlo po podání exekučního návrhu, nebo o zastavení exekučního řízení (podle § 104 odst. 2 věta druhá ve spojení s § 254 odst. 1 o. s. ř. a § 52 odst. 1 ex. řádu, typicky z důvodu zpětvzetí exekučního návrhu).

Soudní exekutor vždy činí rozhodnutí jménem svým jako orgánu, který řízení vede a rozhoduje v něm. Není v postavení, v jakém je například soudní komisař v pozůstalostním řízení, který rozhoduje jménem soudu. Soudy do jeho činnosti zasahují jen v rozsahu a způsobem, který stanoví exekuční řád (srov. § 35 ex. řádu). Právní názor soudu je pro soudního exekutora závazný pouze v případech předpokládaných zákonem (například podle § 43a odst. 6 in fine ex. řádu, podle § 226 odst. 1 o. s. ř. ve spojení s § 55c odst. 5 ex. řádu). Soudy však mají někdy tendenci vystupovat tak, jako by soudní exekutor musel respektovat jejich pokyny ohledně postupu v exekučním řízení i v případech, ve kterých to zákon nepředpokládá (například bez věcného vyřízení vrátí soudnímu exekutorovi podání účastníka, které soudu předložil k rozhodnutí, s tím, že ho soud vyhodnotil jinak než soudní exekutor a uděluje mu pokyn, jak s návrhem dále naložit).

Ad b) Na rozdíl od výkonu rozhodnutí podle občanského soudního řádu je v exekučním řízení přípustné, aby bylo vedeno proti více povinným. Zcela výjimečně může mít pluralita povinných charakter nerozlučného společenství. V ostatních případech se může exekuce fakticky rozpadnout do několika relativně samostatných postupů („dílčích řízení“), jejichž předmětem je provádění exekuce jen vůči jednotlivým povinným, přičemž úkony ostatních povinných nemusejí mít na provádění exekuce vůči jinému povinnému vliv. Stejně tak rozhodnutí soudního exekutora či exekučního soudu. Exekuce tak může být podle § 54 ex. řádu odložena jen v rozsahu jejího provedení vůči některému z více povinných, stejně tak může být exekuce postupem podle § 55 ex. řádu jen vůči některému z více povinných zastavena. Rovněž generální inhibitorium může být zrušeno jen ve vztahu k jednomu z povinných (§ 44a odst. 2 ex. řádu). Exekuční příkazy týkající se majetku jen jednoho z povinných se netýkají ostatních povinných a nemusí jim být doručovány. V exekuci mohou být vůči jednotlivým povinným vymáhány rozdílné částky (typicky tehdy, nejsou-li solidárními dlužníky). V důsledku spojování exekučních řízení (§ 37 odst. 3 a 4 ex. řádu) dokonce může být v rámci jednoho exekučního řízení vymáháno vůči povinným nebo některým z nich více pohledávek se samostatným (různým) pořadím (srov. například § 3, 8, 11, 14, 16, 16a zák. č. 119/2001 Sb., § 337c odst. 5 o. s. ř.).

Problémy může činit pluralita povinných při zápisu doložky provedení exekuce do rejstříku zahájených exekucí v případě, kdy vůči některým povinným podmínky pro její zápis splněny jsou, vůči některým (po dlouhou dobu) ne. Rejstřík zahájených exekucí umožňuje zapsat pouze

jedno datum, ke kterému byly splněny podmínky zápisu doložky provedení exekuce. V případě plurality povinných, u kterých se nejedná o nerozlučné společenství, však podmínky pro zápis doložky provedení exekuce mohou být splněny na sobě nezávisle k jinému dni. Ve většině případů nebývá rozdíl mezi daty provedení exekuce u jednotlivých účastníků velký. Nastávají ovšem situace, kdy u některého z více povinných nejsou splněny podmínky pro zápis doložky provedení exekuce po dlouhou dobu, zatímco u druhého již splněny byly. Může se tak stát například tehdy, když pouze jeden z povinných podá návrh na zastavení exekuce ve lhůtě podle § 46 odst. 6 ex. řádu, nebo tehdy, když jeden z povinných zemře předtím, než je mu doručena výzva podle § 46 odst. 6 ex. řádu. Přitom bez zápisu doložky provedení exekuce soudní exekutor nemůže provést exekuci vůči druhému z povinných. Zákon nedává ohledně toho, kdy v těchto případech zapsat doložku provedení exekuce do rejstříku zahájených exekucí, žádné vodítko. Záleží tedy na úvaze soudního exekutora, zda vyčká se zápisem doložky provedení exekuce do doby, než pro to budou splněny podmínky u všech povinných, či ji zapíše, jakmile podmínky budou splněny u jednoho z povinných, nicméně vůči druhému (dalším) nebude exekuci následně provádět, dokud nebudou splněny podmínky zápisu doložky provedení exekuce do rejstříku zahájených exekucí i ve vztahu k němu (k nim).

Ad c) Na rozdíl od výkonu rozhodnutí podle občanského soudního řádu může být a pravidelně je exekuce prováděna více způsoby (§ 59 ex. řádu). Nevyjímaje ty exekuce, které jsou vedeny k vymození jiné než peněžité povinnosti, protože i v těchto exekucích jsou vymáhány také náklady exekuce jako peněžité plnění. Výjimku v tomto ohledu představuje snad jen exekuce zřízením exekutorského zástavního práva (§ 73a ex. řádu). I z tohoto pohledu se jedna exekuce fakticky rozpadá do několika relativně samostatných postupů („dílčích řízení“), jejichž předmětem je provedení exekuce daným způsobem. Odklad provedení (§ 54 ex. řádu) i zastavení exekuce (§ 55 ex. řádu) se může týkat jen některého ze zvolených způsobů exekuce, což ve výkonu rozhodnutí podle občanského soudního řádu nepřichází do úvahy (jelikož je vždy prováděn jen jedním způsobem). V případě spojení exekučních řízení (§ 37 odst. 3 a 4 ex. řádu) může být v rámci jednoho exekučního řízení vůči povinnému vymáháno více pohledávek se samostatným (různým) pořadím (srov. například § 3, 8, 11, 14, 16, 16a zák. č. 119/2001 Sb., § 337c odst. 5 o. s. ř.). Zákon (§ 37 odst. 2 ex. řádu) přitom nevyklučuje, aby řízení byla spojena i poté, co ohledně dříve vymáhané pohledávky byly splněny podmínky provedení exekuce (§ 47 odst. 2 ex. řádu), zatímco k nově napadlé pohledávce ještě splněny nejsou. Bude-li to však v zájmu hospodárnosti, může být v tomto případě rozhodnuto o vyloučení později napadlé věci k samostatnému řízení.

Ad d) Zatímco ve výkonu rozhodnutí podle občanského zákoníku je to zásadně oprávněný, kdo určuje (v návrhu na výkon rozhodnutí), jakým způsobem bude výkon rozhodnutí proveden, v exekučním řízení podává exekuční návrh bez toho, aby navrhoval, jakým způsobem má být exekuce provedena. Způsob provedení exekuce určuje ve formě exekučního příkazu výlučně soudní exekutor (srov. § 47, 58 a 59 ex. řádu). Výjimku představuje jen exekuce zřízením exekutorského zástavního práva (§ 73a ex. řádu). Zatímco ve výkonu rozhodnutí oprávněný vždy nese procesní odpovědnost za zvolený způsob provedení exekuce, v exekuci tomu tak není.

Ad e) Soudní exekutor činí úkony směřující k provedení exekuce i bez návrhu (§ 46 odst. 2 ex. řádu). Ustanovení v úpravě výkonu rozhodnutí podle občanského soudního řádu, podle kterých je v dalším postupu při provádění exekuce odkázán na návrh oprávněného, se tak nepoužijí (srov. například § 336m odst. 1, 351 odst. 1 o. s. ř.).

Ad f) V exekučním řízení se současně s pohledávkou oprávněného a jejího příslušenství (včetně nákladů oprávněného podle § 87 odst. 2 ex. řádu) vymáhají i náklady exekuce soudního exekutora (viz § 87 odst. 3 a 4 ex. řádu). Exekuce nemůže skončit provedením [§ 51 písm. c) a 46 odst. 8 ex. řádu], dokud nejsou vymozeny i náklady exekuce (vymození pohledávky oprávněného samo o sobě nestačí). Oprávněný rovněž nemůže neomezeně disponovat celým řízením (viz § 55a ex. řádu). Vzhledem k tomu, že náklady exekuce v zásadě představují jediný příjem soudního exekutora, neboť činnost soudního exekutora je s několika drobnými výjimkami neslučitelná s výkonem jiné výdělečné činnosti (§ 3 odst. 2 ex. řádu), mělo by mu být právo na náklady exekuce upíráno jen výjimečně. Zatímco ve výkonu rozhodnutí návrh oprávněného vede vždy k zastavení exekuce (v celém rozsahu návrhu na zastavení), v exekuci tomu tak být nemusí (v případech předpokládaných v § 55a ex. řádu).

Při posuzování použitelnosti ustanovení občanského soudního řádu je však třeba rovněž zkoumat, **zda úprava obsažená v exekučním řádu je komplexní**. V některých případech totiž jsou některá ustanovení občanského soudního řádu použitelná, i když exekuční řád (neúplnou) úpravu dané problematiky obsahuje též. Tak například § 36 odst. 5. ex. řádu nevyklučuje použití § 107 a 107a o. s. ř. (srov. bod X. NS Cpjn 200/2005 ze dne 15. 2. 2006), § 89 ex. řádu nelze interpretovat bez ukotvení v obecné úpravě nákladů řízení o výkon rozhodnutí, tj. v ustanoveních § 270 a § 271 o. s. ř. (srov. například III. ÚS 42/06 ze dne 9. 2. 2006), exekuci prodejem zástavy lze provést i příkázáním zastavené peněžité pohledávky a postižením zastavených jiných majetkových práv, jak se uvádí v § 258 odst. 3 o. s. ř., přestože tyto majetkové hodnoty nejsou uvedeny v § 59 odst. 3 ex. řádu, ve kterém se hovoří jen o prodeji zastavených movitých a nemovitých věcí.

Podpůrné užití občanského soudního řádu exekuční řád v řadě ustanovení znovu opakuje (§ 55b odst. 1, 55c odst. 5, 60, 65, 69, 71, 73). Ustanovení § 60, 65, 69, 71 a 73 ex. řádu jsou s ohledem na § 52 odst. 1 ex. řádu evidentně nadbytečná.

Na základě odkazu uvedeného v § 52 odst. 1 ex. řádu se přiměřeně použije úprava obsažená zejména v § 251 až 351a o. s. ř. I pro exekuční řízení se použije odkaz na podpůrné užití předchozích částí občanského soudního

řádu obsažený v § 254 odst. 1 o. s. ř., na základě kterého se užití ustanovení zejména části první, třetí a čtvrté občanského soudního řádu, není-li v šesté části občanského soudního řádu uvedeno jinak. Stojí však za zmínku, že na základě § 11 vyhl. č. 418/2001 Sb. se pro provádění jednotlivých způsobů exekuce přiměřeně subsidiárně použijí i ustanovení části deváté oddílu druhého až pátého vyhl. č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy.

PODSTATA DRAŽEB PROVÁDĚNÝCH EXEKUTOREM PODLE § 76 ODST. 2 EŘ

JUDr. Karel Svoboda, Ph.D.

předseda senátu Nejvyššího soudu

Pro část exekutorů se vedle vlastní exekuční činnosti stává nikoliv zanedbatelným zdrojem příjmů prodej nemovitých věcí ve veřejné dražbě. Oprávnění k provedení veřejné dražby ukotvuje § 76 odst. 2 věta první EŘ, podle něhož exekutor může též provést dražbu movité či nemovité věci na návrh vlastníka či osoby oprávněné disponovat s věcí. V § 76 odst. 2 EŘ zákonodárce vymezuje základní procesní mantinely, jimiž se má exekutor řídit, když normuje, že exekutor přitom postupuje „přiměřeně“ podle ustanovení tohoto zákona (myšleno EŘ a podpůrně OSŘ). Soustředíme se na některé problémy, které aplikace § 76 odst. 2 EŘ přináší v praxi. A to při zohlednění dosavadní poměrně kusé judikatury¹ i literatury² a rovněž s přihlédnutím k čerstvému rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 9. 2. 2021, sp. zn. 20 Cdo 2927/2020, který se zabývá právní podstatou dražeb uskutečňovaných na základě § 76 odst. 2 EŘ. Toto zamyšlení je třeba i proto, že obecné soudy čím dále tím častěji budou muset na základě žalob na určení vlastnictví řešit, jaké následky mělo případné pochybení exekutora při dražbě podle § 76 odst. 2 EŘ.

¹ Nejvyšší soud aplikoval ust. § 76 odst. 2 EŘ zejména v usnesení ze 7. 10. 2020, sp. zn. 20 Cdo 1961/2020, nebo v usnesení ze 4. 12. 2014, sp. zn. 21 Cdo 559/2014. V této judikatuře se však nepokusil o podrobnější výklad, jak je to s „přiměřenou“ aplikací exekučního řádu při prodeji nemovitostí podle § 76 odst. 2 EŘ. To se týká i usnesení KS v Hradci Králové 28 Co 314/2019. Otázkou účastenství na řízení, v němž exekutor na základě úkonu orgánu státní moci přistupuje k dražbě, se zabýval ÚS v usnesení z 21. 5. 2019, sp. zn. II. ÚS 2429/18, ale rovněž bez hlubší analýzy.

² Problematice veřejné dražby podle § 76 odst. 2 EŘ se do jisté míry věnovali například KOCINEC, J. Zpeněžování majetkové podstaty soudním exekutorem v rámci insolvenčního řízení. Komorní listy, č. 04/2017, Praha: Exekutorská komora ČR, 2017. MK ČR E 19153, nebo HOZMAN, D. Zpeněžení likvidační podstaty exekutorem. *Ad notam*, č. 4/2017.

Veřejnoprávní a soukromoprávní dražba

Nejvyšší soud v rozsudku sp. zn. 20 Cdo 2927/2020 především konstatoval, že exekutor může v mezích § 76 odst. 2 EŘ vést dvojí typ dražby, jednak dražbu „veřejnoprávní“, jednak dražbu „soukromoprávní“. Dražbou podle předpisů veřejného práva je dražba, kterou exekutor koná na základě návrhu osoby či orgánu, který je nadán veřejnoprávní pravomocí k vedení řízení, v němž se má dražba uskutečnit. Máme na mysli například dražbu vedenou na základě návrhu notáře v postavení soudního komisaře nebo insolvenčního správce [§ 232 odst. 1 písm. d), § 289a InsZ] uvnitř pozůstalostního nebo insolvenčního řízení. Za „soukromoprávní“ Nejvyšší soud v prezentovaném rozhodnutí pokládá dražbu, kterou exekutor uskutečňuje nikoliv na návrh nebo z pověření orgánu veřejné moci, ale pouze a jedině na základě soukromoprávního ujednání (smlouvy o provedení dražby) s osobou soukromého práva, typicky s vlastníkem věci (§ 17 odst. 1, § 36 odst. 1 VeřDr). V soukromoprávní dražbě exekutor vystupuje pouze jako dražebník, nikoliv jako subjekt, na který byla přenesena veřejnoprávní pravomoc ke zpeněžení věci ze strany orgánu vedoucího hlavní řízení (například soudního komisaře nebo insolvenčního správce). Z toho mj. plyne, že proti úkonu exekutora (například vůči příklepu) není při soukromoprávní dražbě přípustný opravný prostředek. Právní následky příklepu a případných pochybení exekutora se řeší podle VeřDr, případně podle obecných norem soukromého práva (například § 545 a násl. ObčZ). Naopak činí-li exekutor úkony při veřejnoprávní dražbě, posuzuje se přípustnost případného opravného prostředku do jeho úkonů podle normy veřejného práva procesního (například § 336k OSŘ, jde-li o příklep při dražbě nemovité věci).³

Právě s přihlédnutím k faktu, že Nejvyšší soud rozlišuje mezi „soukromoprávní“ a „veřejnoprávní“ dražbou, je třeba přistoupit k „přiměřené“ aplikaci norem exekučního řádu ve smyslu § 76 odst. 2 EŘ.

K soukromoprávní dražbě

Pravidla pro přiměřené využití EŘ a OSŘ

Exekutor je na základě smlouvy o provedení dražby a návrhu na její provedení oprávněn k uskutečnění dražby podle VeřDr na základě § 76 odst. 2 EŘ, a to bez naplnění dalších formálních předpokladů požadovaných VeřDr pro dražebníka. Ustanovení § 76 odst. 2 je totiž, jde-li o formální oprávnění exekutora k provedení dražby, lex specialis k § 6, i k § 17 odst. 2 VeřDr.

Podle § 76 odst. 2 věta druhá EŘ exekutor při uskutečnění dražby postupuje přiměřeně podle EŘ. Toto pravidlo je namísto vyložit tak, že ustanovení VeřDr upravující proceduru *samotného průběhu dražby* jsou potlačena ve prospěch EŘ a podpůrně aplikovaného § 321 a násl. OSŘ, neplyne-li z VeřDr a ze samotné podstaty soukromoprávní dražby něco jiného. Proto například příklep ze strany exekutora nemá povahu usnesení o příklepu podle § 336 OSŘ, ale jeho podstata je definována v § 2 písm. j) VeřDr. Účastníci dražby uskutečňované exekutorem výlučně podle VeřDr nemohou být rozpoznáni skrze § 36 a normy OSŘ definující okruh účastníků exekuční dražby, ale při jejich vymezení je třeba využít § 3 VeřDr, protože v dražbě podle VeřDr žádný oprávněný ani povinný není. Jinými slovy exekutor si do soukromoprávní dražby přenáší jen ta pravidla EŘ a OSŘ, jež upravují formální proceduru provedení dražby (například § 336i odst. 4, 5 OSŘ) s přihlédnutím k tomu, že nejde o dražbu v exekuci.

Z výše uvedeného plyne, že jiné normy VeřDr upravující proceduru veřejné dražby, nikoliv však její provedení, § 76 odst. 2 EŘ z aplikace nevylučuje. Takže se neuplatní například § 336 OSŘ, podle něhož exekutor za účelem stanovení ceny dražené nemovitosti zpravidla ustanoví znalce, ale § 13 VeřDr. Ukotvení ceny dražené nemovitosti totiž není konáním při provedení dražby, ale úkonem, který předchází provedení dražby. Také dražební vyhláška je úkonem, který předchází provedení dražby. Proto se při její formulaci, oznamování a uveřejňování nepoužije § 336c OSŘ, ale § 20 VeřDr. Při soukromoprávní dražbě prováděné exekutorem se nepoužije ani § 336m OSŘ, jež definuje podmínky pro uskutečnění opakované dražby, využije se naopak § 25 VeřDr. Je tomu tak proto, že předpoklady pro uskutečnění soukromoprávní dražby mají hmotněprávní a nikoliv veřejnoprávně-procesní podstatu, což se týká i předpokladů pro opakovanou dražbu. Nejde o *provedení dražby* podle § 76 odst. 2 věta druhá EŘ, ale o posouzení podmínek, za nichž vůbec lze (opakovanou) dražbu uskutečnit. Úhrada vydražené ceny a následky jejího nezaplacení vydražitelem se rovněž řídí VeřDr (§ 29), nikoliv § 336m odst. 2 OSŘ. Z téhož důvodu se neaplikuje ani § 336c, ale normy VeřDr upravující dražební vyhlášku včetně způsobu zveřejnění konání dražby (například § 12 VeřDr).

Dále platí, že projevují-li se ustanovení VeřDr neupravující samotné provedení dražby i během konání samotné dražby, použijí se ustanovení VeřDr upravující průběh dražby, a nikoliv normy OSŘ. Například neaplikuje se § 336h odst. 2 OSŘ (podle něhož dražby se může zúčastnit jen ten, kdo do zahájení dražebního jednání zaplatil jistotu), ale § 14 VeřDr, který upravuje možnost stanovení jistoty, lhůtu pro její zaplacení a případní následky jejího nesložení. Ustanovení § 19 odst. 3 navazující na normy VeřDr upravující způsob stanovení nejnižší ceny, za kterou lze věc dražit, stanoví, že je-li licitátor oprávněn snížit nejnižší podání, musí být ve smlouvě o provedení

³ Viz rozsudek NS z 9. 2. 2021, sp. zn. 20 Cdo 2927/2020.

dražby obsaženo i ujednání, o jakou částku lze nejnižší podání snížit. Naopak se při dražbě uskutečňované exekutorem v zásadě nepoužije § 23 VeřDr upravující samotný průběh soukromoprávní dražby, a ani § 27 VeřDr upravující náležitosti protokolu o provedení dražby.

Hmotněprávní účinky soukromoprávní dražby

Jde-li o hmotněprávní účinky porušení právních předpisů ze strany exekutora při provedení dražby, tyto nelze posuzovat podle EŘ nebo OSŘ, protože konání exekutora není procesním úkonem, vůči němuž by bylo možné brojit opravnými prostředky, jež předpokládají normy veřejného práva procesního. Například i při uskutečňování soukromoprávní dražby exekutorem se uplatní § 5 odst. 1 nebo podle § 24 VeřDr, podle něhož podle tohoto zákona nelze dražit věci a práva, s nimiž na základě vykonatelného rozhodnutí soudu nebo orgánu státní správy nelze nakládat, nestanoví-li tento zákon jinak. Jde-li o posouzení účinků příklepu při vadě předpokládané v § 5 odst. 1 VeřDr, nepoužije se § 337h OSŘ, ale obecná hmotněprávní ustanovení o následcích vad právního jednání (zejména § 545 a násl. ObčZ).

Možnosti aplikace norem EŘ a OSŘ při provádění soukromoprávní dražby exekutorem jsou poměrně úzké, s řadou výjimek dovoditelných systematickým výkladem. De lege ferenda by bylo namísto ust. § 76 odst. 2 věta druhá EŘ rozpracovat.

Soukromoprávní nedobrovolná dražba

Právě popsané přístupy je třeba využít i při posouzení, která norma se uplatní při uskutečnění nedobrovolné dražby (§ 36 a násl. VeřDr). Proto například platí, že možnost konání opakované dražby je třeba posoudit nikoliv podle § 336m odst. 2, 3 OSŘ, ale podle § 49 VeřDr.

Veřejnoprávní dražba

Meze použití EŘ a OSŘ

Připomeňme, že veřejnoprávní dražbou máme na mysli dražbu, kterou exekutor provádí na základě návrhu nebo pověření orgánu veřejné moci vyvolaného probíhajícím hlavním řízením, v jehož rámci má být dražba provedena (například insolvenčního správce, soudního komisaře). Jde-li o rozsah použití norem EŘ a OSŘ, jež exekutor aplikuje, uplatní se tytéž zásady, jako při soukromoprávní dražbě. Proto odkazujeme na to, co jsme uvedli o soukromoprávní dražbě. Avšak s tím rozdílem, že tam, kde není důvod aplikovat normy EŘ a OSŘ s odkazem na § 76 odst. 2 věta druhá EŘ (třeba proto, že nejde o ustanovení upravující *vlastní provedení dražby*, ale o řešení situace, jež provedení dražby předchází), se použije nikoliv VeřDr, ale normy veřejného práva procesního, které upravují hlavní proceduru, v níž se dražba uskutečňuje. Takovými normami jsou například § 98 a násl. ZŘS, jestliže k dražbě dochází v rámci pozůstalostního řízení,

nebo InsZ, pokud se dražba uskutečňuje na návrh insolvenčního správce. Aplikují-li se zcela výjimečně normy VeřDr, jedná se o pravidla stanovená pro dobrovolnou dražbu (například § 17 odst. 4 VeřDr, podle něhož insolvenční správce nebo likvidátor jako navrhovatel dražby má postavení vlastníka).

Dražba, kterou exekutor provádí podle § 76 odst. 2 EŘ, se uskutečňuje „přiměřeně podle ustanovení tohoto zákona“ (tedy EŘ a OSŘ). Toto spojení je třeba vyložit tak, aby nebyla dotčena práva účastníků hlavního řízení, které potřebu dražby vyvolalo a v jehož rámci se dražba uskutečňuje, s tím, že jim nelze odejmout účastenství po dobu konání dražby jen proto, že dražbu uskutečňuje exekutor na základě toho, že na něho orgán veřejné moci nebo tímto orgánem již pověřený orgán (například insolvenční správce), který jinak řízení jako celek vede, vyvoláním dražby podle § 76 odst. 2 EŘ přenesl část své pravomoci. Případné opravné prostředky, které má účastník hlavního řízení k dispozici, pokud by orgán veřejné moci nepřenesl pravomoc ke zpeněžení nemovitosti dražbou na exekutora, zůstávají účastníku zachovány a přiměřeně se přenášejí do dražebního „miniřízení“ uskutečňovaného exekutorem.

Fakt, že exekutor při provedení dražby postupuje *přiměřeně* podle EŘ, nelze vyložit tak, že exekutor dražbu provede výhradně podle § 66 a násl. a § 321 a násl. OSŘ bez přihlídnutí k normám zvláštního hlavního řízení, na nichž je třeba trvat. Proto například u osob, kterým svědčí zákonné předkupní právo dle odst. 3 s 4 § 284 InsZ, musí mít od insolvenčního správce doloženo, že tyto osoby byly řádně obeslány nabídkami a v tříměsíční lhůtě toho nevyužily. Stejně tak je pro případ dražby vedené v rámci insolvenčního řízení neaplikovatelný § 336b odst. 3 písm. a) OSŘ, podle něhož osobám, které tvrdí, že mají právo, které nepřipouští dražbu, je mají uplatnit a prokázat nejpozději před zahájením dražebního jednání. Toto pravidlo je totiž překryto speciální úpravou § 224 odst. 2 InsZ. Z téhož důvodu se neuplatní ani § 336b odst. 4 písm. b) OSŘ.⁴ Proč tomu tak je, viz pasáž k soukromoprávní dražbě.

Není možné, aby se exekutor ve smlouvě o provedení dražby dohodl s navrhovatelem (například s insolvenčním správcem nebo se soudním komisařem), že určitá skutečnost, k níž dochází během dražby, bude vyřešena určitým způsobem odlišným od norem zvláštního zákona, EŘ a OSŘ upravujících přípravu a průběh dražby. Například není přípustné, aby se exekutor se soudním komisařem ve smlouvě o provedení dražby dohodl na výši nejnižšího podání skrze stanovení ceny dražené

⁴ Viz KOCINEC, J. Zpeněžování majetkové podstaty soudním exekutorem v rámci insolvenčního řízení. Komorní listy. 04/2017. Praha: Exekutorská komora ČR, 2017. MK ČR E 19153.

nemovitosti, jestliže zvláštní zákon za tím účelem ustanovuje specifický postup.⁵

Následky pochybení při dražbě, následky usnesení o příklepu

Jde-li o následky porušení postupu exekutora při přípravě a při uskutečnění dražby, je třeba na prvním místě aplikovat normy zvláštního zákona řešící následky téhož nebo obdobného pochybení na straně subjektu, na jehož návrh nebo z jehož pověření exekutor uskutečňuje dražbu. Totéž se týká i následků spojených s udělením příklepu, například § 337h OSŘ se použije jen při mlčení zvláštního zákona ohledně následků udělení příklepu. Takovým zvláštním ustanovením je pro případ dražby prováděné exekutorem v pozůstalostním řízení § 236 odst. 3 ZŘS.⁶ Z právě uvedeného mj. plyne, že odvolání do usnesení o příklepu má účastník hlavního řízení k dispozici v případě, by měl právo opravným prostředkem zpochybnit správnost téhož nebo obdobného kroku, pokud by jej uskutečnil orgán, který exekutora pověřil provedením dražby (třeba i tím, že s ním uzavřel smlouvu o provedení dražby). Jestliže by účastník hlavního řízení neměl právo opravného prostředku, může se do usnesení o příklepu odvolat jen ten, na jehož návrh se dražba uskutečňuje (například soudní komisař).

Nestanoví-li zvláštní zákon upravující hlavní proceduru jinak, jakmile usnesení exekutora o příklepu ve veřejnoprávní dražbě nabude právní moci, uplatní se § 336l odst. 2 OSŘ, podle něhož se vydražitel stává vlastníkem vydražené nemovité věci s příslušenstvím, nabylo-li usnesení o příklepu právní moci a zaplatil-li nejvyšší podání, a to ke dni vydání usnesení o příklepu. Uvedení v předešlý stav je v exekučním řízení vyloučeno (§ 57 EŘ) a nelze ho dosáhnout ani prostřednictvím žaloby o určení vlastnického práva třetí osoby k vydražené věci podané vůči vydražiteli (20 Cdo 2927/2020).⁷ Plyne to právě ze skutečnosti, že dražba, kterou exekutor uskutečňuje uvnitř hlavního veřejnoprávního (například insolvenčního, trestního nebo pozůstalostního) řízení, se koná podle předpisů veřejného práva procesního a musí mít i hmotněprávní následky předpokládané veřejným právem. Nedopatření, kterých se exekutor dopustil, na tomto následku nic nemění (§ 57 EŘ).

Rozsah pověření exekutora

Oprávnění exekutora k uskutečnění dražby musí být zvláštním zákonem upravujícím proceduru, v jejímž rámci se má dražba uskutečnit, ustaveno výslovně ve

vztahu k exekutorovi, nestačí, když podle zvláštního zákona může dražbu provést soud, aniž by bylo totéž oprávnění přiznáno i exekutorovi [srov. například s § 232 odst. 1 písm. d) ZŘS, § 286 odst. 1 písm. d) InsZ].⁸

Činnost exekutora podle § 76 odst. 2 EŘ pokrývá jen uskutečnění (provedení) samotné dražby. Exekutor proto při provádění dražby nevyužívá veškerých ust. § 66 a násl. EŘ a § 323 a násl. resp. § 335 a násl. OSŘ upravujících exekuční prodej movitých nebo nemovitých věcí, ale jen jejich výsek, který upravuje provedení dražby, případně jiné úkony, bez nichž by nebylo možné dražbu uskutečnit a jež podle zvláštního zákona nečiní ten, na jehož návrh nebo z jehož pověření exekutor dražbu koná. To mj. znamená, že exekutor do svého „miniřízení“ přejímá dosavadní stav a výsledek hlavní procedury, v níž byl pověřen konáním dražby, a to včetně účastníků hlavního řízení (k nim přibývá navrhovatel dražby) a případně i včetně stanovení nejnižšího podání a následků, pokud není žádným z dražitelů uskutečněno. Využití § 3 VeřDr je prakticky vyloučeno, protože svojí podstatou nejde o soukromoprávní dražbu, ale o dražbu jako součást hlavní veřejnoprávní procedury. Právě uvedené se projeví například tak, že má-li podle zvláštního zákona stanovit cenu nemovité věci, za kterou se draží, orgán veřejné moci, jenž exekutora pověřil, exekutor sám tuto cenu nestanoví a tedy ani nevydává usnesení o ceně (§ 336a OSŘ); neuplatní se ani § 13 VeřDr. Z téhož důvodu exekutor zpravidla ani neprovádí vlastním rozhodnutím rozvrh výtěžku. K využití VeřDr dojde jen v případě, že to z VeřDr jasně plyne. Například podle § 6 odst. 4 VeřDr je-li navrhovatelem správce konkursní podstaty, nesmí se na dražbě podílet jako dražebník.

Oprávnění exekutora k uskutečnění nikoliv dražby samotné, ale i souvisejících jednání, plyne ze zvláštního zákona tehdy, když tento zákon nestanoví, že by přípravné nebo následné úkony měl činit někdo jiný. Například pokud zvláštní zákon neřeší, jak stanovat nejnižší cenu, za kterou lze dražit. Protože bez stanovení této hodnoty nelze dražbu uskutečnit, vzniká exekutorovi oprávnění stanovit vyvolávací cenu podle EŘ a potažmo OSŘ. To například znamená, že vydá usnesení o ceně (§ 336a OSŘ).

Naopak poskytuje-li zvláštní zákon proceduru ke stanovení ceny a od ní se odvíjejícího nejnižšího podání, exekutor usnesení o ceně nevydává. Například z § 180 odst. 1 ZŘS je zřejmé, že cenu věci, jež má být vydražena, neurčuje až dražbou pověřený exekutor podle § 336a OSŘ, ale soudní komisař, když při jejím zjištění vychází ze společného prohlášení dědiců, z ocenění správce pozůstalosti či případně z výsledků znaleckého zkoumání,

⁵ Odlišně viz HOLÁNKOVÁ, S. Další činnost soudního exekutora. Komorní listy, č. 03/2017. Praha: Exekutorská komora ČR, 2017. MK ČR E 19153.

⁶ Srov. s HOZMAN, D. Dražba na návrh soudního komisaře. Komorní listy, č. 04/2014. Praha: Exekutorská komora ČR, 2017. MK ČR E 19153.

⁷ Viz již zmíněný rozsudek NS z 9. 2. 2020, sp. zn. 20 Cdo 2927/2020.

⁸ Viz usnesení VS v Olomouci ze dne 29. 4. 2016, sp. zn. 3 VSOL 1227/2015.

a to ke dni úmrtí zůstavitele.⁹ Stejně tak to není exekutor, ale soudní komisař, kdo zjišťuje právní závady na nemovitosti a kdo je osobou oprávněnou stanovit nebo konstatovat, že tyto právní závady přetrvávají i po prodeji nemovitosti exekutorem (srov. s § 335b, § 336 odst. 3 OSŘ). Totéž platí i tehdy, když exekutor draží nemovitost v rámci insolvenčního řízení (srov. NS 21 Cdo 559/2014).¹⁰

Kdo je účastníkem dražby

Výše jsme vysvětlili, proč jsou účastníky veřejnoprávní dražby konané exekutorem i účastníci hlavní procedury, která vyvolala potřebu dražby, a to v rozsahu práv a povinností, kterými by disponovali v případě, že by zpeněžení věci prováděl orgán, který vede hlavní řízení. Účastníkem je i orgán veřejné moci (například insolvenční správce, soudní komisař), protože je navrhovatelem dražby. Dočteme-li se v § 17 odst. 4 VeřDr, že likvidátor a insolvenční správce jsou osobami, které „se rozumí vlastníkem“, plyne z toho pouze fakt, že jsou oprávněni podat návrh na uskutečnění dražby, i když podle materiálního práva nejsou vlastníky věci, jež se má vydražít. Rozhodně nejde o normu, která by měla potlačit procesní práva skutečného vlastníka věci, která se z podstaty věci musí přenést z hlavního řízení i do dražby konané exekutorem podle § 76 odst. 2 EŘ.

Část rozhodovací praxe však tento náhled nezastává. Například KS v Hradci Králové například dovedl, že dlužník není účastníkem dražby prováděné při zpeněžování majetkové podstaty v rámci insolvenčního řízení soudním exekutorem podle § 76 odst. 2 exekučního řádu, a proto nemá právo podat odvolání proti usnesení o příklepu.¹¹ Také NS (21 Cdo 559/2014) dovedl, že účastníkem dražby prováděné při likvidaci dědictví soudním exekutorem podle ust. § 76 odst. 2 EŘ je notář, jenž byl soudem pověřen, aby jako soudní komisař provedl úkony v řízení o dědictví, a na jehož návrh se provádí zpeněžení zůstavitelova majetku v dražbě prováděné soudním exekutorem; v dražbě má postavení oprávněného. Povinný v této dražbě nevystupuje.¹²

Vůči právě uvedenému lze vznést výhradu, že ustanovení upravující dražbu movitých či nemovitých věcí v exekuci jsou pravidelně nekompatibilní s normami zvláštního zákona, na jejichž základě exekutor dražbu uskutečňuje, a to jde-li i o vymezení okruhu účastníků. V těchto zvláštních procedurách totiž nejsou účastníky ani oprávněny, ani povinný, jejich okruh je vymezen s ohledem na podstatu řízení jinak (například § 14–20 InsZ, § 110 a násl. ZŘS). Přesto lze postavení a právní

zájem účastníků takového zvláštního řízení (například toho, kdo navrhl likvidaci dědictví, viz § 195 odst. 1 ZŘS) do jisté míry ztotožnit se zájmy oprávněného a povinného. Například je-li exekutor podle § 232 odst. 1 písm. d) ZŘS pověřen notářem jako soudním komisařem provedením dražby při zpeněžení majetku likvidační podstaty v rámci pozůstalostního řízení, lze pochybovat o závěru, že účastníkem dražby, kterou provedl exekutor na základě pověření (návrhu) notáře, je pouze tento notář a nikoliv ten, kdo notáři navrhl likvidaci dědictví. Notář totiž nepřebírá jeho roli ani tehdy, když je to on, kdo posléze navrhne dražbu podle § 76 odst. 2 EŘ. Sám v pozůstalostním řízení figuruje jako orgán veřejné moci. Naopak je logické dovést účastenství na dražbě podle § 76 odst. 2 EŘ u osoby, která navrhla likvidaci dědictví. Tím netvrdíme, že by notář v postavení soudního komisaře nebo insolvenční správce nebyl účastníkem „miniřízení“ o dražbě. Tímto účastníkem je, neboť je navrhovatelem. Vedle něho jsou však účastníky procedury o zpeněžení věci i ti účastníci hlavního (například insolvenčního nebo pozůstalostního) řízení, kteří by jimi byli, kdyby zpeněžení věci neprováděl exekutor, ale subjekt (orgán), který by věc zpeněžoval v případě, že by ji nezpeněžoval exekutor podle § 76 odst. 2 EŘ.

Prezentovaný názor lze podpořit i již výše odůvodněným náhledem, že pověření exekutora k provedení dražby a jeho postup podle norem upravujících dražbu podle ustanovení OSŘ a EŘ (§ 76 odst. 2 EŘ) neznamená, že by exekutor využil veškerých ust. § 66 a násl. a § 323 a násl., respektive § 335 a násl. OSŘ upravujících exekuční prodej movitých nebo nemovitých věcí, ale jen jejich výseku, který upravuje vlastní dražbu, případně jiné úkony, bez nichž by nebylo možné dražbu uskutečnit a jež podle zvláštního zákona nečiní ten, na jehož návrh nebo z jehož pověření exekutor dražbu koná. To mj. znamená, že exekutor do svého „miniřízení“ přejímá dosavadní stav a výsledek hlavní procedury, v níž byl pověřen konáním dražby (je-li nějaká), a to včetně účastníků hlavního řízení v rozsahu jejich práv a povinností, které by měly, kdyby zpeněžení věci provedl orgán vedoucí hlavní proceduru, včetně případných opravných prostředků. Pro korektnost však zmiňujeme, že ÚS aproboval opačný přístup a neměl například námitek proti závěru obecných soudů, podle něhož účastníky exekutorem konané dražby věci při likvidaci dědictví byl jen soudní komisař, jenž exekutora pověřil uskutečněním dražby.¹³ Toto usnesení je však kusé a lze pochybovat o tom, zda si ÚS domyslel dosah odmítnutí v poměrech účastníků hlavního (například insolvenčního nebo pozůstalostního) řízení.

Jestliže exekutor uděluje příklep ohledně nemovité věci, rozhoduje usnesením, vůči němuž je vždy odvolání přípustné (§ 336k OSŘ) ze strany navrhovatele dražby

⁹ Viz HOZMAN, D. Zpeněžení likvidační podstaty exekutorem. *Ad notam*, č. 4/2017.

¹⁰ Srov. s usnesením NS ze 4. 12. 2014, sp. zn. 21 Cdo 559/2014.

¹¹ Viz usnesení KS v Hradci Králové z 11. 11. 2019, sp. zn. 28 Co 314/2019.

¹² Viz usnesení NS ze 4. 12. 2014, sp. zn. 21 Cdo 559/2014.

¹³ Viz usnesení ÚS z 21. 5. 2019, sp. zn. II. ÚS 2429/18.

(například notáře, soudního komisaře). Vzhledem k tomu, že důvody pro podání odvolání do usnesení o příklepu jsou ukotveny velmi specificky (§ 336k odst. 3 OSŘ), je na místě podle okolností případu a podle právního zájmu účastníků hlavního řízení (uvnitř něho se dražba uskutečňuje) posoudit, který z účastníků je osobou oprávněnou k podání odvolání. O odvolání rozhoduje orgán, který je povolán rozhodovat o opravném prostředku orgánu veřejné moci, jenž exekutora pověřil provedením dražby. Exekutor totiž v přenesení vykonává jeho pravomoc. Odvolatel zřejmě může namítat pouze pochybení, kterých se dopustil sám exekutor, protože není možné, aby exekutorovi bylo vytýkáno pochybení, k němuž došlo mimo činnost, k níž byl pověřen.

Závěrem

Doufám, že se mi podařilo pojmenovat základní problémy týkající se postupu při veřejné dražbě konané exekutorem podle § 76 odst. 2 EŘ. Snad jsem poskytl vodítko, podle jakých norem má exekutor postupovat a jaké následky má jeho případné pochybení. A to i v kontextu s nejaktuálnější rozhodovací praxí Nejvyššího soudu. Je mi jasné, že některé podstatné nebo i dílčí problémy zůstaly stranou mé pozornosti. Vzbudí-li můj nástřel kritické reakce v rámci rozhodovací praxe nebo i v literatuře, bude to jenom dobře.

VYVLASTNĚNÍ NEMOVITÉ VĚCI V ZÁJMU SOUKROMÉ OSOBY

JUDr. Mgr. Milan Dočkal

advokát
doktorand FPR ZČU

Úvod

Vlastnické právo k nemovité věci lze pozbýt (případně je možné omezit některou z jeho esenciálních složek – například *ius utendi* či *ius fruendi*) jednak se souhlasem vlastníka, k čemuž by mělo v demokraticky fungujícím právním státě podle mého názoru docházet v drtivé většině případů, ale i proti jeho vůli – a to na základě pravomocného autoritativního rozhodnutí orgánu veřejné moci, vydaného například v rámci exekučního řízení¹ či řízení trestního², případně ve správním řízení vedeném na základě zvláštního zákona. V případě posledně zmiňovaném, na který se blíže zaměřím v předkládaném článku, mám na mysli vyvlastňovací řízení dle zákona č. 184/2006 Sb., o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě (zákon o vyvlastnění), ve znění pozdějších předpisů (dále jen jako „zákon o vyvlastnění“).

Samotné vyvlastnění představuje na rozdíl například od trestu propadnutí majetku (který je reakcí veřejné moci na protiprávní jednání dotyčné osoby) a přechodu vlastnického práva na základě usnesení o příklepu (který je velmi zjednodušeně řečeno sankcí za to, že vlastník nehradil dluhy svým věřitelům) velice citelný zásah do vlastnického práva, při kterém stát odnímá vlastnické právo osoby (případně jej omezuje), aniž by tato osoba dříve jednala v rozporu s právními předpisy.

Vyvlastnění lze provést pouze při splnění zákonem taxativně vypočtených podmínek, jakožto i předpokladů stanovených v právním předpise patřícím do ústavního pořádku, pouze ve veřejném zájmu.³ K tomu je však třeba

¹ Na základě usnesení o udělení příklepu dle ustanovení § 338x zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů.

² Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 66.

³ Usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, čl. 11 odst. 4.

dodat, že v některých situacích může veřejný zájem na vyvlastnění osvědčit i osoba odlišná od státu – tedy soukromoprávní subjekt, v jehož prospěch bude vyvlastňovací řízení vedeno. Jak již ze samotného názvu tohoto příspěvku vyplývá, právě na případ vyvlastnění nemovité věci ve prospěch osoby soukromého práva se zaměřím v textu níže.

Primárním cílem předkládaného textu je pojednat o některých otázkách týkajících se zejména hmotněprávních podmínek vyvlastnění (zvláště pak o nezbytnosti osvědčení veřejného zájmu) v případech, kdy na straně vyvlastnítele není stát (respektive osoba veřejného práva), a to s přihlédnutím k vybraným praktickým případům vyvlastnění nemovité věci. Pro účely tohoto článku tak pod pojmem osoba soukromého práva rozumím fyzickou osobu nebo osobu právnickou, která byla konstituována čistě na základě právního jednání v intencích norem soukromého práva.

1. Podmínky vyvlastnění dle Listiny základních práv a svobod

Právo vlastnit majetek patří mezi základní lidská práva a svobody, která jsou taxativně vymezena v hlavě druhé, oddílu prvním Usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky (dále jen jako „Listina“); mezi tato elementární lidská práva dále patří například právo na život, právo na ochranu soukromí, jakožto i ústavněprávní garance osobní svobody. S ohledem na zařazení ochrany vlastnického práva do právě uvedené kategorie práv lze tvrdit, že právo vlastnit majetek má v demokratické společnosti svůj enormní význam a jako takové patří mezi přirozená práva člověka,⁴ proto ústavodárce určil nepřekročitelné pravidlo, podle kterého je do vlastnického práva možné ingerovat pouze ve veřejném zájmu, a to na základě zákona a za náhradu.⁵ Tyto ústavní hranice musí být bezvýjimečně respektovány v jakémkoliv vyvlastňovacím řízení.

Jak z právě uvedeného vyplývá, Listina nikterak nevymezuje (a tedy ani neomezuje) okruh subjektů (expropriantů), v jejichž prospěch je možné provést vyvlastnění. Rovněž ani zákonná úprava v tomto smyslu nestanovuje žádné restriktce, neboť osobu vyvlastnítele obecně definuje jako toho, „kdo se domáhá, aby na něj přešlo vlastnické právo k vyvlastňovanému pozemku nebo stavbě, aby v jeho prospěch bylo k pozemku nebo stavbě zřízeno věcné břemeno nebo aby k nim bylo zrušeno nebo

omezeno právo vyvlastňovaného odpovídající věcnému břemenu“.⁶ Z právě uvedeného tak vyplývá, že vyvlastnítelem může být i osoba soukromého práva, lhotejno či fyzická nebo právnická, což ostatně potvrzuje jak odborná komentářová literatura,⁷ tak i ta „učebnicová“, podle které je vyvlastnění ve prospěch soukromoprávní osoby praktické zejména při vytváření podmínek pro nezbytný přístup k pozemku nebo stavbě;⁸ o právě uvedeném případě bude detailněji pojednáno v kapitole 3 níže.

Byť lze výše uvedené dovodit ze samotného gramatického výkladu dotčených právních norem, troufnu si tvrdit, že ve veřejném prostoru jsou známější případy, kdy ve vyvlastňovacím řízení na straně vyvlastnítele stojí stát,⁹ respektive příslušný subjekt práva, který je za Českou republiku oprávněn jednat. Dlužno dodat, že zákonodárce, ani ústavodárce v případě vyvlastnění (jakožto i vyvlastňovacího řízení) nečiní rozdíl mezi tím, zda je expropriantem osoba soukromého či veřejného práva; jinými slovy, hmotněprávní podmínky vyvlastnění i procesní postupy v řízení jsou shodné, lhotejno, zda o vyvlastnění žádá soukromoprávní subjekt či osoba veřejného práva.

K právě uvedeným podmínkám zakotveným na úrovni ústavní je třeba přičíst podmínky stanovené v právním předpise nižší právní síly, mezi které se řadí: účel vyvlastnění, subsidiarita (tedy pokud nelze účelu dosáhnout jinak) a proporcionalita. Veškeré tyto podmínky musí být pro vydání kladného rozhodnutí o vyvlastnění splněny kumulativně.

2. Veřejný zájem osoby soukromého práva na vyvlastnění

Jak již bylo uvedeno výše, vyvlastnění je možné realizovat pouze v případech, že je ve veřejném zájmu, je uskutečněno na základě zákona a za adekvátní náhradu. Veřejný zájem, jakožto neurčitý právní pojem, jehož obsah nelze právními normami jednoznačně obsahově vymezit a dostatečně definovat¹⁰, je podle mého názoru nejproblematictější

⁴ ŠIMÁČKOVÁ, K. In: *Listina základních práv a svobod: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012.

⁵ Usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, čl. 11 odst. 4.

⁶ Zákon č. 184/2006 Sb., o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě (zákon o vyvlastnění), ve znění pozdějších předpisů. § 2 písm. c).

⁷ VLACHOVÁ, B. In: VLACHOVÁ, B. *Zákon o vyvlastnění*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 7.

⁸ STAŠA, J. In: HENDRYCH, D., ČEBIŠOVÁ, T., KOPECKÝ, M., MIKULE, V., POMAHAČ, R., PRÁŠKOVÁ, H., STAŠA, J., VOPÁLKA, V. *Správní právo. Obecná část*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 340.

⁹ Zelená pro D11 po 20 letech. Farmářka podepsala výměnu pozemku | E15.cz. E15.cz – Byznys, politika, ekonomika, finance, události [online]. Copyright © 2001 [cit. 06. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/byznys/doprava-a-logistika/zelena-pro-d11-po-20-letech-farmarka-podepsala-vymenu-pozemku-1140184>

¹⁰ HENDRYCH, D. Neurčitý právní pojmy. In: HENDRYCH, D., BĚLINA, M., FIALA, J., ŠÁMAL, P., ŠTURMA, P., ŠTENGLOVÁ, I., KARFÍKOVÁ, M. *Právní slovník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.

z triády ústavněprávních podmínek vyvlastnění zakotvených v Listině, a to ve vztahu k jeho prokázání v konkrétním případě; nejen z tohoto důvodu se na tento právní termín blíže zaměřím. Veřejný zájem v obecné rovině poskytuje „právnímu řádu potřebnou flexibilitu šíří svého možného využití a zároveň dynamiku tím, že představuje hodnotu, která se v průběhu času vyvíjí a přizpůsobuje“.¹¹

Co se týče vyvlastnění, zákonodárce explicitně stanovil, že veřejný zájem na vyvlastnění musí být prokázán ve vyvlastňovacím řízení.¹² S ohledem na právě uvedené si dovoluji na tomto místě odbočit od hmotného práva a ve stručnosti pojednám o procesních aspektech týkajících se veřejného zájmu v případě vyvlastnění, a to z důvodu ucelenosti této kapitoly.

Skutečnost, zda v konkrétním případě existuje veřejný zájem na vyvlastnění, obligatorně posuzuje správní orgán, v tomto případě vyvlastňovací úřad,¹³ který je jakožto správní orgán při výkonu zákonem svěřené pravomoci povinen jednat obligatorně ve veřejném zájmu.¹⁴ „Své úvahy pak popisuje v odůvodnění rozhodnutí o vyvlastnění.“¹⁵ Pokud žádost o vyvlastnění podá soukromá osoba, pak by tato měla současně tvrdit, že na vyvlastnění, které je nepochybně v soukromém zájmu této osoby, existuje i veřejný zájem; vyvlastňovací úřad musí tento vyvlastnitelem tvrzený veřejný zájem posoudit ve vztahu ke skutečnosti, že ve veřejném zájmu může (ale současně nemusí) být i ochrana práv a zájmů individuálních.¹⁶ Nutno však zmínit, že v žádosti o vyvlastnění nemusí být ze strany vyvlastnitelů veřejný zájem jakkoliv prokazován, neboť jeho případnou (ne)existenci v konkrétním případě musí identifikovat vyvlastňovací úřad.

Podle jednoho z řady nálezu Ústavního soudu České republiky je třeba veřejný zájem nalézt v procesu rozhodování o určité otázce (typicky například o vyvlastňování)¹⁷, proto by měl být zákonodárce velice zdrženlivý s explicitním určením, co konkrétně (například zbudování konkrétního díla) je ve veřejném zájmu. Podle jiného z judikátu týkajícího se vyvlastňovacího řízení lze

veřejný zájem chápat i jako zájem, který je možné označit za veřejně prospěšný.¹⁸

Vyvlastňovací úřad tak při posuzování naplnění veřejného zájmu (který tvrdí soukromá osoba) musí velice pečlivě hodnotit veškeré konotace spojené s každým individuálním případem a případný závěr o (ne)existenci veřejného zájmu musí velice pečlivě odůvodnit tím spíše, pokud o vyvlastnění žádá soukromoprávní osoba. Jsem přesvědčen, že samotné posuzování veřejného zájmu bude diametrálně odlišné v případě, pokud bude osoba veřejného práva žádat o vyvlastnění pozemků z důvodu plánované výstavby vodního díla (díky kterému může být v budoucnu vyřešena otázka soběstačnosti městské aglomerace v zásobování pitnou vodou), od případu, kdy o vyvlastnění sousedního pozemku bude žádat fyzická osoba z důvodu zajištění pohodlnějšího příjezdu k nemovitě věci v jejím vlastnictví.

Osobně mám za to, že správní orgány jsou ve vyvlastňovacím řízení povinny velice důkladně a pochopitelně nestranně posuzovat tvrzenou existenci veřejného zájmu, neboť tento představuje elementární předpoklad k možnosti ingerence veřejné moci do jednoho z tzv. core-rights.¹⁹ Potřeba důkladného posouzení této otázky ze strany vyvlastňovacího úřadu je o to palčivější z důvodu absence zákonného vymezení předmětného neurčitěho právního pojmu, jehož obsah je do jisté míry dotvářen rozhodovací praxí soudů. Judikatura by však podle mého názoru měla tvořit pouze jakési pomocné „vodítko“ správního orgánu, neboť dle mého názoru zobecněné závěry určitého případu nemohou být jednoznačně určující pro rozhodování správního orgánu o tom, zda autoritativně zasáhne do vlastnického práva.

3. Zákonné podmínky vyvlastnění

Detailnější právní úpravu vyvlastnění obsahuje výše zmiňovaný zákon o vyvlastnění, který nabyl účinnosti dne 1. 1. 2007. Byť není ambicí předkládaného pojednání vyčerpávajícím způsobem pojednat o zákonných podmínkách vyvlastnění, zejména z důvodu obsahu navazující kapitoly zde v krátkosti rozeberu předpoklady nuceného odnětí (či omezení) vlastnického práva, tak jak je stanovil zákonodárce, který ústavní limity vyvlastnění do jisté míry opakuje a současně je částečně rozšiřuje.

Podle první zákonné podmínky je možné provést vyvlastnění pouze za konkrétně stanoveným účelem. Tento účel (respektive účely) by však adresáti právních norem

¹¹ TOMOSZEK, M., VOMÁČKA, V. Čl. 11 [Ochrana vlastnictví]. In: HUSSEINI, F., BARTOŇ, M., KOKEŠ, M., KOPA, M. a kol. *Listina základních práv a svobod*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 362.

¹² Zákon č. 184/2006 Sb., o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě (zákon o vyvlastnění). § 4 odst. 2.

¹³ VLACHOVÁ, B. § 4 [Rozsah vyvlastnění]. In: VLACHOVÁ, B. *Zákon o vyvlastnění*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 21.

¹⁴ Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů. § 2 odst. 4.

¹⁵ VLACHOVÁ, B. § 4 [Rozsah vyvlastnění]. In: VLACHOVÁ, B. *Zákon o vyvlastnění*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 21.

¹⁶ POTĚŠIL, L. In: POTĚŠIL, L., HEJČ, D., RIGEL, F., MAREK, D. *Správní řád*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 33.

¹⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 28. 6. 2005, sp. zn. Pl. ÚS 24/04.

¹⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 5. 2012, sp. zn. 28 Cdo 1857/2011.

¹⁹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 10. 2020, č. j. 6 As 171/2020-66.

hledali v zákoně o vyvlastnění marně, neboť konkrétní účel je vždy zakotven v *lex specialis*, ať již se jedná o stavební zákon²⁰, zákon o ochraně přírody a krajiny²¹, případně zákon o státní památkové péči.²² Okruh konkrétních zvláštních zákonů není explicitně stanoven, tudíž nelze vyloučit, že do budoucna mohou vznikat nové zákonné účely vyvlastnění, samozřejmě při respektování ústavněprávních limitů. Typickým účelem, za kterým je možné při splnění dalších zákonných a ústavních podmínek provést vyvlastnění, je vytvoření podmínek pro nezbytný přístup ke stavbě, pozemku či za účelem řádného užívání stavby.²³

Další neméně důležitou podmínku představuje tzv. subsidiarita vyvlastnění. Jinými slovy, vyvlastnění není možné, pokud lze požadovaného práva k pozemku nebo stavbě získat jinak – ať již dohodou či jiným způsobem.²⁴ Požadavek subsidiarity vyvlastnění je vyjádřením toho, že se má jednat o poslední prostředek k nabytí vlastnického práva při naplnění požadavku veřejného zájmu: „vyvlastnění coby nejzávažnější možný zásah do ústavně zaručeného vlastnického práva (čl. 11 Listiny) má mít povahu *ultima ratio*“.²⁵

S požadavkem subsidiarity souvisí i poslední ze zákonných podmínek vyvlastnění, kterou rozumíme proporcionalitu tohoto výjimečného řešení majetkoprávních vztahů mezi konkrétními osobami. Pokud má dojít k vyvlastnění, tak pouze za předpokladu (samozřejmě při splnění dalších ústavních a zákonných podmínek), že toto bude přiměřené – tedy vyvlastnění může být provedeno jen v takovém rozsahu, který je nutný k dosažení konkrétního účelu vyvlastnění, který stanoví zvláštní zákon, jak již ostatně bylo uvedeno výše.²⁶ Z právě uvedeného pravidla však existuje výjimka.²⁷

4. Vybrané případy vyvlastnění nemovité věci ve prospěch osoby soukromého práva

V této kapitole se podrobněji zaměřím na dva vybrané případy vyvlastnění nemovité věci v zájmu soukromoprávních osob, se kterými je možné se nejčastěji setkat v praxi. Podle některých názorů lze za praktický případ vyvlastnění²⁸ považovat i případnou „nulovou“ variantu oddlužení²⁹ – tedy jednoho ze způsobů řešení úpadku dlužníka, nicméně s ohledem na zvolené téma se budu v této kapitole nadále zabývat primárně vyvlastněním ve vztahu k nemovité věci.

4.1 Vyvlastnění za účelem provozování a vedení distribuční soustavy

Byť nevycházím z žádné konkrétní statistiky, nejen z mé praktické zkušenosti, ale rovněž z prosté lustrace masmédií vyplývá, že mnoho vyvlastňovacích řízení je zahájováno z iniciativy distributorů energií, případně na základě podaných žádostí subjektů zajišťujících veřejnou komunikační síť.³⁰

Zmiňovaní distributori energií ve většině případů, pokud se nedohodnou s vlastníky dotčených pozemků, žádají příslušné správní orgány o vyvlastnění nemovitých věcí formou zřízení věcného břemene, jehož obsahem je zpravidla právo oprávněného z věcného břemene umístit, provozovat, opravovat a udržovat zařízení distribuční soustavy na dotčené nemovité věci, provádět jeho obnovu, výměnu a modernizaci; tomuto právu pak odpovídá povinnost vlastníka těchto věcí výkon zmiňovaných práv strpět.

Je třeba říci, že tento postup distributorů energií, literou zákona řečeno provozovatelů přenosové soustavy, zákonodárce předpokládá, neboť podle ustanovení § 24 odst. 4 zákona č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění pozdějších předpisů, je tento provozovatel povinen zřídit věcné břemeno umožňující využití cizí nemovitosti nebo její části pro stanovené účely.³¹ K této zákonné povinnosti je dále stanoveno následující: „V případě, že vlastník není znám nebo určen nebo proto, že je prokazatelně nedosažitelný nebo nečinný nebo

²⁰ Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů. § 170.

²¹ Zákon č. 114/1992 Sb., České národní rady o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. § 60 odst. 1.

²² Zákon č. 20/1987 Sb., České národní rady o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů. § 15 odst. 3.

²³ Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů. § 170 odst. 2.

²⁴ Zákon č. 184/2006 Sb., o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě (zákon o vyvlastnění), ve znění pozdějších předpisů. § 3, odst. 1.

²⁵ FRUMAROVÁ, K., GRYGAR, T. Aplikční problémy zákonných podmínek vyvlastnění. *Právní rozhledy*, 2020, č. 15–16, s. 515–522.

²⁶ Zákon č. 184/2006 Sb., o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě (zákon o vyvlastnění), ve znění pozdějších předpisů. § 4 odst. 1.

²⁷ Tamtéž, § 4 odst. 3.

²⁸ V tomto případě by se jednalo o „vyvlastnění“ pohledávek věřitelů.

²⁹ Polemika: Měl by mít člověk šanci na úplně prominutí dluhů? NE 2 – ihned.cz. Ihned.cz [online]. Copyright © 2018 [cit. 06. 06. 2021]. Dostupné z: <https://archiv.ihned.cz/c1-66128260-polemika-mel-by-mit-clovek-sanci-na-uplne-prominuti-dluhu-ne>

³⁰ Zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích), ve znění pozdějších předpisů. § 104 odst. 4.

³¹ Zřizování a provozování zařízení přenosové soustavy, přetínání nemovitých věcí vodiči a umístování vedení.

nedošlo k dohodě s ním a jsou-li dány podmínky pro omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě podle zvláštního právního předpisu, vydá příslušný vyvlastňovací úřad na návrh provozovatele přenosové soustavy rozhodnutí o zřízení věcného břemene umožňujícího využití této nemovitosti nebo její části.³²

Byť tedy o vyvlastnění v těchto případech bude žádat osoba soukromého práva, na řádném fungování energetické soustavy existuje nepochybně i veřejný zájem, což explicitně určil i sám zákonodárce: „distribuční soustava je zřizována a provozována ve veřejném zájmu“.³³ Je však nutné si uvědomit, že i přes právě citovanou právní normu není nutně jakékoliv zřizování a provozování distribuční soustavy ve veřejném zájmu; nelze vyloučit, že vyvlastňovací úřad v konkrétním případě dojde k závěru, že na vyvlastnění formou zřízení věcného břemene existuje pouze soukromý zájem provozovatele distribuční soustavy.

4.2 Vyvlastnění za účelem zřízení přístupu k nemovité věci

Oproti případům uvedeným v bodě 3.1 výše se lze setkat ještě s poměrně komplikovanější situací, a to pokud o vyvlastnění (například sousedního pozemku) žádá vyvlastňovací úřad vlastník nemovité věci z důvodu, že k jemu vlastněné nemovité věci nemá právně zajištěn adekvátní přístup.

Analogicky jako v předchozím případě i vyvlastnění za účelem zřízení přístupu k nepřístupné nemovité věci má oporu v *lex specialis*, a to konkrétně v ustanovení § 170 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů. Předně se nabízí logická otázka, zda vůbec je možné uvažovat o tom, že by takovéto vyvlastnění (například věcného břemene cesty) mohlo být ve veřejném zájmu, pokud o něj žádá pouze jediná fyzická osoba (případně skupina těchto osob), která bude mít na případné kladné rozhodnutí vyvlastňovacího úřadu o vyvlastnění nepochybně enormní soukromý zájem. I přesto, že Nejvyšší soud již v odůvodnění jednoho ze svých rozhodnutí uvedl, že ve veřejném zájmu může být například zřízení nezbytného přístupu ke stavbě zbudované na základě stavebního povolení,³⁴ vyvlastňovací úřad bude mít v takovémto případě velice nelehký úkol objektivně posoudit tvrzenou existenci veřejného zájmu.

Dále je ve vztahu k vyvlastnění za účelem zajištění přístupu k nemovité věci třeba zmínit zákonný požadavek

nezbytnosti takového řešení; přičemž tato nezbytnost je projevem subsidiární povahy vyvlastnění. Pokud vyvlastňovací úřad zjistí, že je právně možné zamýšleného záměru uvedeného v žádosti o vyvlastnění dosáhnout dohodou nebo jiným způsobem³⁵, nemůže o této žádosti vydat kladné správní rozhodnutí, aniž by tím neporušil zákon. Nejvyšší správní soud v nedávném rozhodnutí dokonce judikoval, že z čl. 4 odst. 4 Listiny lze dovodit též subsidiaritu vyvlastnění v ústavněprávní rovině,³⁶ tím spíše by měl správní orgán věnovat zmiňované podmínce vyvlastnění důkladnou pozornost.

Nepochybně lze za tento „jiný způsob“ považovat (v případě vyvlastnění za účelem zřízení přístupu k nemovité věci) i možnost domáhat se zřízení nezbytné cesty ve smyslu ustanovení § 1029 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů. Podle mého názoru by se tak správní orgán v takovýchto případech, pokud lze o zřízení nezbytné cesty alespoň uvažovat, měl ze zákona zabývat tím, zda jsou pro povolení nezbytné cesty dle právě citovaného právního předpisu splněny zákonné podmínky; byť je třeba si uvědomit, že tato soukromoprávní cesta k zajištění nezbytného přístupu k nemovité věci nebude v praxi použitelná ve všech případech, ve kterých by bylo možné aplikovat zákon o vyvlastnění.³⁷

Opět tak bude na správním orgánu, aby objektivně vyhodnotil, zda si účastník vyvlastňovacího řízení na straně žadatele o vyvlastnění pouze „neusnadňuje“ svoji situaci tím, že se obrátil na správní orgán, a to v případě, kdy by bylo možné práva k pozemku získat jiným způsobem – a to prostřednictvím podání žaloby k civilnímu soudu, v jejímž petitu by byl obsažen požadavek na zřízení nezbytné cesty.

Závěr

Vlastnické právo není absolutně nedotknutelné; právní úprava vyvlastnění reprezentuje jeden z možných zásahů do ústavně garantovaného základního práva; z tohoto důvodu je logické (a současně žádoucí), že ústavodárce zmiňovanou ingerenci do vlastnického práva ohraničuje třemi základními podmínkami, které jsou pak rozvíjeny i předpoklady zákonnými. Pro kladné rozhodnutí vyvlastňovacího úřadu o žádosti o vyvlastnění musí být veškeré zákonné i ústavní podmínky splněny kumulativně. Byť má veřejnost vyvlastnění spojeno zejména se

³² Zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění pozdějších předpisů. § 24 odst. 4.

³³ Tamtéž, § 2 odst. 2 písm. a) bod 1.

³⁴ Usnesení nejvyššího soudu ze dne 16. 5. 2012, sp. zn. Cdo 1857/2011.

³⁵ Zákon č. 184/2006 Sb., o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě (zákon o vyvlastnění), ve znění pozdějších předpisů. § 3 odst. 1.

³⁶ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 10. 2020, č. j. 6 As 171/2020-66.

³⁷ FRUMAROVÁ, K., GRYGAR, T. Aplikáční problémy zákonných podmínek vyvlastnění. *Právní rozhledy*, 2020, č. 15–16, s. 515–522.

státem, který bývá většinou i tím, kdo stojí na straně vyvlastnítele (respektive jeho příslušná organizační složka), je nepochybné, že vyvlastnění lze provést i na návrh a v zájmu soukromé osoby, lhostejno, zda se jedná o osobu fyzickou či právnickou.

Veřejný zájem na vyvlastnění je třeba posuzovat vždy v konkrétním vyvlastňovacím řízení. Úloha správního orgánu ve vztahu ke zjištění, zda je splněna tato podmínka zakotvená v Listině, je o to důležitější, pokud je expropriantem osoba soukromého práva, která bude mít na vyvlastnění současně i soukromý zájem, který vždy nemusí být i zájmem veřejným.

Zákonodárce v některých případech explicitně předpokládá zahajování vyvlastňovacích řízení; z tohoto důvodu

jsou ve vybraných zvláštních zákonech zakotveny právní normy, které blíže konkretizují účel vyvlastnění nemovité věci. S ohledem na požadavek subsidiarity vyvlastnění je však nutné v konkrétním případě posuzovat, zda požadovaného účelu není možné dosáhnout jinými, méně invazivními právními prostředky než vydáním autoritativního rozhodnutí o odnětí (či omezení) vlastnického práva.

Osobně jsem přesvědčen, že správní orgány by měly k samotné otázce vyvlastnění (ať již v zájmu osoby veřejného práva či osoby soukromé) přistupovat maximálně zdrženlivě, a to s vědomím, že svým rozhodnutím mohou zasáhnout do jednoho ze základních práv zakotvených v Listině.

NÁHRADNÍ VÝŽIVNÉ PRO MAMINKY A NEPLATIČE – ZVÝŠÍ SE EXEKUTORŮM AGENDA?

JUDr. Daniela Kovářová

prezidentka Unie rodinných advokátů
předsedkyně redakční rady odborného časopisu Rodinné listy
advokátka

1. července 2021 nabude účinnosti zákon č. 588/2020 Sb., o náhradním výživném pro nezaopatřené dítě. Co přinese nového a jaké kroky umožní rodičům, dětem a exekutorům?

Pojďme říct nahlas a hned na začátku: kdo neplatí výživné na svého potomka, zaslouží dostat výprask na zadek, pomazat medem, vyválet v mraveništi a postavit až na konec fronty na vakcínu. Takové jednání je hanebné, tím spíš, pokud se stát rozhodne vzít na sebe jeho závazek a platit za něj z našich daní výživné přisouzené soudem. Platební morálka Čechů se stále zhoršuje a média nás pravidelně zásobují zkazkami o rodičích, kteří neplatí výživné na své nezletilé děti. Tvrdá data však nikdo nemá, protože na soud se obrací jen část neuspokojených, navíc řada rodičů žije nesezdaně, a když se rozejdou, jejich dohody žádné statistiky nezachytí. Unie rodinných advokátů před lety provedla ve spolupráci s časopisem Rodinné listy celoplošný výzkum, z něhož vyplynulo, že jen 7 % rodičů (povětšinou otců) výživné na své děti neplatí. Přesto se náhradní výživné dostalo do programového prohlášení naší vlády a zákon č. 588/2020 Sb. na sklonku loňského roku prošel naším Parlamentem.

Dobrá tedy, řekne si daňový poplatník. My všichni zaplatíme za toho darebáka, ale pak to vezmeme do ruky tvrdě a bez slitování. Převít zaplatí nejen každou korunu, co dlužil, ale i úroky a všechny náklady, s vymáháním či exekucí spojené. Silný stát přece po něm půjde a jeho jméno i obličej vylepí na každé nároží, aby si před ním slušní lidé zdaleka odplivovali. Odepře mu jiné státní požitky a sociální dávky, nevydá mu řidičský nebo zbrojní průkaz, vezme rybářské nebo lovecké povolení, odmítne mu vydat nový pas, lehce dosáhne na všechny státní výplaty, dotace, sociální dávky a zahájí honičku, na

jejímž konci se rodič nechá zaměstnat na stavbě hladové zdi, klekne na kolena a bude se z hloubi duše kát a prosit za odpuštění. A když to neudělá a bude si válet šunky v měkké posteli šedé ekonomiky, zamračí se stát ještě víc, zahájí proti němu trestní stíhání, zavře ho do černé jámy a bičem donutí lepit pytlíky, zametat ulice, vytírat v nemocnici nebo ho přiměje k jiné účelné pracovní aktivitě, už jenom proto, aby tím novým zákonem nesváděl další rodiče k následování a ke zneužití.

Kdy a za koho stát zaplatí výživné

Naivní daňový poplatník právu nerozumí a věří, že když stát za jiného něco zaplatí, bude tím spíše tvrdě dohlížet na vymáhání, ve shodě s obecně rozšířenou tezí, že státní správa má silnější nástroje než chudák maminka samoživitelka. Tím spíš, že má být odpovědným správcem mých daní, podobně jako to ukládá vedoucím pracovníkům a zastupitelům obcí. Jenomže pak se mu do ruky dostane výše citovaný zákon, a umí-li číst, nestačí lapat po dechu a vrtět hlavou.

Náhradní výživné je nová sociální dávka pro nezaopatřené dítě s trvalým pobytem v ČR, vůči němuž rodič neplní vyživovací povinnost. Podmínkou pro přiznání dávky je pravomocné rozhodnutí soudu, neplnění povinnosti ze strany rodiče a exekuce po 4 měsíce nebo naprostá nemajetnost. Dávku přiznává Úřad práce prostřednictvím příslušné krajské pobočky rozhodnutím, proti němuž není přípustné odvolání. Náhradní výživné se vyplácí do částky 3000 Kč převodem na účet příjemce a maximálně po 4 měsíce, pak se celý proces se žádostí opakuje. Dávka se vyplácí měsíčně zpětně od měsíce, v němž byla podána žádost, což je možné až ode dne účinnosti zákona, tedy nejdříve od července 2021.

Na tom by nebylo nic příliš zajímavého. To přijde až v úplně na konci právní normy v jediném paragrafu 15, který suše a úsporně upravuje otázky nejpodstatnější: **přechod pohledávky na stát a její vymáhání**. Konečně, vyskočí daňový poplatník, kterého potěšilo, že moudrý stát svěřil agendu Úřadu práce. Vždyť to je přece tatáž instituce, co neplatiči vyplácí jiné sociální dávky či podporu v nezaměstnanosti. Oproti mamince samoživitelce elektronicky vševědoucne propojena, díky čemuž přesně ví, v jakém registru má neplatič kousky movitého i nemovitého majetku, cenné papíry, běžné účty, pohledávky, nároky a požadavky. Jenomže pak potom náš ubohý, životem zkroušený daňový poplatník dočte těch pár jednoduchých paragrafů a zdá se mu, že nevěří svým očím: Předně by totiž, bloud naivní, očekával, že Úřad práce spolu má povinnost podat na dlužníka trestní oznámení za neplnění vyživovací povinnosti, ale o tomto biči nenajde v zákoně ani zmínku. Hned pak ho udiví, že pohledávka na výživné **nepřejde na stát automaticky**

a ihned, jak by jinak moudrý hospodář předpokládal. Čte-li dál, zjistí, že je to přesně naopak. O tom, zda vůbec nárok přejde, v jaké výši a kdy, rozhodne Úřad práce až po výplatě všech částech anebo poté, co si potomek začne vydělávat, a není vyloučeno, že k vymáhání nepříkročí vůbec, protože podmínek, výjimek a obstrukcí nabízí zákon nepočítaně.

Tak nás zas doběhli, paní Müllerová, řekne daňový poplatník a znechuceně zákon odloží k jemu podobným. Proč se ta nová dávka jmenuje „náhradní výživné“, to dnes už sotvaže který předkladatel ví. Stát možná něco málo za rodiče – neplatiče vsutku uhradí, ale dlužníka k odpovědnosti nepožene a k zaplacení ho stejně nedonutí. Ve skutečnosti se ani nepokusí. Co zbývá? K pohrdání nad neplatiči musíme použít vlastní síly. Takové, jaké má společnost k dispozici odnepaměti: společenský tlak a hluboké pohrdání. Nechtě tedy zazní odevšad nahlas: Kdo neplatí, není Čech! Neplatíš výživné? Nebudu s tebou mluvit a nediv se mému opovržení. Nejsem totiž jen daňový poplatník. Od nynějška jsem tvůj věřitel.

Nová práce pro exekutory?

Když za námi do advokátní kanceláře v minulosti přišla ubrečená maminka, jejímuž děťátku tatínek neplatil výživné, probrali jsme s ní její situaci a pokládali následující otázky: Máš pravomocně přiznané výživné? Výborně, první kolo jsi zdárně absolvovala. Kolik měsíců už tatínek neplatí? Čtyři a více? Dobrá, můžeme tvůj problém začít řešit. A podala jsi na něho trestní oznámení? Kdo má peníze, ten pak totiž zaplatí, aby ho nezavřeli. Pak jsme se ptali na to zásadní a úplně nejdůležitější: Má tatínek pravidelný příjem nebo majetek, z něhož se dá pohledávka exekučně uspokojit? Byla-li odpověď i na tuto poslední otázku kladná, teprve pak jsme klientkám doporučovali exekuci nebo dokonce jsme za ně návrh sami podávali. Pokud však povinný žádný příjem či majetek neměl, chodil po brigádách, žil z trestné činnosti, pohyboval se v šedé ekonomice nebo byl ve výkonu trestu, mamince se nevyplatilo návrh podat, protože transakční náklady nakonec zisky převýšily a administrativa stála maminku čas, nervy a energii.

Od poloviny letošního roku se však situace zásadně mění, protože tady budeme mít ono vysněné a vyhádané **náhradní výživné**, které přidá práci nejen maminkám, advokátům, Úřadům práce a státu vůbec, ale také a zejména exekutorům. Podmínkou pro výplatu nové sociální dávky je totiž probíhající exekuční řízení nebo výkon rozhodnutí u soudu, což patrně mnohé maminky (či obecně oprávněné osoby) povede k tomu, že budou podávat návrhy na exekuci i v případech zjevně neefektivních. Jinak jim totiž Úřad práce sociální dávku nepřizná. Návrh budou muset každé 4 měsíce opakovat.

Nárok na výplatu dávky trvá i v případě, když exekuce či návrh na výkon rozhodnutí byly zastaveny pro nemajetnost povinné osoby. Dávka se vyplácí po 4 měsíce jako rozdíl výše měsíční dávky výživného určené v exekučním titulu a částečného plnění výživného v příslušném měsíci, nejvýše však ve výši 3000 Kč měsíčně. Plní-li se výživné jinak než v pravidelných měsíčních dávkách, stanoví se pro účely stanovení výše náhradního výživného měsíční průměr těchto částek.

A pak je tady onen poslední již zmíněný zakopaný pes – § 15 zákona nazvaný **Přechod pohledávky na stát a její vymáhání**. Jakmile uběhnou dva roky od přiznání dávky nebo skončí nezaopatřenost oprávněné osoby, Úřad práce rozhodne, které pohledávky na výživné oprávněné osoby spolu s právy s nimi spojenými přejdou na stát a v jakém rozsahu, jenomže příslušenství, na které vzniklo právo před vyplacením náhradního výživného, na stát nepřechází. Z uvedeného plyne, že k přechodu pohledávek na stát dojít může, ale také nemusí. Jaká bude skutečná praxe, to teprve uvidíme.

Pohledávku vymáhá Úřad práce, ovšem bude tak činit poměrně komplikovaně. Nejprve vyzve oprávněnou osobu, aby podala návrh na vstup státu do probíhajícího řízení. Oprávněná osoba je povinna výzvě podle věty první vyhovět; neučiní-li tak, je povinna nahradit státu škodu, kterou takto způsobila. A to vše se teprve ukáže – kolik

administrativy s tím spojené bude vynaloženo a jak efektivně. Samostatný návrh na zahájení soudního výkonu rozhodnutí nebo exekuce Úřad práce podá jen tehdy, byla-li vyživovací povinnost částečně plněna, převyšuje-li vyživovací povinnost 3000 Kč nebo byly-li dřívější soudní výkony rozhodnutí nebo exekuce zastaveny.

Co říci závěrem?

Jak to vidím? Exekutorům vzroste agenda o stát jako nového oprávněného. A protože původní příslušenství na stát nepřechází, je otázkou, kdo ponese náklady původního řízení, zejména pokud povinný nebude mít žádný exekucí postižitelný majetek. A kolik za tu novinku zaplatí daňoví poplatníci? Důvodová zpráva k návrhu zákona zmiňuje 1,57 miliard korun ročně, nicméně tato sociální dávka by měla částečně nahradit příspěvek na výživu dítěte. Třetinu vyplacených dávek plánuje stát získat od neplatců zpět – tak vysoká úspěšnost by byla unikátní, zejména pokud vezmeme v úvahu, že v trestním řízení se státu daří získat jen asi 10 %. Skutečný náklad státu předkladatel zákona – Ministerstvo práce a sociálních věcí – odhaduje na 500 milionů korun. Poznamenejme si tuto částku, abychom se k ní za dva tři roky mohli vrátit. Hodnotit novinku bude možné teprve pak.

Z ROZHODNUTÍ ÚSTAVNÍHO SOUDU

rubriku připravila:
Mgr. Ing. Lucie Mikmeková
asistentka soudce Ústavního soudu

Výkon rozhodnutí trestních soudů o nárocích poškozeného v trestním řízení

nález sp. zn. I. ÚS 2399/19 ze dne 23. 2. 2021

*§ 40 odst. 2 exekučního řádu
§ 130, § 137 odst. 4, § 140 odst. 1 písm. a) trestního řádu
§ 268 odst. 1 písm. a), § 261a odst. 2 o. s. ř.*

V trestním řízení bylo rozhodnuto o povinnosti stěžovatele jako odsouzeného nahradit poškozené náhradu nákladů potřebných k účelnému uplatnění nároku na náhradu škody a nemajetkové újmy (usnesením okresního soudu ze dne 21. 5. 2018, ve spojení s usnesením stížnostního soudu ze dne 18. 7. 2018). Poškozená se následně domáhala vymožení uvedených nákladů exekučním návrhem datovaným dne 14. 9. 2018, na jehož základě pověřený soudní exekutor stěžovatele vyrozuměl o zahájení exekuce. Stěžovatel reagoval návrhem na její zastavení s odůvodněním, že exekuční titul mu byl doručen až dne 29. 9. 2018, a proto v době podání exekučního návrhu nebyl exekuční titul pravomocný ani vykonatelný. Exekuce byla na základě souhlasu poškozené v části týkající se (v mezidobí) uhrazené jistiny pohledávky zastavena, ve zbývajícím rozsahu však byl návrh stěžovatele na zastavení exekuce postoupen okresnímu soudu, s tím, aby bylo postaveno najisto, zda exekuční titul byl v době podání exekučního návrhu pravomocný a vykonatelný. Okresní soud návrh na zastavení exekuce zamítl. Krajský soud toto rozhodnutí potvrdil.

Ústavní soud se s rozhodnutími exekučních soudů neztotožnil. V dané věci dospěl k názoru, že vůči stěžovateli bylo zahájeno exekuční řízení, aniž by měl vůbec možnost dobrovolně splnit soudem uloženou povinnost v podobě uhrazení oprávněnou požadovaných nákladů.

Dle Ústavního soudu nebylo možno přehlédnout, že na rozdíl od civilněprávní úpravy v občanském soudním řádu nastává právní moc a vykonatelnost usnesení stížnostního soudu v trestním řízení již dnem samotného vydání takového usnesení. Trestní řád přitom nezná institut obecné lhůty k plnění rozhodnutí uložené povinnosti, jejímž uplynutím by teprve nastala jeho vykonatelnost, což je dáno povahou rozhodování v trestním řízení, jeho zásadami, v nichž se mimo jiné mísí důraz na rychlost s požadavkem na účinnost rozhodnutí. Na příkladu posuzované věci však bylo patrné, že uvedená koncepce vykonatelnosti usnesení za neexistence jakékoliv lhůty k plnění může sama o sobě v některých případech vést k zásahu do základních práv toho, jemuž je povinnost stanovená tímto usnesením určena. Tak tomu může být zejména v oblasti rozhodování trestních soudů o nárocích poškozeného soukromé povahy, kdy se výkon rozhodnutí trestních soudů uskutečňuje cestou občansko-právní. Jelikož právní moc a vykonatelnost rozhodnutí trestních soudů se v dané oblasti váží ke stejnému okamžiku, vzniká možnost, že poškozený navrhne výkon těchto rozhodnutí dříve, nežli odsouzený dostane příležitost uloženou povinností dobrovolně splnit.

V posuzované věci poškozená, jejímuž zmocněnci byl opis usnesení stížnostního soudu doručen podstatně dříve než stěžovateli, přistoupila k zahájení exekučního řízení ještě předtím, než stěžovatel mohl získat povědomí o rozhodnutí stížnostního soudu (nutno zdůraznit, že soud rozhodoval v neveřejném zasedání). Za daných okolností dle Ústavního soudu stěžovatel neměl být krácen na možnosti dobrovolného splnění povinnosti, tedy neměl být poškozen tím, že proti němu bylo zahájeno exekuční řízení dříve, než se o dané povinnosti mohl dozvědět.

Při absenci účinné právní úpravy předcházející takovým případům, jakým je případ stěžovatele, tak bylo nutno zaujmout právní názor, dle něhož jsou orgány veřejné moci rozhodující v řízení o výkonu rozhodnutí či exekučním řízení povinny zkoumat i to, zda povinný měl reálnou možnost seznámit se s obsahem exekučního titulu a jím ukládanou a vymáhanou povinností bez ohledu na to, zda se exekuční titul stal v mezidobí formálně vykonatelným.

Uvedená podmínka pro nařízení výkonu rozhodnutí či exekuce tak přistupuje k požadavkům uvedeným v § 261a odst. 1 o. s. ř. (případně ve spojení s § 52 odst. 1 exekučního řádu), což v případě rozhodnutí trestních soudů o nárocích poškozeného v trestním řízení jako exekučních titulů znamená, že třídní parčík lhůtu (dle § 261a odst. 2 o. s. ř., respektive § 40 exekučního řádu, kterou trestní řád nezná), je třeba počítat od doby doručení příslušného pravomocného rozhodnutí trestního soudu odsouzenému, nikoliv ode dne, kdy se takové rozhodnutí stalo vykonatelným. Nesplnění popsané podmínky je

překážkou pro nařízení výkonu rozhodnutí nebo exekuce, případně je důvodem pro jejich zastavení.

Stanovení výše odměny exekutora (vyklizení Kliniky)

nález sp. zn. I. ÚS 1565/19 ze dne 23. 3. 2021

§ 7 exekučního tarifu

Proti stěžovateli byla vedena exekuce vyklizením nemovitostí. Po dokončení exekuce soudní exekutor rozhodl příkazem k úhradě nákladů exekuce o své odměně, a to v celkové výši 290 400 Kč včetně DPH. Postupoval přitom podle § 7 exekučního tarifu, dle něhož „odměna exekutora činí 10 000 Kč za každou vyklizenou nemovitost, stavbu, byt nebo místnost“. V příkazu dále konstatoval, že novelou č. 291/2006 Sb. byla z citovaného ustanovení vypuštěna závěrečná část věty, která spojovala počet vyklizovaných nemovitých věcí s tím, jak jsou specifikovány v exekučním titulu. Dovodil proto, že zákonodárce změnil náhled na vyklizení nebytových prostor. Pro účely stanovení odměny tak exekutor vyklizenou budovu (dále také „Klinika“) posoudil jako nebytové prostory sestávající z 35 místností a jednoho přilehlého pozemku (zahradu), tj. odměna měla dosahovat částky 360 000 Kč bez DPH. S ohledem na specifika daného případu exekutor nicméně aplikoval moderační právo a svoji odměnu snížil na dvě třetiny z původní částky.

K posléze podaným námitkám stěžovatelky obvodní soud svým usnesením napadený příkaz k úhradě nákladů exekuce potvrdil. Exekuční soud de facto převzal argumentaci soudního exekutora, když ve svém rozhodnutí, mimo jiné, odkázal na nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 630/03 ze dne 2. 11. 2004, ve kterém Ústavní soud uznal, že předmětná vyhláška není v ustanovení § 7 formulována šťastně a vyžaduje proto soudcovský výklad. Exekuční soud dále ve svém rozhodnutí uvedl, že má za prokázané, že předmětná budova je nebytovým prostorem, přičemž samotné ustanovení § 7 exekučního tarifu nebytové prostory nezmiňuje. Z komentářové literatury (Kasíková, M. a kol. Exekuční řád: komentář. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 939) se nicméně podává, že nebytové prostory (§ 1158 odst. 2 ObčZ) je nutné při určení odměny posuzovat podle počtu vyklizených místností bez započtení těch, které tvoří příslušenství nebytových prostor.

Ústavní soud s výše citovanými názory nesouhlasil. V posuzované věci dospěl k závěru, že při použití § 7 exekučního tarifu došlo ze strany exekutora i exekučního soudu k extrémnímu interpretačnímu excesu, a to v podobě zcela nestandardního vybočení z jazykového a logického výkladu, to vše při současném ignorování relevantních pasáží v příslušném komentáři k exekučnímu

řádu, respektive exekučnímu tarifu. Soudní exekutor i obvodní soud totiž svoji pozornost při výkladu § 7 exekučního tarifu zaměřili výhradně na právní hodnocení vyklízené budovy (Kliniky) jakožto nebytového prostoru, aniž by použili základní metody interpretace aplikované normy, respektive aniž by zohlednili úvodní a determinující pasáže komentáře týkající se stanovení odměny exekutora za exekuci vyklízením.

Z odkazovaného komentáře vyplývá, že novelou exekučního tarifu (provedenou vyhláškou č. 291/2006 Sb.) sice byla vypuštěna závěrečná část věty, která spojovala počet vyklizovaných nemovitých věcí s tím, jak jsou popsány v exekučním titulu, avšak i nadále je při samotném vyklízení určující především vykonávaný exekuční titul, který předmětné nemovitosti popisuje. Zároveň je při posuzování počtu vyklizovaných nemovitostí třeba vyjít ze skutečného počtu nemovitých věcí tak, jak byla exekuce fakticky provedena. I v tomto směru je však exekuční titul převážnou měrou určující i pro výpočet odměny exekutora.

Rozhodujícím kritériem pro stanovení výše odměny je podle komentářové literatury i názoru Ústavního soudu to, jak jsou vyklízené nemovitosti označeny v exekučním titulu. Určujícím při stanovení odměny v daném případě tak nemohlo být vyklízení jednotlivých nebytových prostor, ale vyklízení budovy Kliniky en bloc, tj. stavby jako celku, neboť tak byla ostatně označena i v exekučním titulu. Tato interpretace je podpořena rovněž komentářem týkajícím se vyklízení bytového domu, kdy je rozhodné, zda mají být podle exekučního titulu vyklizeny jednotlivé byty, nebo zda jde o vyklízení stavby jako celku. V druhém uvedeném případě pak náleží exekutorovi odměna pouze ve výši 10 000 Kč. Tento výklad per analogiam je pak nutné aplikovat i na případy vyklízení „nebytových“ staveb jako celku.

Ústavní soud pouze okrajově doplnil, že úvahy o nebytovém prostoru pro účely stanovení výše odměny exekutora mohou nastoupit až tehdy, budou-li vyklízeny například dvě ordinace téhož (povinného) lékaře ve zdravotním středisku či kanceláře (povinné) obchodní společnosti umístěné v 5. a 6. nadzemním podlaží šedesátipatrové administrativní budovy. To však za žádných okolností nebyl právě posuzovaný případ stěžovatelky.

Zastavení vymožené exekuce

nález sp. zn. I. 1343/20 ze dne 6. 4. 2021

§ 268 odst. 1, § 337h odst. 3 o. s. ř.

Stěžovatelka jakožto povinná podala návrh na zastavení exekuce, odůvodněný nezpůsobilostí exekučního titulu – rozhodčího nálezu. Exekuční soud svým usnesením

řízení o tomto návrhu zastavil pro nedostatek podmínky řízení podle § 103, 104 odst. 1 věta první o. s. ř., ve spojení s § 52 odst. 1 exekučního řádu, neboť exekuční řízení bylo v době podání návrhu stěžovatelky již ukončeno. Odvolací soud jeho rozhodnutí následně jako věcně správné potvrdil. Podle odvolacího soudu byla stěžovatelkou odkazovaná judikatura Nejvyššího soudu (zejména usnesení sp. zn. 20 Cdo 3331/2017 ze dne 15. 8. 2017) překonána pozdějším (a přílehavějším) usnesením Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 3007/17 ze dne 10. 7. 2018, jehož rozhodnutí jsou podle čl. 89 odst. 2 Ústavy obecně závazná. Odvolací soud dodal, že stěžovatelka měla v průběhu rozhodčího i exekučního řízení dostatek prostoru k uplatnění své procesní obrany, který nevyužila a který jí z pohledu principu právní jistoty a nemožnosti uvedení v předešlý stav nemůže být poskytován „navěky“. Jinými slovy, neodůvodněnou pasivitu povinné stěžovatelky nebylo podle odvolacího soudu možno po skončení exekuce zpětně zhojit.

Ústavní soud shora zmíněné rozhodnutí odvolacího soudu na podkladě ústavní stížnosti stěžovatelky zrušil, a to pro porušení jednak principu předvídatelnosti soudního rozhodování ve smyslu čl. 1 odst. 1 Ústavy, a jednak principu náležitého odůvodnění požadovaného článkem 36 odst. 1 Listiny. Odvolací soud vydáním napadeného rozhodnutí v první řadě nerespektoval pro něj závaznou judikaturu Nejvyššího soudu, který již před třinácti lety vyslovil závěr, že zastavení skončené exekuce (po vymožení pohledávky) není absolutně vyloučeno. Podle Nejvyššího soudu, nejde-li o důvod zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. g) o. s. ř., pak je návrh na zastavení (byť i skončené) exekuce věcně projednatelný a soud řízení o něm nezastaví pro nedostatek podmínek řízení (srov. usnesení sp. zn. 20 Cdo 2706/2007 a sp. zn. 20 Cdo 4312/2007, později též sp. zn. 21 Cdo 3266/2013 a sp. zn. 26 Cdo 1663/2015 či usnesení sp. zn. 20 Cdo 3331/2017). Uvedené platí obzvláště v případech exekucí vedených na základě od počátku nezpůsobilého exekučního titulu, kterým může být rozhodčí nález vydaný v souvislosti se spotřebitelským úvěrem na základě neplatné rozhodčí doložky, postihující daného rozhodce nedostatkem pravomoci k jeho vydání (srov. na sebe navazující usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu sp. zn. 31 Cdo 1945/2010 ze dne 11. 5. 2011 a sp. zn. 31 Cdo 958/2012 ze dne 10. 7. 2013). Neskončenou exekuci je s ohledem na uvedenou judikaturu dokonce povinností exekučního soudu zastavit v případě zjištění uvedených nedostatků exekučního titulu z moci úřední (viz mezi jinými usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 44/2019 ze dne 21. 3. 2019, sp. zn. 20 Cdo 1857/2019, sp. zn. 20 Cdo 1576/2019, sp. zn. 20 Cdo 3811/2019 ze dne 5. 5. 2020 či sp. zn. 20 Cdo 2884/2019 ze dne 20. 5. 2020).

Ústavní soud v dané souvislosti poznamenal, že mu s ohledem na princip subsidiarity ústavní stížnosti nepřísluší

hodnotit správnost postupu Nejvyššího soudu. Je zjevné, že jde o relativně novou – stále se vyvíjející – a z pohledu obecných principů exekučního řízení kontroverzní judikaturu, která není obecnými soudy přijímána nekriticky. Podle názoru Ústavního soudu však není důvod přeceňovat její význam z hlediska obecného dopadu na exekuční řízení jako takové a popření jeho základních principů. Slovy zkušeného exekučního soudce Jaroslava Mádra, v případě zastavování exekučních řízení vedených na základě nevykonatelných rozhodčích nálezů volí judikatura ve snaze napravit nešťastné důsledky dřívějšího neuváženého vpuštění rozhodců i do spotřebitelských věcí „zjevně nestandardní řešení nestandardní situace postupy, které by v ‚normálních‘ exekucích [v době ‚porozhodcovské‘] neměly být použitelné“ (viz Mádr, J. Význam procesního prostředí pro vymahatelnost práva. Komorní listy, č. 4/2019. Praha: Exekutorská komora ČR, 2019, s. 50. MK ČR E 19153).

Jak dále Ústavní soud zdůraznil, do chvíle, než občansko-právní a obchodní kolegium Nejvyššího soudu zaujme jasné a odůvodněné stanovisko (mající váhu soudního rozhodnutí vrcholného sjednocovatele soudní praxe), popřípadě než bude názor senátu 20 Cdo překonán velkým senátem v rámci rozhodovací činnosti Nejvyššího soudu (§ 20 odst. 1 zákona o soudech a soudcích), jsou povinny obecné soudy zásadně respektovat nynější judikaturu senátu 20 Cdo, nepřednesou-li ve svém rozhodnutí přesvědčivé důvody, proč je v konkrétním případě nutné se od ní odchýlit. Této povinnosti odvolací soud v projednávané věci přitom nedostál. Pouhý (obecný a opakovaný) odkaz na usnesení Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 3007/17 v tomto směru nepostačuje. Význam usnesení sp. zn. III. ÚS 3007/17 nelze přeceňovat a hodnotit je jako výraz překonání závazného právního názoru dovolacího soudu, který je v jeho praxi dosud ustálen.

Výkon soudního rozhodnutí jiného členského státu Evropské unie

nález sp. zn. IV. ÚS 2042/19 ze dne 8. 4. 2021

§ 37 odst. 2 písm. b), § 43a odst. 6 exekučního řádu nařízení Evropského parlamentu a Rady EU č. 1215/2012 ze dne 12. 12. 2012

Soudní exekutor, který byl pověřen vedením exekuce k vymožení pohledávky ve výši 13 023,25 eur s příslušenstvím a pro náklady předchozího řízení podle rozsudku Pracovního a sociálního soudu ve Vídni, rozhodl na podkladě pokynu okresního soudu o částečném zamítnutí exekučního návrhu stěžovatelky – oprávněně. K odvolání stěžovatelky krajský soud usnesení soudního exekutora potvrdil, byť z jiných důvodů. Vyšel z toho, že je třeba postupovat podle nařízení Evropského parlamentu

a Rady EU č. 1215/2012 ze dne 12. 12. 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (dále jen „nařízení Brusel I bis“) a současně podle § 37 odst. 2 písm. b) exekučního řádu, načež ze skutečnosti, že uvedené nařízení již s prohlášením vykonatelnosti nepočítá, vyvodil, že v předmětné věci nemůže být úspěšně podán návrh na nařízení exekuce podle exekučního řádu, s tím, že dané cizí soudní rozhodnutí může být vykonáno pouze soudní cestou. Pookázal přitom na usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 1349/2016 ze dne 1. 7. 2016, sp. zn. 20 Cdo 3422/2017 ze dne 24. 10. 2017 a sp. zn. 20 Cdo 5882/2016 ze dne 16. 8. 2017 a na odbornou publikaci – komentář k zákonu o mezinárodním právu soukromém.

Výše uvedený právní názor krajského soudu Ústavní soud podrobil kritice. Konstatoval, že krajský soud vycházel z doslovného znění ustanovení § 37 odst. 2 písm. b) exekučního řádu, přičemž pominul možnost eurokonformního výkladu tohoto ustanovení, jakož i skutečnost, že nařízení Brusel I bis je pro Českou republiku (její orgány) závazné a přímo (přednostně) použitelné.

Ústavní soud uvedl, že dřívější nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. 12. 2000 o soudní příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (nařízení Brusel I) pro výkon cizího rozhodnutí vyžadovalo prohlášení vykonatelnosti (exequatur). Tuto úpravu však členské státy považovaly za nevyhovující, neboť šlo o překážku volného pohybu rozhodnutí podle čl. 81 Smlouvy o fungování Evropské unie, a proto byla nahrazena na základě nařízení Brusel I bis přímým výkonem rozhodnutí (čl. 39), tj. jeho vykonatelností v jiném členském státě, aniž je vyžadováno prohlášení vykonatelnosti. K vykonatelnosti nyní podle výslovné úpravy v čl. 53 tohoto nařízení postačuje předložit formulářové osvědčení podle přílohy I k nařízení vydané soudem země původu vykonávaného rozhodnutí. Vykonatelnost tedy nastává ipso iure, přičemž dochází k obrácení pozic, kdy se věřitel již nemusí vykonatelnosti domáhat, aktivní musí být naopak dlužník, chce-li vykonatelnost přeshraničního soudního rozhodnutí odvrátit. Ke své obraně má nyní dlužník k dispozici procesní prostředky státu původu rozhodnutí (court of origin), zejména podle čl. 43 a násl. nařízení Brusel I bis.

Dle názoru Ústavního soudu nařízení Brusel I bis neponechává členským státům v otázce institucionální složky výkonu soudních rozhodnutí žádný prostor pro diskreci (ani žádnou rozumnou pochybnost ve smyslu rozsudku Soudního dvora EU ze dne 6. 10. 1982 sp. zn. C-283/81 ve věci CILFIT, body 16, 21) v neprospěch soudních rozhodnutí ostatních členských států EU. Příslušná ustanovení tohoto předpisu jsou přitom natolik jasná, že v případě jejich výkladu v tomto ohledu nevznikají důvodné pochybnosti. Ústavní soud současně nicméně upozornil, že mezi jeho kompetence nepatří podávat závazný výklad

práva Evropské unie (srov. čl. 87 Ústavy), a tudíž nemůže předjímat další postup krajského soudu po zrušení jím vydaného usnesení, a zasahovat tak do jeho nezávislé rozhodovací činnosti. Ovšem v případě, že by jeho názor na interpretaci a aplikaci nařízení Brusel I bis byl odlišný od názoru Ústavního soudu, nebylo by možné věc považovat za *acte clair*, a tudíž by bylo jeho povinností obrátit se s předběžnou otázkou na Soudní dvůr Evropské unie, jinak hrozí kolize jím vydaného rozhodnutí s právem Evropské unie a porušení závazků, které České republice plynou z členství v Evropské unii.

Z hlediska ústavnosti (konkrétně práva na řádný proces) pak podle Ústavního soudu neobstála ani ta část odůvodnění napadeného usnesení, kde krajský soud argumentuje

judikaturou Nejvyššího soudu a odbornou literaturou. Tyto odkazy jsou totiž zjevně nepřiléhavé.

Závěrem Ústavní soud dodal, že odlišný postup v případě výkonu soudního rozhodnutí jiného členského státu Evropské unie nelze odůvodnit potřebou ochrany dlužníka v exekučním řízení. Dlužníková práva jsou v takovém případě chráněna dostatečně. Samotný dlužník se může domáhat odepření uznání cizího rozhodnutí či odepření jeho výkonu podle čl. 45 a násl. nařízení Brusel I bis, nadto splnění všech předpokladů stanovených zákonem, respektive nařízením Brusel I bis (srov. čl. 41 odst. 2, čl. 42 a 45), pro vedení exekuce soudním exekutorem podléhá i bez návrhu soudní kontrole (viz § 43a odst. 6 exekučního řádu).

JUDIKATURA V EXEKUČNÍCH VĚCECH

rubriku připravil:

Mgr. David Hozman

odborný asistent

Vysoká škola finanční a správní

1. Exekuční titul

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 3626/2019 ze dne 20. 1. 2021

k ustanovení § 40 odst. 1 písm. f) exekučního řádu

Pominou-li účinky konkursu, nebrání nařízení a provedení exekuce žádná s konkursem spojená překážka za situace, kdy v posuzované věci oprávněný po zrušení konkursu disponuje řádným exekučním titulem, tj. seznamem přihlášek obsahujícím zjištěné pohledávky, které úpadce výslovně nepopřel, a rovněž pravomocným rozhodnutím o neúčinnosti převodu majetku z úpadce na povinného.

K právní otázce povinného, zda rozhodnutí soudu o odpůřčí žalobě z důvodu neúčinnosti právního úkonu podle ustanovení § 42a odst. 4 věty první (starého) občanského zákoníku zakládá ve spojení se seznamem přihlášených pohledávek a ustanovením § 45 odst. 2 zákona o konkursu a vyrovnání pasivní věcnou legitimaci povinného v exekučním řízení, nejsou judikатурní rozhodnutí Nejvyššího soudu (rozhodnutí sp. zn. 2 Cdon 1703/96 ze dne 21. 3. 2012, sp. zn. 21 Cdo 5398/2007 ze dne 10. 12. 2008, sp. zn. 29 Odo 802/2006 ze dne 5. 6. 2008 a sp. zn. 21 Cdo 4455/2007 ze dne 10. 12. 2008) ve vztahu k posuzované věci přílehlavá již z důvodu odlišných skutkových poměrů, vyznačujících se tím, že v těchto rozhodnutích byla neúčinnost odporovaného právního úkonu pravomocně vyslovena v době, kdy již byl prohlášen na majetek dlužníka konkurs, respektive stále trvaly účinky prohlášení konkursu. Pouze a jen v těchto případech se majetek žalovaného, který smluvně ušel z dlužníkovy (úpadcovy) majetku, stal součástí konkursní podstaty úpadce, tudíž nemohl být výkonem rozhodnutí (exekucí) postižen.

V poměrech posuzované věci je situace zcela odlišná, jelikož o neúčinnosti smlouvy o převodu exekucí postižené nemovité věci do vlastnictví povinného pravomocně rozhodl soud až v době, kdy pominuly účinky konkursu vedeného na majetek úpadce.

Za podmínek ustanovení § 45 odst. 2 zákona o konkursu a vyrovnání lze vést exekuci na úpadcovy jmění (ve

smyslu stanovení exekučního titulu – seznamu přihlášek), a vzhledem k existenci rozhodnutí soudu, kterým bylo odpůřčí žalobě vyhověno, domáhat se nařízení a provedení výkonu rozhodnutí (exekuce) postižením toho, co odporovaným (právně neúčinným) úkonem ušlo z dlužníkovy majetku, nikoliv proti úpadci (dlužníku), ale vůči osobě, v jejíž prospěch byl právní úkon učiněn.

K námitkám povinného proti postupu konkursního správce, na jehož základě nedošlo k soupisu ušlého majetku do konkursní podstaty, čímž mělo nastat „krácení ostatních konkursních věřitelů“, Nejvyšší soud upřesňuje, že konkursní správce jiný zákonný postup ani zvolit nemohl, nelze-li pominout, že za neúčinné bylo možno považovat ze zákona jednak úkony uvedené v ustanovení § 15 odst. 1 písm. a) až f) zákona o konkursu a vyrovnání, a dále ty, jejichž neúčinnosti se domohli buď správce konkursní podstaty anebo konkursní věřitel za podmínek ustanovení § 42a (starého) občanského zákoníku, včetně podmínky dispozice věřitele s vymahatelnou pohledávkou, tedy takovou, jejíž splnění lze vynutit cestou výkonu rozhodnutí (exekuce), tj. která byla věřiteli přiznána vykonatelným rozhodnutím nebo jiným titulem, podle něhož lze nařídit výkon rozhodnutí.

Oprávnění v době účinků prohlášení konkursu (či dříve) nedisponovali vymahatelnou pohledávkou proti úpadci, nýbrž že jejich pohledávky se staly vymahatelnými teprve zahrnutím do seznamu přihlášek po zrušení konkursu na majetek úpadce. Správce podstaty tudíž do okamžiku právní moci rozhodnutí o zrušení konkursu neměl věcnou legitimaci pro podání odpůřčí žaloby.

2. Společné jmění manželů

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 4160/2019 ze dne 10. 11. 2020

*k ustanovení § 42 exekučního řádu
a § 262b občanského soudního řádu*

Vydá-li soudní exekutor exekuční příkaz příkázáním pohledávky z účtu manžela povinného, může se manžel povinného ve smyslu ustanovení § 262b odst. 2 občanského soudního řádu domáhat zastavení exekuce v rozsahu vydaného exekučního příkazu. K tomu, aby byl se svým návrhem úspěšný, musí prokázat (vzhledem k vyvratitelné domněnce, že peněžní prostředky by náležely do společného jmění manželů), že na účtu nejsou ani částečně uloženy peněžní prostředky, které by jinak náležely do společného jmění manželů (pokud by peníze na účet nebyly vloženy, nebyly by součástí společného jmění manželů).

V souzené věci byla vedena exekuce na majetek povinného k vymožení jeho závazku vůči oprávněnému ve výši

507 550,00 Kč s příslušenstvím, jenž vznikl v roce 2006 za trvání manželství povinného a manžela povinného. Dne 23. 6. 2011, tedy po vzniku vymáhaného závazku, uzavřel povinný se svým manželem dohodu o zúžení společného jmění manželů formou notářského zápisu. Exekuční řízení bylo zahájeno dne 15. 9. 2016 a pověřený soudní exekutor vydal k provedení exekuce exekuční příkazy, jimiž postihl tři účty manžela povinného u peněžních ústavů.

Vzhledem k okamžiku zahájení exekučního řízení (dne 15. 9. 2016) je třeba v exekuci postupovat podle exekučního řádu účinného ode dne 1. 9. 2015. V souladu s ustanovením § 42 odst. 4 exekučního řádu jde-li o vydobytí dluhu, který patří do společného jmění manželů, nebo dluhu povinného, pro který lze vydat exekuční příkaz na majetek ve společném jmění manželů, lze vést exekuci příkázáním pohledávky z účtu manžela povinného u peněžního ústavu.

Citované ustanovení rozšiřuje možnost uspokojení oprávněného nad rámec rozsahu společného jmění povinného a jeho manžela v případě, že vymáhaný závazek náleží do společného jmění manželů (nebo pro něj lze exekučně postihnout majetek ve společném jmění manželů). V souladu s dlouhodobě ustálenou rozhodovací praxí dovolacího soudu totiž pohledávka z účtu, jehož majitelem je jeden z manželů, není součástí společného jmění manželů (do něj náleží pouze peněžní prostředky z účtu již vybrané), a to i kdyby na účet byly vloženy peněžní prostředky povinného nebo peněžní prostředky patřící do společného jmění manželů. Peněžní prostředky na účtu manžela povinného se tedy za splnění podmínek ustanovení § 42 odst. 4 exekučního řádu považují za majetek náležející do společného jmění manželů.

Podle ustanovení § 262b odst. 1 občanského soudního řádu ve znění účinném ode dne 1. 7. 2015, ve spojení s ustanovením § 52 odst. 1 exekučního řádu, je-li výkonem rozhodnutí postižen majetek ve společném jmění manželů nebo majetek manžela povinného ve větším rozsahu, než připouští zvláštní právní předpis, nebo nelze-li ho výkonem rozhodnutí postihnout, může se manžel povinného domáhat v této části zastavení výkonu rozhodnutí. O tom musí být soudem poučen. Zvláštním právním předpisem je pak právní předpis účinný v době, kdy vznikl závazek povinného, který je předmětem exekuce, respektive v době, kdy vznikl samotný závazkový právní vztah.

V souladu s ustanovením § 262b odst. 2 občanského soudního řádu ve znění účinném ode dne 1. 7. 2015, ve spojení s ustanovením § 52 odst. 1 exekučního řádu, výkon rozhodnutí příkázáním pohledávky z účtu manžela povinného bude zastaven, nejsou-li na něm ani zčásti uloženy peněžní prostředky, které by jinak náležely do společného jmění manželů. Není-li prokázán opak, má

se za to, že peněžní prostředky na účtu manžela povinného by náležely do společného jmění manželů.

V projednávané věci je proto podstatné, zda alespoň část finančních prostředků na jednotlivých postižených účtech manžela povinného náležela do společného jmění manželů, přičemž manželku povinného tíží břemeno tvrzení a důkazní ohledně původu veškerých prostředků na účtech.

Manžel povinného svou argumentací, že prostředky na účtech jsou v jeho výlučném vlastnictví, založil (vedle tvrzení, že část peněz pochází z dědictví) na existenci smlouvy o zúžení společného jmění manželů. Smlouva byla uzavřena v roce 2011 v souladu s ustanovením § 143a (starého) občanského zákoníku a její účinky se i po účinnosti (nového) občanského zákoníku řídí ustanoveními (starého) občanského zákoníku. Podle ustanovení § 143a odst. 4 (starého) občanského zákoníku se manželé mohou vůči jiné osobě na takovou smlouvu odvolat jen tehdy, jestliže je jí obsah této smlouvy znám. Nemůže být vůči věřiteli právně účinná smlouva o zúžení společného jmění manželů, která byla manželi uzavřena (stala se mezi manželi účinnou) teprve poté, co věřiteli již vznikla jeho pohledávka (vůči jednomu z manželů). Ve vztahu manželů vůči věřiteli se tedy na smlouvu hledí tak, jako kdyby nenastaly její účinky (jako kdyby nedošlo k zúžení dosavadního rozsahu společného jmění manželů); právní bezúčinnost smlouvy o zúžení společného jmění manželů nastává přímo ze zákona.

V poměrech projednávané exekuční věci to znamená, že při posouzení, zda se ve smyslu ustanovení § 262b odst. 2 občanského soudního řádu na účtu manžela povinného nacházejí peněžní prostředky, které by jinak náležely do společného jmění manželů, nelze přihlížet k obsahu smlouvy o zúžení společného jmění manželů ze dne 23. 6. 2011, a to ani ve vztahu k majetku nabytému jedním z manželů po jejím uzavření, neboť byla uzavřena po vzniku exekvovaného závazku, a je proto nutné vycházet ze zákonných ustanovení o rozsahu společného jmění manželů.

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 806/2020 ze dne 8. 12. 2020

k ustanovení § 42 exekučního řádu

K vydobytí závazku, který vznikl za trvání manželství jen jednomu z manželů, lze nařídit výkon rozhodnutí i na majetek patřící do zaniklého společného jmění, jež v době zahájení řízení o výkon nebylo vypořádáno.

K námitce vhodnosti způsobu provedení exekuce prodejem nemovité věci je nutné uvést, že soud (v exekučním řízení soudní exekutor) musí uvážit, zda je vůbec možné

nařídit výkon rozhodnutí (exekuci) jiným způsobem, který v přiměřené době povede k naplnění účelu exekuce, jímž je realizace subjektivního práva oprávněné osoby, tedy uspokojení vymáhané pohledávky. Považuje-li povinný (zde bývalý manžel povinného) zvolený způsob provedení exekuce za zřejmě nevhodný, bylo na něm, aby prokázal existenci exekučně postižitelného majetku, jehož postižení bude účinnější a povede v kratší době k naplnění účelu exekučního řízení.

Uvádí-li bývalý manžel povinného, že si oprávněný náležitým způsobem neověřil úvěruschopnost povinného a že si nevyžádal souhlas manžela povinného, namítá tím vady exekučního titulu, jež měl povinný uplatnit v nalézacím řízení. Do exekučního řízení se takové námitky nepřenášejí, neboť exekuční řízení je ovládáno zásadou, podle níž exekuční soud není oprávněn přezkoumávat věcnou správnost ani zákonnost exekučního titulu; obsahem rozhodnutí (jiného titulu), jehož exekuce se navrhuje, je vázán a je povinen z něj vycházet.

3. Zastavení exekuce

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 3462/2020 ze dne 2. 12. 2020

k ustanovení § 268 odst. 1 písm. a) občanského soudního řádu

Vadné označení účastníků řízení v rozhodnutí, o jehož výkon jde, není na újmu jeho vykonatelnosti, je-li z něj přesto možné bez pochybnosti dovodit, komu bylo přiznáno právo nebo uložena povinnost.

Jestliže v projednávané věci byl povinný v exekučním titulu označen obchodní firmou, a to bez dodatku „v likvidaci“, sídlem a identifikačním číslem, odvolací soud správně uzavřel, že je namístě pokládat identifikaci povinného v exekučním titulu za dostatečnou a umožňující zahájení a vedení exekuce vůči povinnému, nadto v situaci, kdy povinný podle obchodního rejstříku v době vydání exekučního titulu dne 18. dubna 2013 v likvidaci vůbec nebyl.

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 1358/2020 ze dne 14. 12. 2020

k ustanovení § 268 odst. 1 písm. e) občanského soudního řádu

Stanovisko vydané správním orgánem, který vydal exekuční titul, že povinnost uložená exekučním titulem byla splněna, není pro exekuční soud při posuzování návrhu na zastavení exekuce bez dalšího závazné.

Je-li soudu v občanském soudním řízení předložena listina vydaná správním orgánem, soud nejprve vyhodnotí, zda se jedná o veřejnou listinu, posoudí její pravost (zda je vydána tím, kdo je v ní jako její vydavatel označen) a skutečnost, zda je vydána v mezích pravomoci správního orgánu. Dospěje-li k závěru, že se jedná o veřejnou listinu, uplatní se v souladu s ustanovením § 134 občanského soudního řádu presumpce správnosti jejího obsahu.

Jedná-li se o rozhodnutí správního orgánu (tedy úkon správního orgánu, jímž jsou zakládána, měněna, rušena či deklarována práva či povinnosti určité osoby, případně je jím negativně zasaženo do právní sféry určité osoby, a k jeho případnému přezkumu jsou proto pravomocné soudy v rámci správního soudnictví), soud není oprávněn přezkoumávat věcnou správnost takového rozhodnutí a nelze důkazem opaku vyvrátit správnost obsahu listiny. Jedná-li se však o jiný úkon správního orgánu, který není (správním) rozhodnutím, ať již ve smyslu ustanovení § 65 soudního řádu správního, části páté občanského soudního řádu, je připuštěn důkaz opaku ohledně správnosti obsahu listiny. Takovými úkony mohou být též osvědčení, vyjádření, stanoviska, potvrzení a další úkony ve smyslu části čtvrté správního řádu.

V souzené věci byla v odvolacím řízení k důkazu předložena listina označená jako „závazné stanovisko vydané silničním správním úřadem podle ustanovení § 40 odst. 4 písm. a) zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích“, v níž je uvedeno, že na základě místního šetření správní orgán potvrzuje, že povinný splnil povinnost uloženou mu exekučním titulem, tedy odstranil zábrany umístěné na příslušném pozemku v prostoru veřejně přístupné účelové komunikace a tuto cestu opětovně zprůjezdnil.

Předmětné „závazné stanovisko“ o splnění povinnosti z exekučního titulu tedy zcela zjevně není závazným stanoviskem ve smyslu ustanovení § 149 správního řádu, neboť k jeho vydání tento správní orgán není zmocněn zákonem, respektive ustanovením § 40 odst. 4 písm. d) zákona č. 13/1997 Sb. Uvedenou listinu ovšem lze – vzhledem k tomu, že obecní úřad obce s rozšířenou působností vykonává působnost silničního správního úřadu ve věcech veřejně přístupných účelových komunikací – zařadit do kategorie jiných úkonů správního orgánu upravených v části čtvrté správního řádu, tedy vydání prostého vyjádření či sdělení ke stavu předmětné komunikace, o němž požádal povinný pro účely exekučního řízení.

Pro způsob hodnocení uvedené listiny jako důkazu v exekučním řízení (respektive občanském soudním řízení) je podstatné, že předložené stanovisko je veřejnou listinou (je vydáno orgánem veřejné moci v souvislosti s jeho správní činností) a současně není rozhodnutím správního orgánu – správním aktem, jímž by se zakládala, měnila, rušila či deklarovala práva účastníků nebo

jímž by bylo autoritativně zasaženo do sféry jeho adresáta a k jehož přezkumu by byl příslušný správní soud, případně soud v řízení podle části páté občanského soudního řádu. V souladu s ustanovením § 134 občanského soudního řádu tedy platí presumpce pravdivosti jeho obsahu, ovšem správnost skutečností v něm uvedených může být v řízení zkoumána a zpochybněna prostřednictvím jiných důkazů.

Má-li být účelem exekuce vynucení povinnosti stanovené jako opětovné zprůjezdnění veřejné účelové komunikace, pak splnění takové povinnosti nelze chápat jinak, než že z komunikace budou nejen odstraněny překážky, ale především bude uvedena do takového stavu, v jakém se nacházela před umístěním těchto překážek, tedy ve stavu skutečně umožňujícím průjezd vozidel.

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 2052/2020 ze dne 4. 11. 2020

k ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu

Zánik pohledávek nastává se zpětnou účinností k okamžiku, kdy jsou všechny předpoklady kompenzability splněny u pohledávky, u které nastaly později. Účinky započtení je třeba vyvolat právním jednáním, tj. prohlášením o započtení vůči druhé straně. Okamžiku, kdy věřitel aktivně započítávané pohledávky učiní prohlášení o započtení (kompenzační úkon), musí předcházet rozhodný okamžik způsobilosti pohledávek k započtení (aktivně započítávaná pohledávka musí být splatná před kompenzačním úkonem).

Splatný může být pouze existující závazek; splatnost pohledávky z bezdůvodného obohacení není zákonem stanovena a není-li určena ani dohodou účastníků, považuje se za den splatnosti den následující po dni, kdy byl dlužník věřitelem vyzván k plnění. Výzva může vyvolat splatnost jen u takové pohledávky, která již existuje. Jedině v souvislosti s existující (již vzniklou) pohledávkou může mít žádost o splnění právní význam. Výzvy učiněné před vznikem pohledávky jsou bez právního významu.

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 3754/2020 ze dne 13. 1. 2021

k ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu

Nárok na náhradu nákladů řízení má základ v procesním právu a vzniká teprve na základě pravomocného rozhodnutí soudu, které má v tomto směru konstitutivní povahu. Nejen vznik nároku, ale i jeho výše je závislá na

rozhodnutí soudu. Pohledávka vzniká teprve pravomocným rozhodnutím soudu o přiznání náhrady nákladů jednomu z účastníků proti druhému.

Je-li nárok na náhradu nákladů řízení konstituován soudním rozhodnutím, je toto soudní rozhodnutí také právním důvodem plnění a jeho zrušení má za následek odpadnutí právního důvodu plnění, čímž vzniká na straně příjemce náhrady nákladů řízení bezdůvodné obohacení, přičemž se neuplatní ani závěry rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu sp. zn. 31 Cdo 3309/2011 ze dne 23. 4. 2014 o tom, že je třeba zkoumat, zda povinnost k plnění dle hmotného práva skutečně existovala, jelikož čistě procesní nárok na náhradu nákladů řízení nemá žádný korelát v rovině hmotného práva.

Byly-li tedy v nyní řešeném případě postupně rušeny nákladové výroky, stávaly se již zaplacené náhrady nákladů podle těchto zrušených nákladových výroků bezdůvodným obohacením na straně oprávněného, neboť odpadl právní důvod jejich plnění. Tyto částky představující bezdůvodné obohacení potom mohly být započteny na konečnou výši přiznané náhrady nákladů řízení. Není přitom podstatné, zda nákladové výroky zrušil instančně nadřízený civilní soud nebo Ústavní soud.

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 2162/2020 ze dne 2. 12. 2020

k ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu

Důvod k zastavení exekuce uvedený pod ustanovením § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu je formulován všeobecně a jeho účelem je umožnit, aby výkon rozhodnutí byl zastaven i v jiných závažných případech, které pro jejich možnou rozmanitost nelze s úplností předjímat, respektive podrobit konkrétnímu popisu.

Důvody, pro které je namístě mít exekuci (z jiných důvodů) za nepřijatelnou, se typicky spojují a) s vadami exekučního titulu, způsobují-li jeho materiální nevykonatelnost, b) s pochybeními při nařízení exekuce, spjatými s nedostatkem podmínek exekučního řízení, c) s rušivými okolnostmi při provádění exekuce a d) se specifickým jednáním povinného, způsobí-li například započtením zánik vymáhané pohledávky před vydáním exekučního titulu.

Z povahy věci (včetně logického požadavku srovnatelnosti jednotlivých důvodů zastavení výkonu) musí jít o takové okolnosti, pro které další provádění výkonu je způsobilé založit kolizi s procesními zásadami (byť mohou mít podklad v právu hmotném), na nichž je výkon rozhodnutí (jakožto procesní institut) vybudován

[srov. ustanovení § 268 odst. 1 písm. a), b), c), d) a f) občanského soudního řádu], anebo je protichůdné účelu, který se jím sleduje, totiž zajistit (efektivní) splnění povinnosti, vyplývající z vykonávaného titulu [srov. ustanovení § 268 odst. 1 písm. e) a g) občanského soudního řádu].

Z toho, že se žádá, aby výkon byl nepřijatelným, plyne, že musí jít o okolnosti, které se v uvedených směrech významují odpovídající relevancí, respektive působí intenzivně a v podstatné míře; přirozeným smyslem výkonu rozhodnutí (exekuce) totiž je, aby byl proveden, nikoli zastaven. Tomu odpovídá i míra ochrany, jež je poskytována povinnému, a která je (osobně) limitována též tím, že dobrovolně nesplnil to, co mu bylo autoritativním výrokem uloženo.

Současně je výrazem ustálené soudní praxe, že v exekučním řízení již nelze exekuční titul věcně přezkoumávat a nelze přihlídnout ani k případným vadám řízení, jež jeho vydání předcházely. Exekuční řízení je ze své podstaty určeno pouze pro faktický výkon rozhodnutí, nikoli pro autoritativní nalézání práva. Stejně tak není řízením přezkumným. Z uvedené soudní praxe plynoucí stěžejní zásadu lze prolomit toliko ve zcela mimořádných případech, a to tehdy, jestliže by exekuce vedla ke zcela zjevné nespravedlnosti nebo byla v rozporu s principy právního státu.

V případě tvrzení dovolatele o předluženosti (dodatečně projednávaného) dědictví v době vydání podkladového rozhodnutí nelze žádné shodné skutkové body s judikaturou dovolacího soudu spatřovat. Především není zřejmé, proč dovolatel dědictví po právním předchůdci primárně například neodmítl, jestliže z původně projednávaného dědictví měl či mohl mít o stavu dědictví více či méně konkrétní představu, respektive proč v nalézacím řízení neuplatnil námitku předluženosti dědictví, bez ohledu na dědictví dodatečné; tyto okolnosti je nutné zvažovat vždy ve vztahu k oprávněné osobě, která svým jednáním na pasivitě povinného nikterak neparticipovala, natož způsobem, který by naplňoval skutkovou podstatu trestného činu či obdobně excesivní jednání.

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 1743/2020 ze dne 1. 12. 2020

k ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu

Věcnou správnost vykonávaného rozhodnutí (jiného exekučního titulu) exekuční soud přezkoumávat nemůže. Pokud povinný namítá nespravedlnost plnění přisouzeného exekučního titulu, jedná se o námitku, která se do exekučního řízení nepřenáší, neboť exekuční řízení je ovládáno zásadou, podle níž exekuční soud není

oprávněněn přezkoumávat věcnou správnost ani zákonost exekučního titulu; obsahem rozhodnutí (jiného titulu), jehož exekuce se navrhuje, je vázán a je povinen z něj vycházet.

Ve výjimečných případech, kdy výkonem rozhodnutí dochází k popření základních principů právního státu a ke zcela zjevné nespravedlnosti, se lze i v exekučním řízení zabývat zásadními vadami exekučního titulu (například přiznáním úroků z prodlení ve zcela nepřiměřené výši).

Jestliže za období, za které je vymáháno dlužné nájemné či úhrady spojené s nájmem bytu, povinný neuplatnil slevu řádným způsobem, popřípadě oprávněně uplatnil námitku promlčení, nelze učinit závěr, že exekucí dochází ke zřejmé nespravedlnosti či že exekuční titul trpí zásadními vadami. Nutno dodat, že výše vymáhaná částka je sice značně vysoká v důsledku přisouzeného příslušenství, ale poplatek z prodlení byl stanoven v souladu s nařízením vlády č. 142/1994 Sb., kterým se stanoví výše úroků z prodlení a poplatku z prodlení podle občanského zákoníku a kterým se stanoví minimální výše nákladů spojených s uplatňováním pohledávky.

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 3795/2020 ze dne 12. 1. 2021

k ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu

Obecně je tedy třeba respektovat rozdíly mezi nalézacím a vykonávacím řízením s tím, že prostor pro zastavení exekuce podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu se vytváří jen tehdy, když „nespravedlnost“ plnění přisouzeného exekučního titulu je již s ohledem na zcela základní okolnosti případu (k přezkumu všech okolností případu není exekuční soud povolán) natolik zjevná, že je nezbytné zasáhnout z pozic argumentačně mimořádně silných, tj. měl-li by být vykonán exekuční titul, který je svým obsahem v kolizi se základními principy demokratického právního řádu.

Námitky uplatněné povinnou (ohledně placení pojištění v zahraničí a nemožnosti seznámit se s exekučními tituly z důvodu pobytu v zahraničí) lze uplatnit pouze v nalézacím řízení, avšak nelze je považovat za „zjevně nespravedlivé“ či „rozporné s principy právního státu“ a zásada zákazu přezkumu věcné správnosti exekučního titulu proto nemůže být v této věci prolomena.

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 3478/2020 ze dne 2. 12. 2020

k ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu

Výjimečně může dojít k zastavení exekuce podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu i v případě soudního rozhodnutí, jestliže by exekuce vedla ke zjevné nespravedlnosti nebo byla v rozporu s principy právního státu.

Takový důvod pro zastavení exekuce však odvolacím soudem správně nebyl shledán, a to zejména vzhledem k tomu, že vlivem okolností na straně povinného (pro opožděnost) nebyly jeho námitky proti exekučnímu titulu věcně posouzeny již v nalézacím řízení. Správnost rozhodnutí o odmítnutí námitek pro jejich opožděnost byla nadto několikrát přezkoumána (mimo jiné i dovolacím soudem).

Za takové situace je třeba respektovat rozdíly mezi nalézacím a vykonávacím řízením s tím, že prostor pro zastavení exekuce podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu se vytváří jen tehdy, když „nespravedlnost“ plnění přisouzeného exekučního titulu je již s ohledem na zcela základní okolnosti případu (k přezkumu všech okolností případu není exekuční soud povolán) natolik zjevná, že je nezbytné zasáhnout z pozic argumentačně mimořádně silných, tj. měl-li by být vykonán exekuční titul, který je svým obsahem v kolizi se základními principy demokratického právního řádu.

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 3718/2020 ze dne 12. 1. 2021

k ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu

Exekuční soud je v rámci exekučního řízení povinen zkoumat pravomoc rozhodce vydat exekuční titul a v případě, že nedostatek pravomoci (byť i dodatečně) zjistí, exekuci zastaví bez ohledu na povahu vztahu účastníků (tedy zda se jedná o vztah ze spotřebitelské smlouvy či nikoli).

Požadavek transparentnosti výběru rozhodce, jejíž absence má za následek neplatnost rozhodčí smlouvy a nedostatek pravomoci rozhodce, se přitom vztahuje na rozhodčí doložky obecně, tedy nejen ve vztazích ze spotřebitelských smluv, ale i ve vztazích mezi podnikateli.

4. Příkazání pohledávky

rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 78/2016 ze dne 3. 11. 2020

k ustanovení § 312 občanského soudního řádu

Je-li vedena exekuce (výkon rozhodnutí) na majetek složitele peněžních prostředků na úschovní účet advokáta, lze pohledávku složitele [z titulu vydání peněz složených na úschovní účet advokáta vedený bankou do advokátní úschovy] exekučně postihnout pouze příkazáním jiné peněžité pohledávky (ustanovení § 312 a násl. občanského soudního řádu). Poddlužníkem povinného (složitele) totiž není peněžní ústav (banka), nýbrž advokát.

Peněžní prostředky uložené na běžném účtu nejsou majetkem majitele účtu, nýbrž se jejich vkladem stávají majetkem banky, která běžný účet zřídila; oprávnění majitele účtu na výplatu zůstatku peněžních prostředků pak představuje toliko pohledávku majitele účtu za bankou. Závěr o vlastnictví k penězům poukázaným na bankovní účet platí i v případě, že jde o účet advokátní úschovy, jelikož ani zde není myslitelné, aby byl v majetku banky vydělen určitý identifikovatelný obnos, k němuž by měl složitel přímé věcné právo.

Advokátní úschova peněz ve smyslu ustanovení § 56a zákona o advokacii je pojmána jako institut správy cizího majetku advokátem. Přestože peněžní prostředky deponované na účtu advokátní úschovy nemohou být pokládány za vlastnictví klienta, lze na takto složené (uschované) peněžní prostředky (na advokátově účtu u banky) v určitých souvislostech pohlížet jako „na majetkovou hodnotu náležející klientovi“. Peněžní prostředky složené klientem advokáta na účet, který je veden jako účet advokátní úschovy (respektive pohledávku vůči bance na vyplacení finančních prostředků z takového účtu), nelze bez dalšího považovat za majetek, jenž by v případě zjištění úpadku advokáta náležel do majetkové podstaty advokáta.

Povaha advokátní úschovy a řešení otázky, jak má být naloženo s prostředky klienta složenými na úschovní účet advokáta, má-li být poškozen majetek advokáta, však nemění ničeho na tom, že vlastníkem peněz složených na úschovní účet je banka, a že tím, kdo může nakládat (nakládá) s prostředky na tomto účtu (coby pohledávkou vůči bance) je advokát (nikoli složitel).

Výkon rozhodnutí příkazáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu podle ustanovení § 303 a násl. občanského soudního řádu může být nařízen a proveden jen u pohledávky z účtu, jehož majitelem je povinný. Pohledávka z jiného účtu není způsobitelným předmětem exekuce, i kdyby na účtu byly uloženy peněžní prostředky povinného.

Již ze samotné povahy institutu příkazání pohledávky z (běžného) účtu u peněžního ústavu je nepochybné, že plní-li banka dle exekučního příkazu, vždy plní „ze svého“ (a nikoli za použití peněžních prostředků majitele účtu) a to na úhradu dluhu majitele účtu (nikoli svého dluhu) s tím, že v rozsahu realizovaného plnění (limitovaného výši částky vymáhané exekučním příkazem) zaniká pohledávka majitele (běžného) účtu za bankou. V takovém případě vždy banka plní a oprávněný plnění přijímá s vědomím, že jde (maximálně však do výše pohledávky z titulu smlouvy o běžném účtu) o plnění na dluh třetí osoby (majitele běžného účtu – povinného dle exekučního příkazu).

Provedení výkonu rozhodnutí příkazáním pohledávky z účtu zákon svěřuje peněžnímu ústavu. Peněžní ústav je proto také (jak se výslovně podává z ustanovení § 311 občanského soudního řádu) plně zodpovědný za to, že výkon rozhodnutí provede tak, jak mu ukládá zákon, jinak řečeno, že oprávněnému bude zaplacená částka, na kterou by měl právo, kdyby peněžní ústav při provedení výkonu rozhodnutí postupoval správně.

Z výše řečeného však ještě neplyne, že poruší-li peněžní ústav při provedení výkonu rozhodnutí některou z povinností, jež mu ukládají ustanovení § 304 odst. 1 a § 307 až 309a občanského soudního řádu, nemá právo domáhat se po povinném zaplacení toho, co byl (v důsledku porušení svých povinností) v intencích ustanovení § 311 občanského soudního řádu povinen oprávněnému nahradit ze svých prostředků. Tím, že peněžní ústav zaplatil oprávněnému uvedenou náhradu, se totiž nic nemění na tom, že dlužníkem oprávněného byl povinný a že to byl právě on, kdo měl vymáhanou pohledávku po právu zaplatit.

Provedení výkonu rozhodnutí příkazáním jiné peněžité pohledávky zákon svěřuje dlužníku povinného. Dlužník povinného proto také nese odpovědnost za to, že výkon rozhodnutí provedl tak, jak mu to ukládá zákon v ustanovení § 314 občanském soudním řádu. Příkazáním pohledávky oprávněnému nedochází z hlediska hmotného práva ke změně věřitele. Povinnost poddlužníka platit přímo oprávněnému má svůj základ jen v procesním právu; je výrazem nuceného výkonu práva, kterým se zasahuje do hmotněprávního vztahu povinného a poddlužníka. Jestliže poddlužník nevyplatí oprávněnému řádně a včas pohledávku, je oprávněný zákonem zmocněn vlastním jménem tuto pohledávku vymáhat.

Oprávněný tedy žaluje svým jménem o zaplacení pohledávky, jejímž věřitelem je povinný. Z titulu tohoto tzv. úkojného práva oprávněného je poddlužník povinen vyplatit oprávněnému příkazanou pohledávku, jen jestliže by měl podle práva takovou povinnost vůči povinnému v okamžiku, kdy mu bylo doručeno usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí. Není podstatné, že pohledávka

povinného ještě případně nebyla splatná nebo měla z téhož právního důvodu vzniknout v budoucnu. Jestliže povinný vůči poddlužníku přikázanou pohledávku neměl nebo jestliže přikázaná pohledávka do té doby zanikla (například splněním nebo započtením), nedosáhne oprávněný z titulu tzv. úkojného práva uspokojení své vymáhané pohledávky. Z uvedeného plyne, že tam, kde poddlužník povinného nesplnil povinnost vyplatit pohledávku řádně a včas oprávněnému, je poddlužnická žaloba podle § 315 občanského soudního řádu způsobem provedení výkonu rozhodnutí (exekuce) přikázáním jiné peněžité pohledávky.

Osoba označená jako poddlužník povinného, je oprávněna odmítnout (oprávněnému) úhradu dluhu odpovídajícího přikázané pohledávce i tehdy, má-li za to, že taková pohledávka v hmotném právu neexistuje.

Při výkonu rozhodnutí nebo exekuci přikázáním pohledávky povinného z účtu u peněžního ústavu, je peněžní ústav (banka) povinen vždy zkoumat, zda povinný je majitelem takového účtu (což je údaj, jehož znalost se u peněžního ústavu předpokládá); v případě, že tomu tak není, je nejen oprávněn, nýbrž i povinen (a to i v zájmu vlastní ochrany) odmítnout plnění, jehož prostřednictvím by byla postížena pohledávka jiné osoby (jiného majitele účtu) než povinného.

5. Prodej nemovitých věcí

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 3594/2020 ze dne 26. 1. 2021

k ustanovení § 336i odst. 2 občanského soudního řádu

Občanský soudní řád je sice třeba použít ve znění novelizovaném zákonem č. 191/2020 Sb. (účinném ode dne 24. 4. 2020) i pro řízení zahájená před tímto datem. Právní účinky úkonů, které v řízení nastaly před uvedeným datem, však zůstávají zachovány (ustanovení § 35 odst. 1 zákona č. 191/2020 Sb.).

Změny, které novela občanského soudního řádu provedená zákonem 191/2020 Sb. přinesla, se jinak řečeno vyznačují nepravou zpětnou retroaktivitou; podmínky příklepu nelze posuzovat perspektivou právní úpravy, která vešla v platnost a účinnost později.

Soudní exekutor tedy měl posuzovat a posuzoval, zda byly splněny podmínky pro příklep podle právní úpravy platné v době konání dražby (ustanovení § 336i odst. 2 občanského soudního řádu ve znění do dne 23. 4. 2020). Z oznámení o přihlášených pohledávkách ze dne 27. 11. 2019 pak vyplývá, že již jen přihlášené pohledávky ke dni dražby limitní částku 30 000 Kč (ba dokonce i 100 000 Kč) přesahovaly, a námitka povinného nemá ve spisovém materiálu oporu.

6. Vylučovací žaloba

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 3920/2020 ze dne 5. 1. 2021

k ustanovení § 267 občanského soudního řádu

Aby byl žalobce ve věci podle ustanovení § 267 občanského soudního řádu úspěšný, musí tvrdit a prokazovat, že mu svědčí takové hmotné právo, které nepřipouští výkon rozhodnutí (exekuci), a nikoliv právo procesní [založené předběžným opatřením nařizujícím vlastníkovu pozemku (v exekuci povinnému) s tímto nenakládat].

Smyslem žaloby podle ustanovení § 267 odst. 1 občanského soudního řádu je poskytnout právní ochranu osobám, které mají k majetku, jenž byl postižen nařízením výkonu rozhodnutí, taková práva, která nepřipouštějí, aby nařízený výkon také byl proveden a aby se tedy nařízením výkonu rozhodnutí postižený majetek stal zdrojem pro uspokojení oprávněného, dalšího oprávněného nebo jiného věřitele povinného. Aktivně věcně legitimována k podání žaloby je třetí osoba (osoba rozdílná od oprávněného a povinného), jejíž věc, právo nebo jiná majetková hodnota byla postížena nařízením výkonu rozhodnutí, ačkoliv k ní má takové právo (hmotněprávní vztah), které výkon rozhodnutí nepřipouští.

rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 3298/2020 ze dne 5. 1. 2021

k ustanovení § 267 a 268 odst. 1 písm. e) občanského soudního řádu

Podle ustanovení § 267 občanského soudního řádu právo k majetku, které nepřipouští výkon rozhodnutí, lze uplatnit vůči oprávněnému návrhem na vyloučení majetku z výkonu rozhodnutí v řízení podle třetí části tohoto zákona.

Smyslem tzv. excindační žaloby podle ustanovení § 267 občanského soudního řádu je poskytnout osobě odlišné od oprávněného a povinného procesní nástroj k prosazení jejích práv k majetku, který má být nepřipustně exekvován. Tato třetí osoba totiž není účastníkem exekuce, a proto nemá k dispozici univerzální nástroj, kterak se bránit provedení exekuce, jímž je návrh na zastavení exekuce.

Povinný však tímto nástrojem disponuje a tento nástroj je efektivní i v případě, že se povinný domnívá, že exekucí je postižen majetek, jenž vlastním jménem, ale nikoliv na vlastní účet, spravuje a ohledně něhož exekuce není přípustná podle zvláštního právního předpisu. Taková případná okolnost je totiž důvodem pro částečné zastavení exekuce ohledně nepřipustně postiženého majetku

podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu, když takovou okolnost povinný jako osoba, která majetek investičních fondů vlastním jménem obhospodařuje, nepochybně může vznést v rámci návrhu na zastavení exekuce.

Jestliže povinný disponuje univerzálním a účinným prostředkem, jak se domoci nepřipustnosti exekuce ve vztahu ke konkrétní majetkové hodnotě (návrhem na částečné zastavení exekuce), není důvod nad rámec gramatiky zákona (ustanovení § 267 občanského soudního řádu) dovozovat, že má mít k dispozici i excindační žalobu.

7. Další činnost soudního exekutora

rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 2927/2020 ze dne 9. 2. 2021

k ustanovení § 76 odst. 2 exekučního řádu

Koná-li soudní exekutor dražbu nemovité věci podle ustanovení § 76 odst. 2 exekučního řádu v rámci likvidace dědictví [ustanovení § 232 odst. 1 písm. d) zákona o zvláštních řízeních soudních], uplatní se ustanovení § 336l odst. 2 občanského soudního řádu, podle něhož se vydražitel stává vlastníkem vydražené nemovité věci s příslušenstvím, nabylo-li usnesení o příklepu právní moci a zaplatil-li nejvyšší podání, a to ke dni vydání usnesení o příklepu. Uvedení v předešlý stav je v exekučním řízení vyloučeno (ustanovení § 57 exekučního řádu) a nelze ho dosáhnout ani prostřednictvím žaloby o určení vlastnického práva třetí osoby k vydražené věci podané vůči vydražiteli.

K provedení dražby podle ustanovení § 76 odst. 2 exekučního řádu je soudní exekutor oprávněn na návrh oprávněné osoby nebo orgánu, a to zpravidla (stanoví-li tak zvláštní zákon) poté, co s navrhovatelem uzavře smlouvu o provedení dražby. Soudní exekutor může v mezích ustanovení § 76 odst. 2 exekučního řádu vést dvojí typ dražby, jednak „dražbu veřejnoprávní“, jednak „dražbu soukromoprávní“.

Dražbou podle předpisů veřejného práva je dražba, kterou soudní exekutor koná na základě návrhu nebo pověření osoby či orgánu, který je nadán veřejnoprávní pravomocí k vedení řízení, v jehož rámci se má dražba uskutečnit. Jedná se zejména o dražbu vedenou na základě návrhu notáře v postavení soudního komisaře nebo insolvenčního správce [ustanovení § 232 odst. 1 písm. d) zákona o zvláštních řízeních soudních a ustanovení § 289a insolvenčního zákona].

„Soukromoprávní dražbou“ je dražba, kterou soudní exekutor uskutečňuje nikoliv na návrh nebo z pověření

orgánu veřejné moci, ale pouze a jedině na základě soukromoprávního ujednání (smlouvy o provedení dražby) s osobou soukromého práva, typicky s vlastníkem věci. V soukromoprávní dražbě soudní exekutor vystupuje pouze jako dražebník, nikoliv jako subjekt, na který byla přenesena veřejnoprávní pravomoc ke zpeněžení věci ze strany orgánu vedoucího hlavní řízení (např. soudního komisaře nebo insolvenčního správce). Z toho mj. plyne, že proti úkonu soudního exekutora (např. vůči příklepu) není při soukromoprávní dražbě přípustný opravný prostředek. Právní následky příklepu a případných pochybení soudního exekutora se řeší podle zákona o veřejných dražbách, případně podle obecných norem soukromého práva (např. ustanovení § 545 a násl. občanského zákoníku).

Naopak činí-li soudní exekutor úkony při „veřejnoprávní dražbě“, posuzuje se přípustnost případného opravného prostředku do úkonů soudního exekutora během dražby podle norem veřejného práva procesního (např. ustanovení § 336k občanského soudního řádu, jde-li o příklep při dražbě nemovité věci). Následky „veřejnoprávní dražby“ a případné vady, k nimž došlo při uskutečnění „veřejnoprávní“ dražby, se rovněž posuzují podle předpisů veřejného práva procesního, tedy ustanovení exekučního řádu a na ně navazujících norem občanského soudního řádu, případně zvláštních procesních norem, na jejichž základě se uskutečňuje hlavní řízení, v jehož rámci je soudní exekutor oprávněn k uskutečnění dražby (zde ustanovení § 195 a násl. zákona o zvláštních řízeních soudních).

V projednávané věci se jedná o dražbu uskutečňovanou podle předpisů veřejného práva, protože soudní exekutor byl provedením dražby předmětného pozemku pověřen notářkou jako soudní komisařkou na základě smlouvy o provedení dobrovolné dražby ze dne 20. 2. 2019, když usnesením soudu byla nařízena likvidace dědictví. Případné vady, k nimž došlo při uskutečnění dražby soudním exekutorem, se tedy posuzují podle veřejného práva procesního (ustanovení § 76 odst. 2 exekučního řádu); včetně rozpoznání právních následků dražební vyhlášky soudního exekutora a jejího případně nesprávného obsahu nebo nekorektního způsobu jejího doručení účastníkům pozůstalostního řízení. Totéž se týká i následků usnesení soudního exekutora, jímž soudní exekutor udělil žalobci příklep, a usnesení, kterým soudní exekutor žalobci potvrdil nabytí vlastnického práva.

Součástí „technologie“ dražby konané soudním exekutorem podle ustanovení § 76 odst. 2 exekučního řádu a podle ustanovení § 232 odst. 1 písm. d) zákona o zvláštních řízeních soudních¹ bez pochyb je i právní následek předpokládaný v ustanovení § 336l odst. 2 občanského

¹ Viz usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 559/2014 ze dne 4. 12. 2014.

soudního řádu, tedy že s právní mocí usnesení soudního exekutora o příklepu a se zaplacením nejvyššího podání ze strany vydražitele se spojuje přechod vlastnického práva k vydražené nemovité věci na vydražitele. Jde totiž o dražbu, která se uskutečňuje v rámci určité veřejnoprávní procedury; přitom nehraje roli, zda takovou veřejnoprávní procedurou je exekuce, nebo dražba při likvidaci dědictví v rámci pozůstalostního řízení. V obou případech totiž vydražitel získává vlastnické právo na základě pravomocného rozhodnutí soudního exekutora, jenž přímo nebo na základě pověření vykonává pravomoc k uskutečnění úkonů během civilního soudního řízení. Vznikají tedy následky spojené s právní mocí rozhodnutí ve smyslu ustanovení § 159a občanského soudního řádu.

Uzavřel-li Nejvyšší soud dříve rovněž, že dražebník je povinen před podáním návrhu na uskutečnění veřejné dobrovolné dražby zachovat „běžnou (obvyklou) opatrnost“ s tím směřováním, že jinak udělením příklepu ze strany soudního exekutora nedojde k přechodu vlastnického práva k vydražené nemovitosti², jde o názor, jenž je vyjádřen v případě, že soudní exekutor konal veřejnou dražbu podle ustanovení § 17 a násl. zákona o veřejných dražbách na návrh vlastníka, nikoliv při likvidaci dědictví z vůle soudního komisaře. Šlo tedy o „dražbu soukromoprávní“, nikoliv o „dražbu veřejnoprávní“ jak je tomu v nyní posuzovaném případě.

Odvolací soud na rozdíl od soudu prvního stupně uzavřel, že se dražba uskutečnila a byla završena pravomocným usnesením soudního exekutora o udělení příklepu žalobci. Proto se žalovaný stal vlastníkem dražené nemovité věci, i kdyby nebyly splněny materiální předpoklady pro uskutečnění dražby a udělení usnesení o příklepu (srov. s ustanovením § 57 exekučního řádu, jenž chrání dobrou vůli vydražitele pro případ, že příklep byl udělen ve „veřejnoprávní dražbě“). Tento právní názor odvolacího soudu je s ohledem na výše uvedené v základu správný, protože soudní exekutor toto usnesení vydal z vůle soudního komisaře, když právě soudní komisař na soudního exekutora delegoval pravomoc k prodeji předmětného pozemku v rámci likvidace dědictví.

Namítá-li dovolatel, že „se žalobce pokusil nabýt pozemek z čistě spekulativních důvodů“, že již v době dražby měl a mohl předpokládat, že vlastníkem předmětného pozemku je dovolatel, že dovolatel předmětný pozemek vydržel, že dražba neměla proběhnout, protože k předmětnému pozemku bylo vedeno duplicitní vlastnictví, a že z toho důvodu usnesení soudního exekutora o příklepu, neobstojí podle hmotného práva jako účinný nabývací titul, není na místě se s jeho argumenty ztotožnit.

Tyto námitky mající podstatu ve hmotném právu mohly být věcně vyhodnoceny jen v rámci procesních obran, které dovolateli dávalo k dispozici procesní právo v rámci řízení o likvidaci dědictví, případně během procedury, při níž došlo k udělení příklepu. Požadavek žalobce na určení vlastnictví k předmětnému pozemku, který se opírá o pravomocné usnesení soudního exekutora o příklepu, není na místě za situace vylíčené dovolatelem pokládat za zjevné zneužití práva ve smyslu ustanovení § 8 občanského zákoníku.

Jde-li o následky případné procedurální vady předcházející vydání usnesení o příklepu v dražbě uskutečňované soudním exekutorem podle ustanovení § 76 odst. 2 exekučního řádu, jakož i možné vady při doručování dražební vyhlášky či usnesení o příklepu, je na místě je posoudit podle předpisů, na něž odkazuje ustanovení § 76 odst. 2 exekučního řádu (zejména ustanovení § 195 a násl. zákona o zvláštních řízeních soudních a § 335 a násl. občanského soudního řádu). Z toho plyne, že ani tyto možné vady proto nemají za následek, že by pravomocné usnesení o příklepu bylo možné považovat za nicotné. Měl-li dovolatel za to, že usnesení soudního exekutora o příklepu nemá obstát, protože nebyly splněny předpoklady pro udělení příklepu, měl využít instrumentů, které mu dává k dispozici procesní právo, aby zabránil vydání usnesení o příklepu, případně aby se domohl odklizení již vydaného usnesení o příklepu.

Jestliže k tomu nedošlo a usnesení o příklepu nabylo právní moci a žalobce zaplatil jím uskutečněné nejvyšší podání, je na místě žalobce pokládat za vydražitele a za vlastníka předmětné nemovité věci. Jedinou procesní vadou, pro kterou by rozhodnutí odvolacího soudu nemohlo obstát, tak zůstává pouze nesprávný postup soudního exekutora, pro který by bylo na místě uzavřít, že usnesení o příklepu, od něhož žalobce dovozuje své vlastnické právo k předmětnému pozemku, dosud není v právní moci a nezpůsobuje tedy následky předpokládané v ustanovení § 159a občanského soudního řádu, a tedy ani přechod vlastnického práva na žalobce.

8. Náhrada újmy

rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 2014/2020 ze dne 25. 11. 2020

k ustanovení § 32 exekučního řádu

Okolnost, že exekuční řízení bylo zahájeno před účinností zákona č. 286/2009 Sb., jímž byl novelizován exekuční řád a zaveden institut exekutorského zástavního práva, má vliv na posouzení okamžiku, kdy mělo být exekutorské zástavní právo zřízeno a popřípadě též na rozsah škody, jestliže tak včas učiněno nebylo.

² Viz rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 2344/2014 ze dne 1. 7. 2015.

Z ustanovení § 47 odst. 1, 58 a 69a exekučního řádu (ve znění účinném do dne 30. 6. 2015) plynou následující principy, jimiž je ovládána exekuce ve fázi jejího provádění. Soudní exekutor je tím, kdo určuje způsob provedení exekuce, účastníkům řízení není ponechána ve výběru exekučních prostředků žádná dispozice. Postup soudního exekutora je ovládán zásadou oficiality, soudní exekutor je povinen provádět úkony v exekučním řízení neprodleně po svém pověření, a to i bez návrhu účastníků. Soudní exekutor je povinen provádět exekuci rychle a účelně tak, aby byla vymáhaná povinnost splněna co nejdříve a v úplném rozsahu. Je přitom povinen postupovat hospodárně a efektivně tak, aby to bylo pro oprávněného co nejvýhodnější, avšak při respektování zásad exekučního řízení, především zásady ochrany povinného a třetích osob.

Podle informací, které zjistí o povinném a jeho majetku, zvolí soudní exekutor způsob či více způsobů exekuce a pokračuje v exekuci až do úplného vynucení povinnosti, příslušenství a nákladů řízení. Soudní exekutor může vůči povinnému užít jednoho, vícero či všech způsobů provedení exekuce, které exekuční řád zná, a to současně nebo postupně, přičemž rozhodnutí o tom, jaké způsoby provedení exekuce a v jaké časové souslednosti soudní exekutor užije, je pouze na něm samotném. V úkonech v provádění exekuce může ustát jen v případě, kdy tak stanoví zákon (ať už sám exekuční řád, či zákony jiné).

V ustanovení § 58 odst. 2 exekučního řádu je vyjádřena základní odlišnost exekučního řízení podle exekučního řádu oproti soudnímu výkonu rozhodnutí podle občanského soudního řádu. Exekutorská exekuce je totiž, pokud je jí vymáhána peněžitá pohledávka, komplexním postihem majetku povinného.

Exekutorské zástavní právo v posuzovaném období patřilo mezi způsoby provedení exekuce sloužící k vymožení peněžitého plnění. Byť exekutorské zástavní právo samo o sobě přímo nevede k uspokojení oprávněného a nedochází jeho prostřednictvím k přímému postižení (zpeněžení) majetku povinného, jak je charakteristické pro ostatní exekuční způsoby, je účelem zřízení exekutorského zástavního práva zajištění pohledávky oprávněného do doby, než bude realizován jiný způsob exekuce anebo než bude pohledávka povinným zaplácena.

Požadavku na rychlé a účelné provedení exekuce podle ustanovení § 46 odst. 1, ve spojení s ustanovením § 69a exekučního řádu, odpovídal zásadně takový postup soudního exekutora, který při zjištění existence postižitelného nemovitého majetku ve vlastnictví povinného vedl neprodleně ke zřízení exekutorského zástavního práva k tomuto nemovitému majetku.

Nelze souhlasit ani s argumentem, že oprávněná či její právní zástupce měli činit kroky ke zřízení soudcovského zástavního práva na nemovitých věcech povinného, a jestliže tak neučinili, soudní exekutor (potažmo stát)

za případnou škodu neodpovídá. Taková úvaha zcela popírá zásadní výhodu exekučního řízení, již má v tzv. „dvojkolejném režimu“ oproti řízení vykonávacímu, a v zásadě tedy i jeho smysl.

Zavedení exekučního řízení totiž sledovalo zefektivnění nuceného výkonu a bylo koncipováno jako řízení výrazně ulehčující pozici oprávněného, který v exekučním řízení nemusí označovat majetek povinného a není povinen (ale ani oprávněn) volit způsob provedení exekuce.

V úvahu je třeba vzít, že soudní exekutor, a potažmo ani stát, neodpovídá za skutečnost, že proti povinnému bylo zahájeno insolvenční řízení, které je ovládáno odlišnými pravidly pro uspokojení věřitelů. Soudní exekutor (stát) v obdobných případech odpovídá toliko za škodu, kterou představuje rozdíl v uspokojení, kterého by se oprávněnému v rámci insolvenčního řízení dostalo, kdyby bylo včas zřízeno exekutorské zástavní právo, a kterého se oprávněnému skutečně v insolvenčním řízení dostalo.

Při těchto úvahách je třeba brát zřetel i na tu okolnost, že v případě ostatních exekucí vedených proti stejnému povinnému měl soudní exekutor zpravidla stejnou povinnost, tedy včas zřídit exekutorské zástavní právo. Za předpokladu, že soudní exekutor též v jiném exekučním řízení vedeném proti stejnému povinnému exekutorské zástavní právo k nemovitým věcem povinného nezřídil, ačkoliv tak učinit měl, nelze se domáhat škody, která by nevznikla, pokud by ve všech těchto exekučních řízeních byl postup soudního exekutora řádný a včasný.

Řečeno jinak, nelze úspěšně tvrdit, že škoda vznikla v důsledku toho, že soudní exekutor měl v konkrétním exekučním řízení jednat rychleji než soudní exekutor v řízení jiném (a to byť v jiném exekučním řízení soudní exekutor exekutorské zástavní právo zřídil zjevně opožděně, či jej dokonce nezřídil vůbec). Je tomu tak z důvodu, že se oprávněný domáhá náhrady škody plynoucí z jeho práva na bezvadný výkon veřejné moci. Není tedy možné modelovat okolnosti, za nichž by škoda nevznikla, právě tak, že veřejná moc měla být vykonána bezvadně pouze vůči konkrétnímu oprávněnému, a současně nikoliv vůči ostatním oprávněným. Vznikal by tak též rozpor se zásadou, že z bezprávního práva vzejít nemůže.

Výše uvedené, přeneseno do konkrétních okolností případu, znamená, že jestliže bylo více exekucí zahájeno a soudní exekutor v rámci nich byl též pověřen k jejímu provedení (teprve od té chvíle mohl soudní exekutor podle ustanovení § 35 exekučního řádu začít provádět exekuci) před účinností zákona č. 286/2009 Sb., je nutné vycházet z předpokladu, že v rámci každého z těchto exekučních řízení zásadně mělo dojít ke zřízení exekutorského zástavního práva ve stejný okamžik; v případě exekučních řízení, v rámci nichž došlo k pozdějšímu pověření soudního exekutora (myšleno po datu účinnosti zákona č. 286/2009 Sb.), mělo být exekutorské zástavní právo zřízeno později.

STALO SE ...

JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.

děkan Fakulty právnické Západočeské univerzity v Plzni
člen redakční rady Komorních listů

Exekuční statistka

Statistická příručka Československé republiky 1948 přinesla zajímavé statistické údaje o exekučních řízeních vedených před okresními soudy v letech 1937, 1945 a 1946. Exekucí na nemovitosti bylo v roce 1937 vedeno 236.740, v roce 1945 pouze 7.206 a v roce 1946 11.450. Mobilárních exekucí bylo v roce 1937 vedeno 907.548, v roce 1945 53.173 a v roce 1946 134.728. Exekucí k zajištění peněžitých pohledávek probíhalo v roce 1937 11.846, v roce 1945 pouhých 700 a v roce 1946 2.036. Z uvedených údajů je patrné, že za německé okupace se vlivem okolností výrazně snížil počet exekucí, během prvního roku po osvobození se jejich počet začal opět pozvolna zvyšovat. Obdobný vývoj lze sledovat i v případech platebních rozkazů, kterých bylo v roce 1937 vydáno 563.112, v roce 1945 35.201 a v roce 1946 již 117.733.

Úspěšná obhajoba

Dne 21. června 2020 obhájila Darina Hollerová na Fakultě právnické ZČU úspěšně diplomovou práci na téma Exekuční řízení na stránkách časopisu Právník v letech 1861–1918. Konzultantkou byla Petra Krtková, oponentem Stanislav Balík, komisi pro obhajobu předsedala Vendulka Valentová. *„Je třeba ocenit, že diplomantka pečlivě prošla sedmapadesáti ročníky zvoleného časopisu a vybrala řadu relevantních článků a zajímavých judikátů... Práce je přínosná v tom, že čtenáře seznamuje s instituty exekučního práva, které dnes již neplatí, a jejich dobovou aplikací,“* podává se mimo jiné z oponentského posudku. Citovaná diplomová práce je dostupná z: Microsoft Word - Diplomová práce_finální návrh.docx (zcu.cz)

Upozornění venkovským dlužníkům

Pod titulkem Upozornění venkovským dlužníkům přinesl Hlas lidu, časopis hájící zájmy čtvrtého stavu ze dne 17. prosince 1910 následující varování: *„Velice často objevují se u soudu obvinění pro zločin veřejného násilí spojený se zmařením exekuce. Někteří lidé, jakmile shlédnou v domě*

*exekutora, stávají se krajně nervosními a přitom pak pá-
chají různé nepřístojnosti, které mají svou dohru u soudu. Je
nutno varovati před každou násilností, před každým odpo-
rem. Exekutor má povinnost vše, co vidí a najde (věci, které
exekuci podléhají), zapsati a kdo na zabavené předměty činí
vlastnické nároky, musí je u soudu uplatnit žalobou, ale ni-
kdy vztažením ruky na soudního sluhu. Ten za to nemůže,
nebot´koná jen svoji smutnou povinnost a každé násilí nebo
překážení exekuce má za následek soudní stíhání!“*

Soudní exekutoři ve filmu

Francouzský film *Air de rien* režisérů Grégoryho Magne a Stéphana Viarda z roku 2012 přináší smyšlený příběh ze života slavného šansoniéra Michela Delpeche (1946–2016). Zpěvák, který ve filmu hrál sám sebe, se podle filmového scénáře ocitl v dlužích. Do děje vstupují dva soudní exekutoři (huissier de justice) Grégory Morel (Grégory Mentel) a Max Paturel (Fred Scotlande). Grégory Morel, jehož otec, sám soudní exekutor, byl v 60. letech 20. století Delpechovým posluchačem a obdivovatelem, se snaží mnohdy i protiprávními prostředky pomoci Delpechovi z dluhů a bránit provedení exekuce. Jeho společník Paturel nakonec podá na Morela stížnost exekutorské komoře, která Grégoryho Morela vyškrtně ze seznamu soudních exekutorů. Film se ve Francii setkal s pozitivní kritikou a přispěl k návratu k Delpechovým písním.

PROFIL SOUDNÍHO EXEKUTORA

Mgr. Bc. Hana Plášilová Kaufmanová

Narodila jsem se 14. března 1963 v Praze, kde také žiji. Právnickou fakultu Univerzity Komenského v Bratislavě jsem vystudovala v letech 2003–2009. Praxi jsem získala jako koncipientka v advokátní kanceláři JUDr. Libuše Svobodové a v roce 2016 jsem složila advokátní zkoušky. Od roku 2017 do roku 2020 jsem působila jako exekutorský kandidát u soudního exekutora JUDr. Juraje Podkonického, Ph.D., Exekutorského úřadu pro Prahu 5 a současně jsem byla ustanovena zástupcem soudního exekutora JUDr. Vladimíra Plášila, LL.M. Od úmrtí soudního exekutora až do mého jmenování jsem jako zástupce vykonávala veškerou činnost související s chodem Exekutorského úřadu pro Prahu 7.

Na základě úspěšného absolvování výběrového řízení jsem byla jmenována do uvolněného Exekutorského úřadu pro Prahu 7. Ráda bych pokračovala v práci mého zesnulého manžela, a to v budování stabilního a dobře fungujícího úřadu, který bude schopen profesionálně provádět veškeré úkony exekučního řízení.

Z JEDNÁNÍ PREZIDIA EK ČR

připravil:
Mgr. Petr Prokop Ustohal
tajemník Exekutorské komory ČR

V dubnu 2021 skončilo funkční období stávajícího prezidia. Nové prezidium bylo zvoleno na volebním sněmu, který se konal dne 29. 4. 2021. Členy prezidia se stali Mgr. Jan Mlynarčík a Mgr. Martin Tunkl, kteří byli téhož dne zvoleni prezidentem a viceprezidentem Komory, dále JUDr. Vendula Flajšhansová, Mgr. Pavla Fučíková a Mgr. Pavel Tintěra. V průběhu druhého kvartálu se konala dvě prezidia, a to závěrečné odcházejícího a první řádné zasedání nově zvoleného prezidia. Mimo zmíněnou volbu prezidenta a viceprezidenta Komory prezidium řešilo především legislativu, mezinárodní vztahy, výběrová řízení a stanovení termínů exekutorských zkoušek a kvalifikačních zkoušek vykonavatele soudního exekutora pro rok 2022.

Podrobnosti z jednání prezidia (včetně plného znění přijatých usnesení) jsou všem soudním exekutorům k dispozici na www.ekcr.cz, v části „Pro exekutory“. Výběr usnesení z posledních zasedání naleznete rovněž zde (text usnesení je redakčně krácen, případně upraven):

19. 2. 2021 – 2/21/P20

Prezidium EK ČR **rozhodlo** o vyhlášení opakovaného výběrového řízení na uvolněný exekutorský úřad Ostrava, po soudním exekutorovi Mgr. Ivo Nedbálkovi, kterému zanikl výkon exekutorského úřadu k datu 20. 10. 2015.

8. 3. 2021 – PR/14/2021

Prezidium EK ČR **s ch v a l u j e** provedení penetračních testů Centrální evidence exekucí, společností Unicorn Systems, a. s.

1. 4. 2021 – PR/17/2021

Prezidium EK ČR **rozhodlo** o vyhlášení výběrového řízení na uvolněný exekutorský úřad Praha-západ, po soudním exekutorovi JUDr. Milanu Makářiovi, kterému zanikne výkon exekutorského úřadu k datu 30. 9. 2021.

29. 4. 2021 – 1/21/P00

Prezidium EK ČR v souladu s ustanovením § 111 odstavec 3, zákona č. 120/2001 Sb., v účinném znění, **z v o l i l o** prezidentem Exekutorské komory České republiky Mgr. Jana Mlynarčíka.

29. 4. 2021 – 2/21/P00

Prezidium EK ČR v souladu s ustanovením § 111 odstavec 3 zákona č. 120/2001 Sb., v účinném znění, **z v o l i l o** viceprezidentem Exekutorské komory České republiky Mgr. Martina Tunkla.

30. 4. 2021 – PR/19/2021

Prezidium EK ČR **r o z h o d l o**, že účastníkem, který ve výběrovém řízení na obsazení uvolněného exekutorského úřadu Ústí nad Orlicí, po Mgr. Michalu Prokešovi, jehož výkon tohoto úřadu zanikl ke dni 30. 6. 2020, uspěl tak, že splňuje předpoklady pro jmenování soudním exekutorem a dosáhl nejvyššího počtu bodů dle § 12 citovaného stavovského předpisu je: uchazeč Mgr. Bc. Jaroslav Daněk (96 bodů).

31. 5. 2021 – PR/25/2021

Prezidium EK ČR **r o z h o d l o** o vyhlášení výběrového řízení na uvolněný exekutorský úřad Praha 8, po soudní exekutorce JUDr. Kataríně Maisnerové, které zanikne výkon exekutorského úřadu k datu 30. 11. 2021.

6. 5. 2021 – 7/21/P01

Prezidium EK ČR **r o z h o d l o** o konání exekutorských zkoušek v průběhu roku 2022 ve dvou termínech, a to takto:

Exekutorské zkoušky jaro 2022:

podání přihlášky:	do 4. března 2022
písemná část:	23. května–27. května 2022
ústní část:	6. června–1. července 2022

Exekutorské zkoušky podzim 2022:

podání přihlášky:	do 19. srpna 2022
písemná část:	31. října–4. listopadu 2022
ústní část:	14. listopadu–9. prosince 2022

6. 5. 2021 – 8/21/P01

Prezidium EK ČR **r o z h o d l o** o konání kvalifikačních zkoušek vykonavatele soudního exekutora v průběhu roku 2022 ve dvou termínech, a to takto: **30. 3. 2022 a 29. 9. 2022.**

6. 5. 2021 – 9/21/P01

Prezidium EK ČR **r o z h o d l o** o vyhlášení výběrového řízení na uvolněný exekutorský úřad Sokolov, po soudní exekutorce Mgr. Zdeňce Klímové, které zanikl výkon exekutorského úřadu k datu 29. 2. 2020.

6. 5. 2021 – 10/21/P01

Prezidium EK ČR **r o z h o d l o** o vyhlášení opakovaného výběrového řízení na uvolněný exekutorský úřad Karlovy Vary, po soudním exekutorovi Mgr. Lukáši Krivánkovi, kterému zanikl výkon exekutorského úřadu k datu 31. 12. 2019.

Sněm soudních exekutorů zvolil nové prezidium

Na sněmu soudních exekutorů, který se konal dne 29. 4. 2021, bylo zvoleno nové prezidium Exekutorské komory České republiky. Sněm, jehož se zúčastnilo téměř 120 soudních exekutorů, si do svého vedení přesvědčivým způsobem zvolil Mgr. Jana Mlynarčíka, který se ujme funkce prezidenta, Mgr. Martina Tunkla, který byl zvolen viceprezidentem, JUDr. Vendulu Flajšhansovou, Mgr. Pavlu Fučíkovou a Mgr. Pavla Tintěru. Nově zvolené prezidium naváže na činnost předcházejícího vedení, jemuž skončil mandát ke dni 6. 4. 2021.

„Soustředit se musíme především na racionální legislativní úpravu exekuční činnosti. Jediným smysluplným řešením je tvorba nového moderního a jednoduchého exekučního řádu, jehož součástí bude úprava místní příslušnosti soudních exekutorů a který odstraní některé systémové nedostatky stávající úpravy exekučního řízení,“ prohlásil staronově zvolený prezident Mgr. Jan Mlynarčík. Činnost Komory se v nejbližší budoucnosti zaměří primárně na problematickou novelu exekučního řádu, kterou bude zanedlouho projednávat Senát.

Prezidium se bude i nadále věnovat celospolečenské osvětě ve vztahu k osobě soudního exekutora, exekuční činnosti a dluhové problematice obecně. *„Potřebujeme být aktivní hlavně na sociálních sítích, kde se v současnosti odehrávají ty největší bitvy o veřejné mínění,“* dodává Mgr. Martin Tunkl, nový viceprezident Exekutorské komory ČR. Rozšiřovat se také bude rozsah statistických informací, které Komora poskytuje již v současnosti. Jedním z mnoha cílů je také zefektivnění komunikace mezi soudními exekutory a exekučními soudy. V tomto ohledu bude prezidium prosazovat elektronizaci a digitalizaci všech procesů tak, aby kupříkladu i výměna exekučních spisů mezi exekutorem a soudem mohla proběhnout bez obstarožních kompaktních disků.

„Činnost soudního exekutora by neměla být omezena pouze na vykonávání exekučních titulů. Současné evropské trendy směřují k rozšíření dalších činností soudních exekutorů například na oblast mimosoudního vymáhání pohledávek (amicable recovery), provádění smírčích a mediačních řízení. I tímto směrem se proto bude činnost nového prezidia ubírat,“ uzavřel Mgr. Mlynarčík, prezident Exekutorské komory České republiky.

OTEVŘENÝ DOPIS VLÁDĚ ČESKÉ REPUBLIKY

(Brno 10. června 2021) Exekutorská komora České republiky je hluboce znepokojena schválením nařízení vlády č. 208/2021 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 278/2008 Sb., o obsahových náplních jednotlivých živností. Část tohoto nařízení, které nabývá účinnosti dne 1. července 2021, bezprecedentním a nepřijatelným způsobem zasahuje do výkonu svobodné právní profese, kterou je advokacie.

Není tomu tak dávno, co se společným úsilím právnických profesních komor podařilo do exekučního řádu, notářského řádu a koneckonců i do zákona o advokacii včlenit ochranu před tzv. vinklařením, čili neoprávněným poskytováním právních služeb. Stalo se tak zákonem č. 258/2017 Sb., jímž byly do zmíněných předpisů zavedeny přestupky na úseku neoprávněného vykonávání exekuční, notářské a advokátní činnosti. Důvodem pro vznik těchto přestupků byla ochrana před neprofesionálním a všeobecně škodlivým poskytováním právních služeb osobami, které k tomu nejsou dostatečně vybaveny po stránce osobnostní i z hlediska materiálního zabezpečení.

Navzdory tomu jsme nyní svědky nepřijatelného zásahu do výkonu činnosti jedné z právnických profesí – advokacie. Schválením výše zmíněného nařízení vlády bylo umožněno „*poskytování služeb pro právní osoby a svěřenské fondy*“, v rámci čehož mají osoby s „pouhým“ živnostenským oprávněním **jednat jménem klienta a na jeho účet**. Vláda schválením výše zmíněného nařízení umožnila poskytování právních služeb, které evidentně spadají pod výkon advokacie, právním laikům, jimž k jejich poskytování postačí pouze bezúhonnost a svéprávnost. Obdobně stát zamýšlí nepřijatelně zasáhnout i do činnosti soudních exekutorů, a to povinným skládáním záloh na náklady exekuce, které povede pouze k tomu, že se provádění exekuční činnosti přesune do státem neregulovaných oblastí, jakými jsou inkasní a vymahačské agentury, v horším případě do šedé zóny.

Na tomto místě považuje Exekutorská komora ČR za nutné zdůraznit, že jednotlivé právní profese a jejich činnost jsou poměrně důsledně regulovány právními předpisy. Advokáti, stejně jako soudní exekutoři nebo notáři, mají vysokoškolské právní vzdělání, skládají povinně odborné zkoušky a účastní se pravidelně odborných seminářů a dalších vzdělávacích akcí. Cílem všech těchto opatření je, aby adresátům jejich činnosti byly právní služby poskytovány řádně a dostatečně kvalifikovaným způsobem. Všichni zástupci regulovaných právnických profesí mají také ze zákona povinnost mlčenlivosti a povinné pojištění profesní odpovědnosti ke krytí případných škod, které by mohli způsobit v důsledku výkonu své činnosti.

Aktuálně schváleným nařízením č. 208/2021 Sb. (konkrétně bodem 6.) vláda ČR opět nepřijatelně zasahuje do fundamentálních principů, na nichž výkon regulovaných právnických profesí stojí. **Exekutorská komora ČR se proto připojuje ke stanovisku České advokátní komory a vyzývá vládu ČR k nápravě.** Výkon tradičních právnických profesí nelze svévolně ohrožovat umožněním výkonu činností spadajících do advokacie osobám bez náležitého vzdělání a odpovídajících záruk.

Exekutorská komora České republiky

VZPOMÍNKA NA JUDr. JANA GRÉGRA

V měsíci březnu nás zasáhla smutná zpráva o úmrtí JUDr. Jana Grégra, emeritního soudce.

JUDr. Jan Grégr se narodil 17. července 1947 v Kroměříži, kde vyrůstal. Mládí strávil v Havířově, posléze vystudoval Právnickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze. Po počátcích právnické kariéry ve Frýdku-Místku přesídlil do Prahy. Byl dlouholetým právníkem na Ministerstvu financí ČSSR, později působil v legislativních odborech na Úřadu vlády. V devadesátých letech byl poradcem vlády ČSFR a později byl jmenován soudcem. Na Obvodním soudu pro Prahu 10 pak jako soudce působil až do svého odchodu do důchodu.

Vzhledem ke svému působení civilního soudce ve výkonávacím řízení se zapojil na konci devadesátých let do odborných debat zaměřených na reformu civilního soudnictví a přijetí zákona o soudních exekutorech, přičemž inspiraci čerpal ze zavedených jurisdikcí. Po přijetí Exekučního řádu v roce 2001 se stal členem širší skupiny soudců a odborníků, kteří při Ministerstvu spravedlnosti ČR aplikovali nový zákon do praxe a prostřednictvím výběrových komisí přijímali do funkcí soudních exekutorů právníky z jiných právnických profesí.

V počátečních letech působení soudních exekutorů se iniciativně zapojil do odborné pomoci nově jmenovaným soudním exekutorům a představitele této nově ustanovené právní profese při své účasti na diskusích a odborných fórech aktivně podporoval. Dlouhou dobu působil jako člen Zkušební komise Exekutorské komory ČR při skládání odborné zkoušky exekutorských koncipentů. I po odchodu do důchodu se zajímal o justiční a společenské dění a i přes zdravotní komplikace, které jej provázely, bylo setkání s ním vždy příjemně strávenou chvílí díky jeho neutuchajícímu optimismu.

Jan Grégr odborně pomáhal naší profesi a nezištně ji podporoval, ačkoliv k tomu nebyl nikterak povinován - o to byla jeho pomoc cennější. Vzhledem k jeho srdečné povaze jej se spoustou z nás pojilo přátelství, věnujme tomuto milovníku cestování, dýmek, doutníků a klasických detektivek, prosím, tichou vzpomínku...

Odpočívajte v pokoji!

Připravil:
Mgr. René Mohyla,
soudní exekutor,
Exekutorský úřad Přerov

ABSTRACTS

Mgr. Jan Krejsta

Subsidiary use of the Civil Procedure Code
in execution proceedings

Since the Code of Execution does not contain a comprehensive legal regulation of execution proceedings it has to be filled by the legislation contained in the Civil Procedure Code, particularly by the regulation of judicial enforcement of a decision. The nature of the judicial enforcement of a decision and an execution is in some cases very significantly different. Legal regulation found in the Civil Procedure Code has to be applied in the execution proceedings in a way that corresponds with the specifics of execution. What are these specifics?

JUDr. Karel Svoboda, Ph.D.

The substance of auctions conducted by the
Judicial Officer in accordance to the § 78
par. 2 of the Code of Execution

The provisions of § 78 par. 2 of the Code of Execution presumes that the Judicial Officer can, in addition to the execution activities, also conduct auctions of movable and immovable property on a proposal of authorized persons. The Judicial Officer should proceed reasonably in accordance to the provisions of the Code of Executions, eventually the Civil Procedure Code. It needs to be mentioned that these auctions are very diverse and diverse are also the reasons that can lead to them. Procedural rules governing the execution sale of movable and immovable property have a limited application in non-execution auctions, especially when dealing with the circumstances preceding other types of auctions and when dealing with the consequences of an auction. The article “The substance of auctions conducted by the Judicial Officer in accordance to the § 78 par. 2 of the Code of Execution” is trying to find a system for recognizing rules by which the Judicial Officer should conduct an individual non-execution auction. Everything is based on the current jurisprudence of the Supreme Court.

JUDr. Mgr. Milan Dočkal

Expropriation of immovable property in the
interest of a private individual

The article “Expropriation of immovable property in the interest of a private individual” is about the basic aspects of this legal institute in the light of the current jurisprudence and legal practice. Primary goal of this thesis is to deal with the conditions of expropriation according to the substantive law, especially about establishing the public interest in cases of a private individual and not the state in the role of an expropriator. There is quite a little of a legal awareness that this practice can in some cases be *lege artis*. Property right is not absolutely untouchable because even the public law represents one of possible interference with this constitutionally guaranteed right. As it is stated at the end of the article I believe that the authorities should approach the problematics of expropriation with maximum restraint, especially in cases when a private person requests from an expropriation office the expropriation of a property of another private individual.

CONTENTS

WORD OF PRESIDENT	7	Quo vadis, profession of a Judicial Officer? Mgr. Jan Mlynářčík president of the National Chamber of Judicial Officers of the Czech Republic
INTERVIEW	10	President of the National Chamber of Judicial Officers of the Czech Republic interviews the new members of the Presidium Mgr. Pavla Fučíková and Mgr. Pavel Tintěra
ARTICLES	14	Subsidiary use of the Civil Procedure Code in execution proceedings Mgr. Jan Krejsta
	18	The substance of auctions conducted by the Judicial Officer in accordance to the § 78 par. 2 of the Code of Execution JUDr. Karel Svoboda
	24	Expropriation of immovable property in the interest of a private individual JUDr. Mgr. Milan Dočkal

WHAT'S NEW	30	Substitute alimony for mothers and defaulters – will the agenda increase for the Judicial Officers? JUDr. Daniela Kovářová
JURISPRUDENCE	33	From the Constitutional Court decisions Section prepared by Mgr. Ing. Lucie Mikmeková
	38	Court rulings on executions Section prepared by Mgr. David Hozman
FROM HISTORY	49	It happened... JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
NEWS FROM CHAMBER	51	Professional profile of a new Judicial Officer
	52	From the presidium meetings of the National Chamber of Judicial Officers of the Czech Republic Mgr. Petr Prokop Ustohal
	55	Open letter to the government of the Czech Republic
	56	In Memory Jan Grégr

Komorní listy

Čtyřicáté šesté číslo

www.ekcr.cz

vzor citace

PŘÍJMENÍ J. Název článku. Komorní listy. 02/2017. Praha: Exekutorská komora ČR, 2017, s. xxx. MK ČR E 19153

redakční rada

prof. dr. Armanas Abramavičius (Litevská republika)

JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.

JUDr. Stanislava Kolesárová (Slovenská republika)

prof. JUDr. Alena Macková, Ph.D.

JUDr. Milan Makarius

Mgr. Petr Sprinz, Ph.D., LL.M.

Mgr. Pavel Tintěra

Mgr. Ing. Antonín Toman

Mgr. Petr Prokop Ustohal

redakce

Silvie Kratochvílová

adresa redakce

Exekutorská komora České republiky

IČ: 709 40 517

Komorní listy, Na Pankráci 1062/58, 140 00 Praha 4

kontakt

Tel.: + 420 210 311 000

e-mail: redakce@ekcr.cz

překlad

Mgr. Libor Vaculík

tisk

Serifa®

Zdarma

Náklad 800 ks

Vychází čtvrtletně

Datum vydání 30. 6. 2021

MK ČR E 19153

Registrace Ministerstva kultury ČR

ISSN 1805-1081 (print), ISSN 1805-109X (on line)

Komorní listy (print i on-line) jsou zapsány na Seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v České republice.

Publikování, pořizování kopií tohoto časopisu a jejich šíření třetí osobou je bez písemného souhlasu redakční rady Komorních listů či vydavatele zakázáno. Zakázáno je též publikování, pořizování kopií jednotlivých článků a jejich šíření třetí osobou bez písemného souhlasu redakční rady Komorních listů a autora příslušného textu. Uvedené se vztahuje na tištěnou i elektronickou verzi časopisu.

Komorní listy

produkuje, vydává a distribuuje

Exekutorská komora České republiky

Tyto činnosti zajišťuje společnost Wolters Kluwer ČR, a. s., U nákladového nádraží 10, 130 00 Praha 3.

Wolters Kluwer

www.wolterskluwer.cz

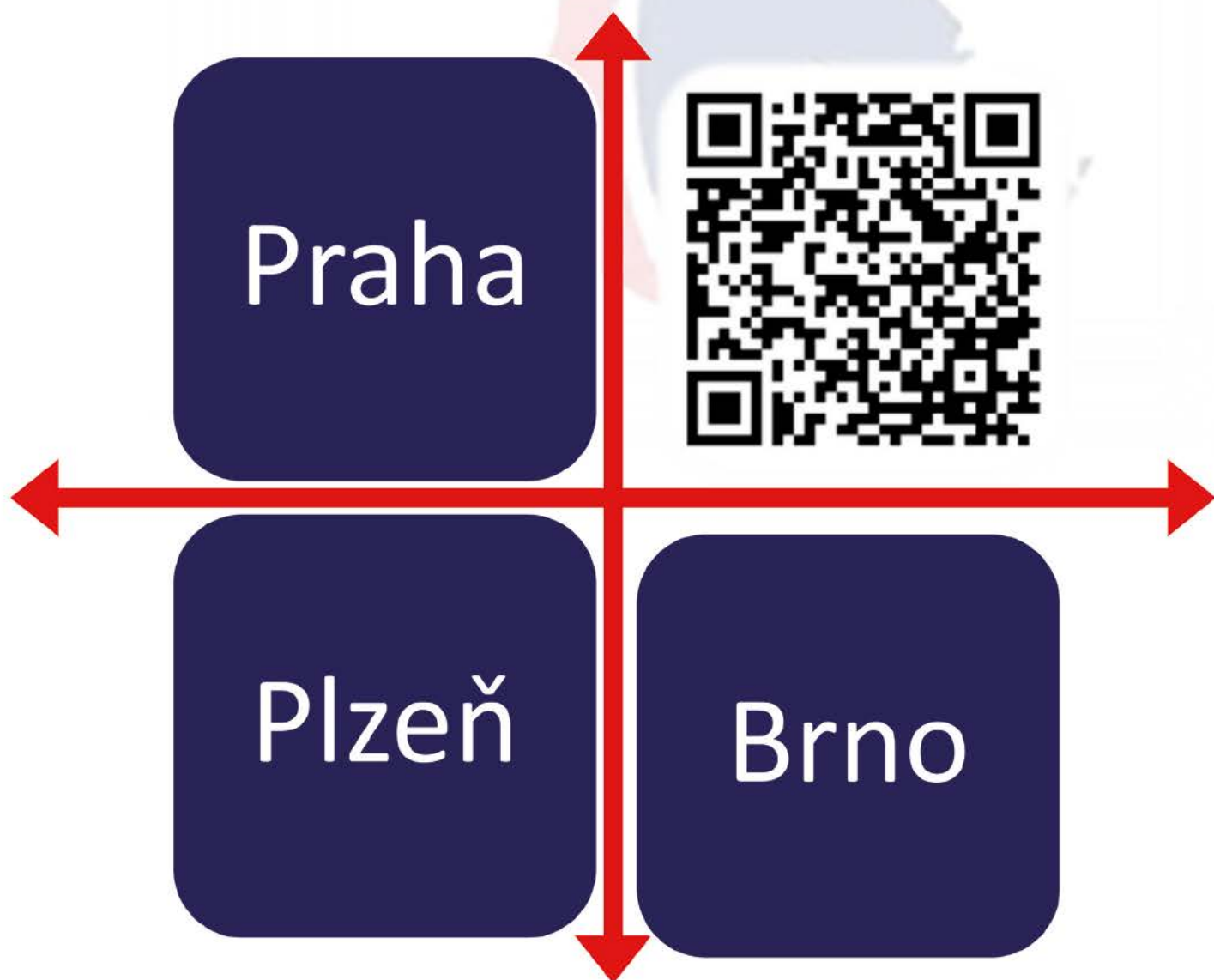
Odpovědná redaktorka: PhDr. Mgr. Marie Novotná

(marie.novotna@wolterskluwer.com)

Časopis je dostupný také v ASPI.

BEZPLATNÉ PORADNY EXEKUTORSKÉ KOMORY ČR

www.ekcr.cz

